

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN
ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı
Rekreasyon Yönetimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**REKREASYONEL ETKİNLİKLERE KATILIMIN GİRİŞİMCİLİK
EĞİLİMLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNDE ÖZ-YETERLİĞİN ARACI
ROLÜ: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Ali Osman KARCI
0000-0002-7429-8335

Danışman
Prof. Dr. Mehmet DEMİREL
0000-0003-1454-002X

İkinci Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Egehan Özkan ALAKAŞ
0000-0002-6450-3892

Konya – 2026

	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü	
Tez Jüri Üyeleri		

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ali Osman KARCI
		Rekreasyon Yönetimi
	Programı	Rekreasyon Yönetimi
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Mehmet DEMİREL
	Tezin Adı	Rekreasyonel Etkinliklere Katılımın Girişimcilik Eğilimleri Üzerindeki Etkisinde Öz-Yeterliğin Aracı Rolü: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Rekreasyonel Etkinliklere Katılımın Girişimcilik Eğilimleri Üzerindeki Etkisinde Öz-Yeterliğin Aracı Rolü: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma başlıklı bu çalışma 20/04/2026 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler	
	Unvanı	Adı ve Soyadı
1	Prof. Dr.	Mehmet Demirel
2	Prof. Dr.	Bülent Gürbüz
3	Doç. Dr.	Mustafa Sabır Bozoğlu

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Etik İlke ve Kurallara Uygunluk Beyannamesi Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ali Osman KARCI
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Rekreasyon Yönetimi
	Programı	Rekreasyon Yönetimi
	Tezin Adı	Rekreasyonel Etkinliklere Katılımın Girişimcilik Eğilimleri Üzerindeki Etkisinde Öz-Yeterliğin Aracı Rolü: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Ali Osman KARCI

TEŞEKKÜR

Üniversite hayatıma başlamadan önce var olan akademisyenlik idealime erişme yolculuğumun mihenk taşı olacak olan Yüksek Lisans Tez çalışma sürecimde bilgi ve tecrübeleriyle yol gösterici yaklaşımının yanı sıra samimiyeti, inanmasıyla motivasyonumu besleyerek manevi desteğini de her daim hissettiren Çok Değerli Danışman Hocam Sayın **Prof. Dr. Mehmet Demirel**'e can-ı gönülden teşekkür eder, sonsuz saygı ve şükranlarımı sunarım.

Çalışma sürecimde değerli katkılarıyla her daim teşvik edici olan, özellikle çalışmanın analiz kısmında sabırla, özveriyle yardımcı olmakla birlikte manevi olarak da motivasyonumu hep destekleyen ikinci danışman hocam Sayın **Dr. Öğr. Üyesi Egehan Özkan Alakaş**'a çok teşekkür eder, sonsuz hürmetlerimi sunarım.

Çalışma hayatımda yanında olmaktan şeref duyduğum, bana duyduğu güven ve verdiği fırsatlarla her daim destek ve mihmandar olan aynı zamanda akademik süreçlerde de hep var olmamı teşvik eden Çok Değerli Hocam, Rektörüm **Prof. Dr. Murat Yülek**'e sonsuz hürmetlerimi sunarım.

Hayatımın en değerli varlığı ve bu çalışma için de varlığıyla en büyük motivasyon kaynağım olan canım evladım Aras Alim'e ve hayatım eğitimle birlikte her konusunda, her anında sevgileri, fedakarlıkları, inanç ve güvenleriyle varlıklarına hep iyi ki dediğim haklarını hiçbir zaman ödeyemeceğim, canımdan öte olan en büyük destekçim Kıymetli Annem, Babam, Kardeşlerime ve Tüm Aileme en kalbi teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Son olarak, üniversite hayatımın başlangıcı itibariyle hem akademik anlamda hem birçok hayat süreciyle ilgili mihmandarım olan, desteğini hep gördüğüm vefatıyla derin üzüntü duyduğum Çok Kıymetli Büyüğüm ODTÜ Eski Öğretim Üyesi Rahmetli Prof. Dr. Bahattin Coşkun'un ve bana daha ilkokul yıllarımda üniversitede hoca olmaktan bahseden Rahmetli Babaannemin aziz hatırasına adıyorum.

Bu çalışmanın, rekreasyon yönetimi, girişimcilik ve öz-yeterlik alanlarında yapılacak gelecek araştırmalara naçizane katkı sağlamasına diliyorum.

Ali Osman KARCI

Nisan 2026

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
İÇİNDEKİLER	ii
TABLolar LİSTESİ.....	v
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR	viii
ÖZET.....	1
ABSTRACT	2
GİRİŞ.....	3
1. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN KAPSAMI.....	7
1.1. Araştırmanın Konusu ve Problemi	7
1.2. Araştırmanın Önemi ve Amacı	9
1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	10
2. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	12
2.1. Boş Zaman Kavramı.....	12
2.2. Boş Zaman Değerlendirme.....	13
2.3. Rekreasyon	13
2.4. Üniversite Öğrencilerinde Rekreasyonel Katılımın Önemi	14
2.5. Rekreasyonel Katılımın Öz-Yeterlilik ve Girişimcilik Üzerindeki Rolü.....	14
2.6. Girişimcilik Kavramı.....	16
2.7. Girişimcilik Eğilimi ve Boyutları.....	18
2.8. Üniversite Öğrencilerinde Girişimcilik Eğilimi	19
2.9. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörler	20

2.10. Öz-Yeterlilik Kavramı, Bireysel ve Davranışsal Sonuçları	22
2.11. Girişimcilik ve Öz-Yeterlilik İlişkisi.....	23
3. BÖLÜM: YÖNTEM	25
3.1. Araştırma Hipotezleri	25
3.2. Araştırma Modeli	28
3.3. Araştırma Grubu.....	29
3.4. Veri Toplama Araçları.....	30
3.4.1 Araştırmada Kullanılan Ölçekler.....	30
3.4.2 Araştırma Örnekleme.....	31
3.4.3 Araştırmanın Veri Toplama Yöntemi.....	32
3.5. Veri Analizi	32
4. BÖLÜM: BULGULAR.....	33
4.1. Açıklayıcı İstatistikler, Faktör ve Güvenilirlik Analizleri	33
4.2 VIF Analizi.....	36
4.3 Girişimcilik Eğilim ve Öz yeterlilik Ölçeği Faktör Yükleri	37
Tablo 4.3 Girişimcilik Eğilimi ve Öz Yeterlilik Ölçeği Faktör Yükleri	37
4.4 Rekreatif Etkinliklere Katılım (Boş Zaman Aktivitesine Katılım) Ölçeği Faktör Yükleri.....	38
4.5 Cronbach's Alpha ile Güvenilirlik Değerlendirmesi.....	41
4.6 Cronbach's Alpha Değerlerinin İncelenmesi	41
4.7 Açıklayıcılık Gücü: R-Square Değerlerinin Değerlendirilmesi	41
4.8 Normal Dağılım Varsayımının Test Edilmesi.....	42

4.9 Toplam Etkilerin Değerlendirilmesi: Yapısal Modelde (Total Effects).....	43
4.10 Fornier Lacker Matrisi.....	53
4.11 Korelasyon Analizi Değerlendirilmesi.....	55
4.12 Hipotez Testleri	56
5. BÖLÜM: DEĞERLENDİRME	58
5.1. Tartışma.....	58
5.2. Sonuç ve Öneriler.....	61
KAYNAKÇA	64
EKLER.....	73

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.1. Araştırma Grubuna İlişkin Tanımlayıcı Bulgular	29
Tablo 3.2. Araştırmada Kullanılan Ölçme Araçları.....	30
Tablo 4.1 Rekreatyonel Etkinliklere Katılım (Boş Zaman Aktivitesine Katılım) Ölçeği VIF Değerleri.....	36
Tablo 4.2 Girişimcilik Eğilimi ve Öz Yeterlik Ölçeği VIF Değerleri	36
Tablo 4.3 Girişimcilik Eğilimi ve Öz Yeterlik Ölçeği Faktör Yükleri.....	37
Tablo 4.4. Rekreatyonel Etkinliklere Katılım (Boş Zaman Aktivitesine Katılım) Ölçeği Faktör Yükleri.....	38
Tablo 4.5 R – kare ve Düzeltilmiş R – kare	42
Tablo 4.6 Normal Dağılım Varsayımının Test Edilmesi Sonuçları	42
Tablo 4.7 H1, H2, H3 ve H4 Hipotezlerinin Sonuçları	43
Tablo 4.8. H1: Estetik Aktivitenin, Girişimcilik Eğilimi ve Öz Yeterliliğe Etkisi.	44
Tablo 4.9. H2: Eğlenceli Aktivitenin, Girişimcilik Eğilimi ve Öz Yeterliliğe Etkisi.	45
Tablo 4.10 H3: Geliştirici Aktivitenin, Girişimcilik Eğilimini ve Öz Yeterliliğe Etkisi.	45
Tablo 4.11 H4: Heyecanlı Aktivitenin, Girişimcilik Eğilimi ve Öz- Yeterliliğe Etkisi.....	46
Tablo 4.12 H5: Rahatlatıcı Aktivitenin, Girişimcilik Eğilimi ve Öz-Yeterliliğe Etkisi.....	46
Tablo 4.13 H6: Etkileyici Ortama Sahip Aktivitenin, Girişimcilik Eğilimi ve Öz Yeterliliğe Etkisi.....	47
Tablo 4.14 H7: Sosyalleştirici Aktivitenin, Girişimcilik Eğilimi ve Öz Yeterliliğe Etkisi.....	47
Tablo 4.15 H8: Öz yeterliğin, Girişimcilik Eğilimine Etkisi.	48

Tablo 4.16 H9: Üretici Aktivitenin, Girişimcilik Eğilimine ve Öz Yeterliliğe Etkisi.....	48
Tablo 4.17 H10: Etkileyici Ortama Sahip Aktivitenin, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı Etkisi.....	49
Tablo 4.18 H11: Sosyalleştirici Aktivitenin, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı Etkisi.	49
Tablo 4.19 H12: Üretici Aktivitenin, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı Etkisi.....	49
Tablo 4.20 H13: Estetik Aktivitenin, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı Etkisi.....	50
Tablo 4.21 H14: Eğlenceli Aktivitenin, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı Etkisi.....	50
Tablo 4.22 H15: Geliştirici Aktivitenin, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı Etkisi.....	50
Tablo 4.23 H16: Heyecanlı Aktivitenin, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı Etkisi.....	51
Tablo 4.24 H17: Rahatlatıcı Aktivitenin, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı Etkisi.....	51
Tablo 4.25 Değişken Güvenilirliği ve Geçerliliği: Yapısal Modelin Ölçüm Modeli Değerlendirmesi	51
Tablo 4.26 Fornier Lacker Matrisi.....	53
Tablo 4.27 Korelasyon Analizi.....	55
Tablo 4.28 Hipotez Test Sonuçları	56

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3.1. Araştırma Modeli	29
Şekil 4.1. Cinsiyet Dağılımı	34
Şekil 4.2 Yaş Dağılımı	35
Şekil 4.3 Eğitim Durumu	35
Şekil 4.4 Yapısal Eşitlik Modellemesi (YEM) Grafiks Çıktısı	56

SİMGELER VE KISALTMALAR

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

REKREASYONEL ETKİNLİKLERE KATILIMIN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNDE ÖZ-YETERLİĞİN ARACI ROLÜ: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Ali Osman KARCI

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılım düzeylerinin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkisini incelemek ve bu ilişkide öz yeterliğin aracı rolünü ortaya koymaktır. Günümüzde girişimcilik, bireylerin yenilikçi düşünme, fırsatları değerlendirme, risk alma ve problem çözme becerileriyle yakından ilişkilidir. Bu bağlamda, öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirme biçimleri ve rekreasyonel etkinliklere katılım düzeylerinin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkisinin incelenmesi önem taşımaktadır. Araştırma nicel araştırma yöntemine dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak rekreasyonel etkinliklere katılım ölçeği, öz yeterlik ölçeği ve girişimcilik eğilimi ölçeğinden oluşan anket formu kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Türkiye’de eğitim gören üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Elde edilen veriler yapısal eşitlik modeli kapsamında analiz edilmiş ve değişkenler arasındaki ilişkiler test edilmiştir. Araştırma bulgularına göre rekreasyonel etkinlik türlerinin büyük çoğunluğunun girişimcilik eğilimi üzerinde doğrudan anlamlı bir etkisinin bulunmadığı görülmüştür. Buna karşın bazı rekreasyonel etkinliklerin öz yeterlik üzerinde anlamlı etkiler oluşturduğu tespit edilmiştir. Özellikle sosyalleştirici ve üretici aktivitelerin öz yeterlik düzeyini anlamlı biçimde artırdığı belirlenmiştir. Ayrıca öz yeterliğin girişimcilik eğilimi üzerinde güçlü ve pozitif yönlü bir etkisi olduğu ortaya konulmuştur. Aracılık analizi sonuçları incelendiğinde ise bazı rekreasyonel etkinlik türlerinin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisinin öz yeterlik aracılığıyla dolaylı olarak gerçekleştiği görülmüştür. Özellikle sosyalleştirici ve üretici aktivitelerin girişimcilik eğilimi üzerinde öz yeterlik aracılığıyla anlamlı dolaylı etkilere sahip olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, üniversite öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılımının girişimcilik eğilimlerini doğrudan değil, büyük ölçüde öz yeterlik algısı üzerinden etkilediğini göstermektedir. Bu sonuç, öğrencilerin sosyal ve üretken faaliyetlere katılımının onların kendilerine olan güvenlerini artırarak girişimcilik yönelimlerini destekleyebileceğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: boş zaman, rekreasyon, öz-yeterlik, girişimcilik, aktivite.

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Social Sciences
Department of Recreation Management
Master Thesis

THE MEDIATING ROLE OF SELF-EFFICACY IN THE EFFECT OF PARTICIPATION IN RECREATIONAL ACTIVITIES ON ENTREPRENEURIAL TENDENCIES: A STUDY ON UNIVERSITY STUDENTS

Ali Osman KARCI

The aim of this research is to examine the impact of the level of participation in recreational activities by university students on their entrepreneurial tendencies and to determine the role of self-efficacy in this regard. In today's world, the concept of entrepreneurship is related to the level of innovative thinking, opportunity-seeking, risk-taking, and problem-solving abilities of individuals. In this regard, it is significant to examine the impact of the level of participation in leisure time activities by students and their participation level in recreational activities on their entrepreneurial tendencies. The research is based on the quantitative research method. In this regard, the questionnaire form with a scale of participation in recreational activities, a scale of self-efficacy, and a scale of entrepreneurial tendencies is used in the research. The sample of this research is composed of university students in Turkey. The obtained data is analyzed in the context of the structural equation model. Based on the results of the research, it was revealed that the vast majority of the types of recreational activities did not have a direct significant effect on entrepreneurial tendencies. However, it was revealed that recreational activities have significant effects on self-efficacy. Specifically, the results revealed that socializing and productive activities have significant effects on the level of self-efficacy. Moreover, the results revealed that self-efficacy has a strong and positive effect on entrepreneurial tendencies. As the results of the analysis for the mediation model were examined, the results revealed that some types of recreational activities have an indirect effect on entrepreneurial tendencies through the level of self-efficacy. Specifically, the results revealed that socializing and productive activities have significant indirect effects on entrepreneurial tendencies through the level of self-efficacy. The results revealed that the participation of university students in recreational activities affects their entrepreneurial tendencies, but not directly, rather through their level of self-efficacy.

Keywords: leisure, recreation, self-efficacy, entrepreneurship, activity.

GİRİŞ

Küresel ölçekte hızlanan teknolojik dönüşüm, işgücü piyasalarındaki belirsizlik ve istihdamın giderek daha esnek biçimlerde örgütlenmesi, girişimciliği özellikle genç nüfus açısından stratejik bir seçenek hâline getirmektedir. Gençlerin girişimcilik eğilimlerinin güçlenmesi, yalnızca bireysel kariyer gelişimi açısından değil; aynı zamanda ekonomik büyüme, yenilikçilik ve istihdam yaratma kapasitesi bakımından da kritik bir rol oynamaktadır. Üniversite öğrencileri, eğitim sürecinde kazandıkları bilgi ve beceriler ile toplumsal değişimin önemli aktörleri olarak görülmekte; bu nedenle girişimcilik eğilimlerinin anlaşılması ve desteklenmesi, yükseköğretim politikalarının öncelikli alanlarından biri hâline gelmektedir.

Türkiye, genç nüfus oranının yüksek olduğu ülkelerden biri olup, gençlerin işgücü piyasasına geçişi ve girişimcilik faaliyetlerine katılımı hem politika yapımcıların hem de araştırmacıların gündeminde önemli bir yer tutmaktadır. Gençlerin girişimcilik potansiyelinin açığa çıkarılması amacıyla çeşitli eğitim programları, destek mekanizmaları ve projeler yürütülmekle birlikte, bu girişimlerin etkinliği ve gençlerin girişimcilik eğilimleri üzerindeki belirleyiciler hâlâ ayrıntılı olarak incelenmeye muhtaçtır.

Bu bağlamda üniversite öğrencilerinin sadece sınıf içi öğrenme yaşantıları değil, aynı zamanda boş zaman, rekreasyon ve sosyal etkinlik deneyimleri de girişimcilik eğilimlerini şekillendirebilecek önemli birer alan olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kişilerin, liderlik, takım çalışması ile problem çözme ve yaratıcılık gibi girişimcilik yetilerini rekreasyon aktiviteleri vasıtasıyla geliştirilebildikleri ifade edilmektedir (Kuratko, 2016).

Rekreasyonel etkinlikler, bireylerin boş zamanlarını fiziksel, sosyal, kültürel ya da sanatsal faaliyetlerle değerlendirdikleri, gönüllülük esasına dayanan ve genellikle haz, dinlenme, yenilenme, sosyalleşme gibi hedeflere hizmet eden etkinlikler olarak tanımlanmaktadır. Üniversite bağlamında rekreasyon; spor, doğa aktiviteleri, kulüp ve topluluk faaliyetleri, sanatsal etkinlikler ve benzeri çok çeşitli biçimlerde ortaya çıkmakta ve öğrencilerin hem fiziksel hem de psikososyal gelişimine katkı sağlamaktadır. Türkiye’de ve dünyada yapılan araştırmalar, rekreasyonel etkinliklere katılımın üniversite öğrencilerinin iyi oluş düzeyini, yaşam doyumunu ve mutluluğunu artırdığını göstermektedir.

Rekreasyonun; stresle başa çıkma, sosyal ilişkileri güçlendirme, aidiyet duygusunu pekiştirme ve kampüs yaşamına uyumu kolaylaştırma gibi dolaylı etkileri de olduğu vurgulanmaktadır.

Son yıllarda rekreasyon alanındaki çalışmalar, bu tür etkinliklerin yalnızca sağlık ve iyi oluş boyutuyla sınırlı kalmadığını; aynı zamanda bireylerin öz-yeterlik algıları, özgüvenleri, problem çözme becerileri ve liderlik yetkinlikleri üzerinde de olumlu etkiler doğurduğunu ortaya koymaktadır. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırmalar, fiziksel aktivite ve egzersiz motivasyonunun, öğrencilerin öz-yeterlik algılarını ve psikolojik dayanıklılıklarını artırdığını; öz-yeterliğin ise yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluş üzerinde aracılık rolü üstlenebildiğini göstermektedir.

Rekreasyon aktiviteleri, üniversite öğrencileri bakımından sadece zihinsel ve fiziksel sağlığa yönelik olumlu etkiler oluşturma değil, yanısıra stresle baş etme, sosyal becerilerin gelişimi ve yaşam tatmininin artırılması gibi değerli katkılar oluşturmaktadır (Driver, 2009; Edginton, Hudson ve Lankford, 2011).

Bu bulgular, rekreasyonel etkinliklere düzenli katılımın, öğrencilerin kendilerini yeterli ve yetkin hissetmelerine katkı sağlayabileceğine işaret etmektedir.

Rekreasyon yönetiminin kuramsal temellerine bakıldığında, George Torkildsen'in rekreasyonu, yaşam kalitesiyle birlikte sosyal politika ile ilişkili stratejik bir alan olarak ele aldığı görülmektedir (Torkildsen, 2005).

Girişimcilik yazınında ise öz-yeterlik kavramı, girişimcilik eğilimleri ve niyetlerinin en önemli psikolojik belirleyicilerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bandura'nın sosyal bilişsel kuramından hareketle geliştirilen girişimcilik öz-yeterliği yaklaşımı, bireylerin girişimcilikle ilgili görev ve rolleri başarıyla yerine getirebileceklerine ilişkin inançlarının, girişimsel davranışa yönelme düzeylerini anlamada merkezi bir değişken olduğunu ortaya koymuştur. Girişimcilik öz-yeterliği üzerine yürütülen sistematik derleme ve bibliyometrik çalışmalar, üniversite öğrencileri arasında öz-yeterlik düzeyinin artmasının, girişimcilik eğilimi, girişimsel yönelim ve girişimcilik eğilimlerinde anlamlı artışlarla ilişkili olduğunu göstermektedir.

Girişimcilik eğitime ilişkin deneysel ve meta-analitik çalışmalar da girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimi üzerindeki olumlu etkisinde öz-yeterliğin önemli bir aracı değişken olduğunu ortaya koymuştur. Farklı ülkelerde üniversite öğrencileriyle yürütülen araştırmalar, girişimcilik öz-yeterliğinin girişimcilik eğitimi ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiyi kısmen ya da tamamen açıkladığını; öz-yeterlik düzeyi yüksek öğrencilerin girişimci olma yönündeki eğilim ve niyetlerinin daha güçlü olduğunu göstermektedir.

Bu çerçevede öz-yeterlik, girişimcilik alanında hem “sonuç değişkeni” hem de “süreçte aracı rol oynayan” bir psikolojik kaynak olarak ele alınmaktadır. Rekreasyonel etkinliklere katılım ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki, literatürde henüz sınırlı sayıda çalışmanın ele aldığı nispeten yeni bir araştırma alanıdır. Türkiye’de üniversite öğrencilerinin rekreasyon

farkındalığı ile girişimcilik düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar, rekreasyon farkındalığı yüksek öğrencilerin girişimcilik düzeylerinin de daha yüksek olabildiğini; rekreasyonun bireylerde özgüven, iletişim becerisi ve yenilikçi düşünme gibi girişimcilikle ilişkili özellikleri destekleyebileceğini ortaya koymaktadır.

Benzer biçimde, boş zaman ve rekreasyonel ilgi düzeyinin girişimcilik yönelimi üzerinde etkili olabileceğini ve boş zaman katılımının girişimcilik eğilimlerini besleyebilecek bir öğrenme ve deneyim alanı sunduğunu gösteren bulgular da mevcuttur.

Bununla birlikte söz konusu çalışmaların sınırlı sayıda olduğu, çoğunlukla belirli alt gruplara (örneğin kadınlar veya spor bilimleri öğrencileri) odaklandığı ve değişkenler arasındaki ilişkilerin altında yatan psikolojik mekanizmaların (öz-yeterlik gibi) genellikle ayrıntılı biçimde test edilmediği görülmektedir.

Diğer yandan, rekreasyonel etkinliklere katılım ile öz-yeterlik arasındaki olumlu ilişkiye ve öz-yeterliğin girişimcilik eğilimleri üzerindeki güçlü etkisine işaret eden bulgular birlikte ele alındığında, rekreasyonel katılımın girişimcilik eğilimlerini öz-yeterlik üzerinden dolaylı olarak etkileyebileceği yönünde kuramsal bir beklenti ortaya çıkmaktadır. Üniversite öğrencileri açısından bakıldığında, rekreasyonel etkinliklerin; yeni sosyal ilişkiler kurma, sorumluluk üstlenme, ekip çalışması deneyimi yaşama, problem çözme ve liderlik becerilerini deneme fırsatı sunduğu; tüm bu deneyimlerin de bireylerin “başarabilirim” inancını güçlendirerek girişimcilik eğilimlerine zemin hazırlayabileceği düşünülebilir. Buna karşın, üniversite öğrencilerinde rekreasyonel etkinliklere katılım, öz-yeterlik ve girişimcilik eğilimlerini aynı model içinde ele alan ve özellikle öz-yeterliğin aracı rolünü istatistiksel olarak test eden ampirik çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir.

Buradan hareketle, mevcut tez çalışmasının temel problemini, “rekreasyonel etkinliklere katılımın üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkisinde öz-yeterliğin aracı bir rol oynayıp oynamadığının” ortaya konulması oluşturmaktadır. Çalışmada, öncelikle üniversite öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılım düzeyleri, öz-yeterlik algıları ve girişimcilik eğilimleri betimlenecek; ardından rekreasyonel katılım ile girişimcilik eğilimleri arasındaki doğrudan ilişki ile bu ilişkide öz-yeterliğin aracı rolü yapısal olarak incelenecektir. Bu yolla, rekreasyon alanı ile girişimcilik yazınına bir araya getiren bütüncül bir model önerilmekte; rekreasyonel etkinliklerin üniversite öğrencilerinde girişimcilik eğilimlerini destekleyici bir eğitim ve deneyim alanı olarak değerlendirilmesine yönelik kuramsal ve uygulamalı bir katkı sunulması amaçlanmaktadır.

Bu bağlamda araştırmanın sonuçlarının, (i) üniversitelerde rekreasyon ve boş zaman olanaklarının planlanması, (ii) girişimcilik eğitimlerinin tasarımı ve (iii) gençlere yönelik

girişimcilik destek programlarının geliştirilmesi süreçlerinde karar vericilere yol gösterici bilgiler sağlayacağı düşünülmektedir. Özellikle rekreasyonel etkinliklere katılımın yalnızca sağlıklı yaşam ve iyi oluş açısından değil, aynı zamanda girişimcilik eğilimleri bakımından da önemli bir kaynak olduğunun ortaya konulması, yükseköğretim kurumlarının öğrencilerin boş zaman deneyimlerine stratejik bir bakış geliştirmesine katkıda bulunabilir.

1. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

1.1. Araştırmanın Konusu ve Problemi

Günümüz toplumlarında girişimcilik, ekonomik kalkınmanın ve yenilikçi düşüncenin temel unsurlarından biri haline gelmiştir. Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri hem bireysel kariyer gelişimleri hem de ülke ekonomisinin dinamik yapısı açısından büyük önem taşımaktadır. Ancak öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini etkileyen faktörler yalnızca eğitimle sınırlı değildir. Bireylerin boş zamanlarını değerlendirme biçimleri, sosyalleşme düzeyleri ve kişisel gelişim süreçleri de bu eğilim üzerinde etkili olabilmektedir. Bu noktada, rekreasyonel etkinliklere katılım yani bireylerin gönüllü olarak katıldıkları sosyal, sportif veya sanatsal faaliyetler öğrencilerin özgüvenlerini, problem çözme becerilerini ve öz-yeterlik düzeylerini geliştirebilmektedir. Bu tür etkinliklerin kişisel ve sosyal faydaları olsa da girişimcilik eğilimleri üzerindeki dolaylı etkileri yeterince araştırılmamıştır.

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılımı, öz-yeterlik düzeyi ve girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Günümüz toplumlarında girişimcilik, ekonomik kalkınmanın ve yenilikçi düşüncenin en önemli unsurlarından biri haline gelmiştir. Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin geliştirilmesi, yalnızca ekonomik büyüme açısından değil, aynı zamanda bireylerin kendine güvenen, yaratıcı ve üretken bireyler olarak yetişmeleri açısından da önem taşımaktadır. Bu noktada, öğrencilerin sosyal, sportif ve kültürel etkinliklere katılımının onların kişisel gelişimleri ve girişimcilik yönelimleri üzerindeki etkisini anlamak önem kazanmaktadır. Bu araştırmanın kuramsal temeli, Bandura (1997) Sosyal Bilişsel Kuramı (Social Cognitive Theory) ve Ajzen (1991) Planlı Davranış Teorisine (Theory of Planned Behavior) dayanmaktadır. Bandura (1997) göre bireyin davranışları, kişisel faktörler, davranışsal eğilimler ve çevresel etmenlerin karşılıklı etkileşimiyle şekillendirmektedir.

Bu süreçte öz-yeterlik, bireyin belirli bir görevi başarıyla yerine getirebilme inancını temsil eder. Kişinin öz-yeterlik algısı, karşılaştığı zorluklar karşısında gösterdiği direnci, problem çözme becerisini ve yeni girişimlerde bulunma isteğini etkiler. Rekreasyonel etkinliklere katılım, bireylerin hem fiziksel hem de psikolojik olarak aktif olmalarını sağlayarak öz-yeterlik algılarını güçlendirebilir. Ajzen (1991) Planlı Davranış Teorisi ise bireyin davranış niyetleri, tutum, öznel normlar ve algılanan davranışsal kontrol değişkenleriyle açıklanır. Bu modelde algılanan davranışsal kontrolün en önemli bileşenlerinden biri öz-yeterliktir; dolayısıyla bireyin girişimcilik eğilimi, öz-yeterlik düzeyinden doğrudan etkilenebilir. Literatürde, rekreasyonel etkinliklerin bireylerin öz-yeterlik düzeylerini olumlu yönde etkilediğine dair birçok bulgu bulunmaktadır. Eryılmaz (2018), rekreasyonel etkinliklere

düzenli katılan bireylerin akış deneyimi yaşadıklarını ve bunun öz-yeterlik ile yaşam doyumlarını artırdığını belirtmiştir. Benzer biçimde Zhang ve Wang (2025), üniversite öğrencilerinde rekreasyonel etkinliklere katılımın öz-yeterlik ve yaratıcılığı artırdığını bulmuştur. Öz-yeterlik ve girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Neto ve diğerleri, (2023), öz-yeterlik ve yaratıcılığın girişimcilik eğiliminin güçlü yordayıcıları olduğunu saptamıştır. Liu ve diğerleri (2019) ise girişimcilik eğitiminin öğrencilerin girişimcilik öz-yeterliklerini artırdığını ve bunun girişimcilik eğilimine doğrudan katkı sağladığını ortaya koymuştur.

Rekreasyonel etkinliklerin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkisini doğrudan inceleyen çalışmalar sınırlı olmakla birlikte, bu tür etkinliklerin bireylerin özgüvenini, sosyal ağlarını ve yaratıcılık becerilerini geliştirdiği, dolayısıyla girişimcilik yönelimlerini dolaylı biçimde desteklediği ifade edilmektedir (Setiawan ve diğerleri, 2022). Sonuç olarak literatür, rekreasyonel etkinliklerin bireylerin psikolojik ve sosyal becerilerini geliştirdiğini, bunun da öz-yeterlik aracılığıyla girişimcilik eğilimini artırabileceğini göstermektedir. Ancak rekreasyonel katılımın bu ilişki üzerindeki aracılık etkisini doğrudan test eden çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu araştırma, bu boşluğu doldurmayı hedefleyerek rekreasyonel etkinliklere katılımın girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkisini öz-yeterlik aracılığıyla açıklamayı amaçlamaktadır.

Bu araştırmanın temel problemi, rekreasyonel etkinliklere katılımın üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini ne ölçüde etkilediği ve bu etkide öz-yeterliğin aracılık rolü olup olmadığını belirlemektir. Başka bir ifadeyle, öğrencilerin rekreasyonel etkinliklerde bulunmalarının onların girişimcilik yönelimlerini doğrudan mı yoksa öz-yeterlik duygusu aracılığıyla mı etkilediği araştırmanın odak noktasını oluşturmaktadır.

Literatür destekli anlatılanlar ışığında belirlenen problemleri aşağıdaki gibidir:

- Rekreasyonel etkinliklere katılım ile üniversite öğrencilerinin öz-yeterlik düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?
- Üniversite öğrencilerinin öz-yeterlik düzeyleri ile girişimcilik eğilimleri arasında bir ilişki var mıdır?
- Rekreasyonel etkinliklere katılım ile üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri arasında doğrudan bir ilişki var mıdır?
- Rekreasyonel etkinliklere katılım ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkide öz-yeterliğin aracılık rolü var mıdır?

1.2. Araştırmanın Önemi ve Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılım düzeylerinin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkisini incelemek ve bu ilişkide öz-yeterliğin aracı rolünü ortaya koymaktır. Günümüzde girişimcilik; bireylerin yenilikçi düşünme, fırsatları değerlendirme, risk alma ve problem çözme becerileriyle yakından ilişkili çok boyutlu bir kavram olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin sosyal, sportif ve kültürel etkinliklere katılımlarının onların kişisel gelişimlerine ve özellikle girişimcilik eğilimlerine nasıl katkı sağladığının incelenmesi önem taşımaktadır.

Rekreasyonel etkinlikler, bireylerin boş zamanlarını değerlendirme biçimlerini yansıtan ve sosyal etkileşim, stres yönetimi, kişisel gelişim, öz düzenleme ve psikolojik iyi oluş gibi birçok değişkenle ilişkili olan faaliyetlerdir. Üniversite öğrencilerinin bu tür etkinliklere katılım düzeylerinin, onların kendilerine ilişkin algıları ve geleceğe yönelik davranışsal yönelimleri üzerinde belirleyici olabileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda araştırmada, öğrencilerin katıldıkları rekreasyonel etkinliklerin onların öz-yeterlik düzeylerini nasıl etkilediği ve bu etkinin girişimcilik eğilimlerine yansıtıp yansımadığı analiz edilmektedir.

Araştırmanın bir diğer önemli boyutu, rekreasyonel etkinliklere katılım ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkide öz-yeterliğin aracılık rolünü incelemesidir. Öz-yeterlik, bireyin belirli bir görevi ya da sorumluluğu başarıyla yerine getirebilme kapasitesine ilişkin inancını ifade etmekte ve girişimcilik davranışının ortaya çıkmasında önemli bir psikolojik kaynak olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle araştırmada yalnızca rekreasyonel etkinliklerin girişimcilik eğilimi üzerindeki doğrudan etkisi değil, aynı zamanda bu etkinin öz-yeterlik mekanizması üzerinden nasıl gerçekleştiği de ele alınmaktadır. Böylece çalışma, değişkenler arasındaki ilişkinin sadece varlığını değil, hangi süreçler aracılığıyla ortaya çıktığını da açıklamayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın önemi hem kuramsal hem de uygulamalı açıdan değerlendirilebilir. Kuramsal açıdan bakıldığında, girişimcilik eğilimini açıklamaya yönelik çalışmaların çoğunlukla demografik, ekonomik ve eğitim temelli değişkenler üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Buna karşılık, bu çalışma rekreasyonel etkinliklere katılımı girişimcilik eğiliminin açıklayıcılarından biri olarak ele almakta ve bu yönüyle literatürdeki sınırlı çalışmalara katkı sunmaktadır. Ayrıca öz-yeterliğin aracı değişken olarak modele dahil edilmesi, rekreasyonel etkinliklere katılımın girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisinin daha kapsamlı ve derinlemesine değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır.

Uygulamalı açıdan ise araştırmadan elde edilecek bulguların, üniversiteler, öğrenci kulüpleri, gençlik merkezleri ve politika yapıcılar açısından yol gösterici olması

beklenmektedir. Özellikle üniversite öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılımını artırmaya yönelik planlama ve uygulamaların, yalnızca öğrencilerin sosyal ve psikolojik iyi oluşlarını desteklemekle kalmayıp, aynı zamanda öz-yeterlik algılarını güçlendirerek girişimcilik eğilimlerini de olumlu yönde etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu nedenle çalışma, üniversite öğrencilerinin girişimcilik potansiyelinin geliştirilmesinde rekreasyonel etkinliklerin ve öz-yeterliğin birlikte ele alınması gerektiğine ilişkin bilimsel bir çerçeve sunmaktadır.

Bu araştırmada belirtilen amaç ve önem doğrultusunda bazı temel varsayımlardan hareket edilmiştir. Buna göre, araştırma kapsamında hazırlanan anket formunun katılımcılar tarafından tarafsız, içten ve doğru biçimde doldurulduğu; kullanılan ölçeklerin geçerli ve güvenilir ölçüm araçları olduğu; araştırma amacı doğrultusunda belirlenen örneklem grubunun evreni temsil etmede yeterli olduğu ve araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının bilimsel ölçütlere uygun olduğu varsayılmıştır.

Bu çerçevede araştırmanın, üniversite öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılımı ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkinin anlaşılmasına katkı sağlaması, öz-yeterliğin bu ilişkideki rolünü açıklığa kavuşturması ve ileride yapılacak çalışmalara kuramsal ve uygulamalı açıdan temel oluşturması beklenmektedir.

1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu tez kapsamında elde edilen bulgular yorumlanırken araştırmanın bazı sınırlılıklarının dikkate alınması gerekmektedir. Öncelikle, araştırmanın kavramsal çerçevesi ulaşılabilen ilgili literatürle sınırlandırılmıştır. Veri toplama süreci ise gönüllülük esasına dayalı olarak anket uygulamasına katılan üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle araştırma bulguları, örneklemin özellikleriyle sınırlı olup farklı yaş gruplarına, farklı eğitim düzeylerine ya da farklı sosyo-kültürel çevrelere doğrudan genellenemeyebilir.

Araştırmanın örneklemini Türkiye’de eğitim gören ön lisans, lisans ve yüksek lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Bu bağlamda katılımcıların yaş, cinsiyet, sosyoekonomik düzey, bireysel deneyimler ve yaşam koşulları gibi çeşitli özellikleri araştırma sonuçlarını etkilemiş ve çalışmanın genellenebilirliğini sınırlandırmış olabilir.

Araştırmada veriler anket yöntemiyle elde edilmiş ve katılımcıların öz bildirimlerine dayanmıştır. Bu durum, sosyal beğenirlik eğilimi, yanıltıcı önyargısı, algısal farklılıklar ya da anket maddelerinin bireyler tarafından farklı şekillerde değerlendirilmesi gibi nedenlerle ölçüm hatası riskini beraberinde getirebilmektedir. Dolayısıyla katılımcıların verdikleri yanıtların tamamen nesnel değerlendirmeleri yansıtamama ihtimali, araştırmanın önemli sınırlılıklarından birini oluşturmaktadır.

Bunun yanında, araştırma kesitsel bir tasarımla yürütülmüştür. Bu nedenle değişkenler arasındaki ilişkiler nedensellik çerçevesinde kesin olarak açıklanamamakta, yalnızca ilişkisel düzeyde değerlendirilebilmektedir. Başka bir ifadeyle, rekreasyonel etkinliklere katılım, öz-yeterlik ve girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiler ortaya konulmuş olsa da bu değişkenler arasındaki neden-sonuç yönü kesin biçimde belirlenememektedir.

Araştırmanın bir diğer sınırlılığı, rekreasyonel etkinliklere katılımın niteliğinin ayrıntılı biçimde ele alınamamış olmasıdır. Etkinliklere ayrılan süre, katılım sıklığı, katılım motivasyonu, etkinliklerin içeriği ve gerçekleştiği sosyal bağlam gibi unsurlar daha detaylı incelenmediğinden, rekreasyonel katılıma ilişkin değerlendirmeler belirli ölçüde genel düzeyde kalmıştır. Bu durum, elde edilen bulguların yorumlanmasında dikkatli olunmasını gerektirmektedir.

Ayrıca girişimcilik eğilimini etkileyebilecek ailede girişimci bulunması, sosyoekonomik durum, kişilik özellikleri, girişimcilik eğitimi alma, çevresel destek, sosyal sermaye ve kültürel faktörler gibi çeşitli değişkenler bu araştırma kapsamına dahil edilmemiştir. Söz konusu değişkenlerin modele dahil edilmemiş olması, girişimcilik eğiliminin açıklanmasında bazı sınırlılıklar yaratmış olabilir.

Sonuç olarak, bu araştırmadan elde edilen bulgular mevcut örneklem, veri toplama yöntemi ve araştırma modeli çerçevesinde değerlendirilmelidir. Gelecekte yapılacak çalışmalarda daha geniş ve farklı üniversitelerden seçilecek örneklerle, boylamsal araştırma desenleri kullanılarak ve rekreasyonel etkinliklere katılımı etkileyen unsurlar daha ayrıntılı biçimde ele alınarak daha kapsamlı sonuçlara ulaşılması mümkün olabilir.

2. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Boş Zaman Kavramı

Kişinin zorunlu ihtiyaçlar ve çalışma dışında kendisine kalan ve tercihlerine göre değerlendirebildiği zaman dilimi olarak tanımlanan Boş zaman, kişinin hür iradesi ile şekillendirebilip, hiçbir zorunluluk içermeyen zaman bölümü olma özelliğine sahiptir. (Karaküçük, 2014; Karaçar ve Paslı, 2014). Kişinin ruhsal ve fiziksel yönden yenilenmesi sürecine etki etmesi sebebiyle boş zaman, sadece arta kalan zaman değildir. Bu yönü itibarıyla, kişinin yaşam kalitesini artıran bir değerdir (Karaküçük, 2014). Dinlenme, eğlenme ve kendini geliştirme boyutundaki gereksinimleri karşılaması dolayısıyla hem toplumsal hem de bireysel faydalar ortaya koymaktadır. Kişinin bu zaman bölümünü nasıl değerlendireceğine hür iradesiyle karar verebilmesi, boş zamanın temel özelliklerinden biridir. Hür iradesiyle karar verebilme, diğer zaman bölümlerinden boş zamanı farklı kılan kritik kriterlerdendir. Boş zamanın özünü oluşturan, kişinin zorunluluklardan bağımsız olarak gerçekleştirilen aktivitelerdir (Karaküçük, 2014).

Boş zaman, yalnızca zorunlu işler dışında kalan niceliksel bir zaman dilimi değil; aynı zamanda bireyin tercihleri, kişisel özgürlüğü ve yaşam kalitesiyle ilişkili bir olgudur. Bu bağlamda boş zamanın en temel unsuru, kişinin bu süre üzerinde kontrol sahibi olması ve onu kendi isteği doğrultusunda değerlendirebilmesidir (Torkildsen 2005). Torkildsen (2005), boş zaman kavramını dört boyutta ele almaktadır: “zaman olarak boş zaman”, bireyin zorunlu faaliyetleri dışında kalan süreyi; “etkinlik olarak boş zaman”, kişinin gönüllü olarak katıldığı faaliyetleri; “rekreasyon olarak boş zaman”, dinlenme, yenilenme ve eğlenme gereksinimlerini karşılayan etkinlikleri; “yaşam biçimi olarak boş zaman” ise boş zamanın bireyin genel yaşam düzeninin bir parçası hâline gelmesini ifade etmektedir.

Tarihsel gelişimi açısından boş zaman kavramı, farklı dönemlerde farklı anlamlar kazanmıştır. Antik Yunan’da boş zaman; düşünme, felsefi tartışma ve bireysel gelişimle ilişkilendirilmiş, daha çok ayrıcalıklı sınıflara özgü bir zaman alanı olarak görülmüştür. Roma döneminde ise boş zaman, gösteri ve eğlence ekseninde, aynı zamanda toplumsal kontrolün bir aracı olarak şekillenmiştir. Sanayi Devrimi’yle birlikte çalışma saatlerinin düzenlenmesi ve iş-yaşam dengesi anlayışının gelişmesi, boş zamanın daha geniş kitleler tarafından erişilebilir hâle gelmesini sağlamıştır. Böylece boş zaman, yalnızca dinlenme ve eğlenme amacı taşıyan bir süreç olmaktan çıkmış; bireyin kendini geliştirmesi, sosyalleşmesi ve yaşam kalitesini artırması açısından da önemli bir unsur hâline gelmiştir (Torkildsen, 2005).

2.2. Boş Zaman Değerlendirme

Kişinin kendisi için var olabilen boş zamanını verimli ve anlam arz eden doğrultudaki türlü etkinliklerle geçirmesi, boş zaman değerlendirme olarak ifade edilir. Sosyal, sportif, kültürel ve sanatsal faaliyetleri kapsayan etkinliklerdir. Kişi tarafından boş zaman gerekli etkinlikte değerlendirilmesi hem ruhsal hem de fiziksel sağlık açısından kendisi üzerinde olumlu etkiler oluşturmaktadır (Karaküçük, 2018). Hacıoğlu ve diğerleri (2009), boş zaman değerlendirme aktivitelerinin kişinin stres seviyesini azalttığı ve kendini gerçekleştirmesine yönelik katkı sağladığını ifade etmektedir.

Karaküçük (2018), ise kişilerarası iletişimi güçlü kıldığı ve toplumsal bütünlüğe katkı sağladığı vurgusunu boş zaman faaliyetleri için belirtmekte ve kişinin psikolojik iyi olma seviyesi ile stresle mücadele etme yetisini geliştirdiği bildirilmektedir. Boş zaman etkinliklerine katılımı rutine dönüştüren kişilerin daha sağlıklı, üretken ve mutlu olduğu görülmekte olup, boş zamanın etkin bir doğrultuda değerlendirilmesi, kişinin yaşam doyumu pozitif yönde etkileyen bir unsurdur (Hacıoğlu ve diğerleri, 2017).

2.3. Rekreasyon

Rekreasyon, kişinin duygusal ve zihinsel olarak yenilenmesini kapsamakta olup, sadece fiziksel dinlenmesini ifade etmeyen bir kavramdır. Karaküçük, rekreasyonu kişinin yaşam dengesini sağlamada önemli faktör olarak ve hem sosyal hem de kişisel gereksinimleri karşılayabilmesi yönünü ifade etmektedir (Karaküçük, 2014). Kuramsal temeller odağında rekreasyon incelendiğinde, kavramın kişinin uzun vadede gelişimine destek sağlayan yani sadece kısa bir süre için eğlence ve haz ile kısıtlı olmayan bir süreç olduğu görülmektedir. Stebbins'in "ciddi boş zaman" yaklaşımı, kişinin bilgi ve beceri edinimine olanak sunma doğrultusunda rekreasyonu bir süreç olduğunu göstermektedir (Stebbins, 2007).

Torkildsen (2005), kişinin boş zamanlarında katılım gösterdiği ve kendisinde tatmin oluşturan aktiviteler bütünü olarak tanımladığı rekreasyonun, kişinin katıldığı bu kapsamdaki aktivitelerle birlikte çok yönlü gelişimine destek sağladığını belirtmektedir. Karaküçük (2014), kişinin günlük akışta oluşan yorgunluk, stres odaklı durumlardan uzaklaşması ve ruhsal manada dengelenmesine katkı noktasında rekreasyonun önemini ifade etmektedir.

Rekreasyon, gönüllülük ilkesine dayalıdır, kişi herhangi bir zorunluluk hissetmeden hür iradesiyle rekreasyon faaliyetlerine katılım gösterir. İş ve zaruri görevlerden rekreasyonu ayıran önemli bir özelliklerden biridir ve öz tatmin ve haz sağlar, kişi rekreasyon ile dışsal kazanımlar yerine haz edinimini ve kişisel doyumu hedefler. Rekreasyonun, motivasyon kaynaklarının anlamak için bu özellik önem taşır ve rekreasyon aynı zamanda sosyalleşmeyi ve toplumsal etkileşimi destekler, kişilerarası iletişimi güçlendiren grup aktiviteleri aynı zamanda toplumsal

aidiyet hissini de pekiştirmektedir. Toplumsal uyuma yardımcı bir faktör olması da bu yönüyle rekreasyonun özelliklerinden biridir (Karaküçük, 2014). Stebbins'e göre rekreasyon faaliyetleri gündelik ve ciddi rekreasyon olmak üzere ikiye ayrılır, gündelik rekreasyon kısa süren ve anlık haz odaklıdır; ciddi rekreasyon ise kişinin uzun vadeli bağlılık geliştirmesiyle birlikte belli bir alanda ihtisaslaşmasını gerektirir ve kişinin kendini gerçekleştirmesi ve kişisel gelişimine destek sağlar, kişinin yeni kabiliyetler edinmesine ve kendini geliştirmesine imkân oluşturur ve kişinin yaşam kalitesini artırır, kişinin psikolojik iyi olma ve fiziki sağlığına katkı sunan rekreasyonel katılım genel yaşam tatminini artırır. Bilhassa, kişinin kimlik oluşumuna ciddi rekreasyon aktiviteleri katkı sağlar (Stebbins, 2007).

2.4. Üniversite Öğrencilerinde Rekreasyonel Katılımın Önemi

Üniversite öğrencileri, sosyal adaptasyon problemleri, sınav tedirginliği ve akademik baskılar nedeniyle sıkça stres seviyesi yüksek durumlarla karşılaşabilmektedir. Bu stres durumlarını, azaltma etkisine sahip olan rekreasyonel katılım, dolayısıyla öğrencilerin duygusal dengelerini korumalarına ve psikolojik iyi olmalarına katkı sağlar. Huang ve Carleton'un araştırmaları, yaşam doyumu ve rekreasyonel katılım bağlamında pozitif bir ilişki varlığını göstermektedir. (Huang ve Carleton, 2003: 129-132). Öğrencilerin, grup aktivitelerine katılımını ve sosyal ilişkilerini pekiştiren rekreasyon etkinliklerdir (Aslan ve Karaküçük, 1997). Tsai (2019), öğrencilerin boş zaman tatminini artırmakla birlikte psikolojik gücünü pekiştirmesi yönüyle yapılandırılmış rekreasyonel programlara katılımın önemini ifade etmiştir. Walker ve Spiers (2009) bulguları, öğrencilerin enerji seviyelerinin arttığı günlerde derslerine daha fazla odaklanabildiklerini dolayısıyla akademik performanslarının da olumlu yönde etkilendiğini ve ayrıca günlük enerji seviyesi ile yaşam kalitesi arasında fiziksel aktivitenin olumlu etkilerinin olduğunu belirtmektedir. Huang ve Carleton ise, açık hava aktiviteleri ile spor etkinliklerine katılımın öğrencilerin genel yaşam verimi ve akademik motivasyonunu arttırdığını ifade etmektedir (Huang ve Carleton, 2003).

2.5. Rekreasyonel Katılımın Öz-Yeterlilik ve Girişimcilik Üzerindeki Rolü

Rekreatif aktiviteler, kişinin kaygı, stres ve tükenmişlik düzeylerini azaltıp duygusal olarak daha dengeli bir yapıya sahip olmasına destek vermektedir, kendine olan güveninin artması ve bilişsel süreçlerini daha etkin kullanmasına da bu durum katkı sunmaktadır. Sonuç olarak, kişinin duygusal durumu ile öz-yeterlilik algısı arasında yakından ilgi olduğu ve öz-yeterlilik seviyesini arttırmada olumlu duygusal hallerin etkisi belirtilmektedir (Schunk ve Pajares, 2001). Literatürde bulunan araştırmalar incelendiğinde, öz-yeterlilik ile rekreasyonel katılım arasında anlamlı ve pozitif doğrultuda ilişkiler olduğu görülmektedir. Öğrencilerin, rekreasyonel aktivitelerden elde ettikleri psikolojik, fiziksel ve sosyal faydalar ile akademik öz-

yeterlilik seviyeleri arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu üniversite öğrencilerine yönelik yapılan bir araştırmada tespit edilmiştir (Ayhan ve diğerleri, 2022). Üniversite öğrencilerinin yaşam kalitesine ilişkin rekreasyonel aktivitelerin etkisine bakıldığında, psikolojik iyi oluş, fiziksel sağlık ve sosyal ilişkiler ile öğrenme verimliliği gibi hususlarda olumlu destekler oluşturduğu belirtilmektedir. Bilhassa, rekreasyonel olanakların kampüs ortamında sunulduğunda öğrencilerin genel refahını artırıp sosyal ve akademik yönlerini olumlu olarak katkı verdiği ifade edilmektedir (Sert ve Onay, 2025).

Öğrenciler ekseninde rekreasyonel aktivitelere katılım motivasyonuna ilişkin durumlarına bakıldığında, sosyal çevre edinimi, stresten uzaklaşma ile kişisel gelişim gibi örneklerin daha etkin olduğu görülmektedir (Coşkun ve Güler, 2024). Aynı zamanda, öğrencilerin fiziksel ve sportif aktivitelere düzenli bir şekilde katılım göstermeleri sayesinde yaşadıkları başarı edinimleri ile bu edinimlerin öz-yeterlilik algılarında olumlu etki oluşturduğu saptanmıştır (Yürük Bal ve Çetin, 2020). Bu bulgular, sadece sosyal olarak değil, kişisel yeterlilik ve özgüven algısını güçlendirmesi yönüyle rekreasyonel katılımın kişisel psikolojiyi desteklediğini gösterebilir. Doğa, sanat ve sportif faaliyetleri gibi uygulamalar içerisinde oluşan başarı deneyimleri, kişinin başarabilirim düşüncesini pekiştirir. Bu doğrultuda, doğrudan edinilen bu başarılar öz-yeterliliğin en önemli belirleyicisi olarak kabul edilmektedir (Bandura, 1997).

Rekreasyonel katılımın girişimcilik üzerindeki rolüne yönelik iki husus arasındaki doğrudan ilişkisine dair çalışmalar sınırlı olsa da dolaylı olarak ele alınan araştırmalar bulunmaktadır. Bilhassa, girişimcilik düzeyleri ile rekreasyonel davranışlar arasındaki ilişkiyi üniversite öğrencileri ekseninde inceleyen Kayhalak ve Kurtipek (2024) tarafından yapılan bir araştırmada, girişimcilik özellikleri ile rekreasyonel liderlik davranışları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır.

Girişimcilik eğilimi ile rekreasyonel katılım arasındaki ilişkiye dair literatürdeki güncel bir araştırmalardan birinde, ikisi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunduğu ve bu durumun proaktif davranış, yenilikçilik, risk alımı gibi girişimcilik özelliklerini pekiştirdiği saptanmıştır (Tükel ve diğerleri, 2025).

Aynı zamanda, girişimcilik eğilimi ile boş zaman arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmada ise girişimcilik eğilimi ile boş zaman deneyimi arasında anlamlı farklılıklar görülmüş; girişimcilik yöneliminde boş zamanın niteliğiyle ilişkili olduğuna yönelik çıkarımlar oluşmuştur (Sanjaya ve diğerleri 2019). Bu bulgu, girişimcilik davranışlarında rekreasyonel katılımlardaki tecrübelerin şekillendirme etkisinin olabileceğini göstermektedir. Kişilerin girişimcilik eğilimleri bağlamında ciddi serbest zaman faaliyetlerine düzenli katılımın haftalık

katılım süresi açısından anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir (Aksu ve diğerleri, 2023). Genç yetişkinlerin, Rekreatyoneel farkındalık seviyeleri ile girişimcilik yönelimleri arasında pozitif anlamlı ilişkiler saptanmış; yani rekreatyoneel farkındalığı üst seviyede olan öğrencilerin girişimcilik düzeyleri de yüksek çıkmıştır (Yalçın ve Erzeybek, 2023)

2.6. Girişimcilik Kavramı

Girişimcilik, uzun süre yalnızca yeni bir işletme kurma faaliyetiyle özdeşleştirilmiş olsa da güncel yazında bu kavramın çok boyutlu ve disiplinler arası bir olgu olduğu vurgulanmaktadır. Son yıllarda yapılan çalışmalar, girişimciliğin sadece firma kuruluşunu değil; yenilik, belirsizlik altında karar alma, değer yaratma ve fırsatları değerlendirme gibi süreçleri de kapsayan daha geniş bir çerçevede ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır (Prince, Chapman ve Cassey, 2021; Ratten, 2023). Bu durum, girişimcilik kavramına ilişkin tek ve üzerinde uzlaşılmış bir tanım geliştirmeyi güçleştirirken, aynı zamanda alanın zenginliğini de göstermektedir.

Kavramsal tartışmalar, girişimciliğin özünde yeni bir fikri geliştirme, sınama ve doğrulama sürecine dayandığını ileri sürmektedir. Prince ve arkadaşları (2021), girişimciliği, girişimcinin ortaya attığı fikirleri tekrar eden denemelerle doğruladığı ve bu fikirlerin sürdürülebilir bir değer üretme kapasitesini test ettiği bir davranışlar bütünü olarak ele alır. Benzer biçimde Diandra ve Azmy (2020), girişimciliğin kaynağını yenilikçi düşünme, fırsatları sezme ve mevcut kaynakları farklı biçimlerde bir araya getirme yeteneğinde görerek, girişimciliği “iş yaşamının doğal ve dinamik bir parçası” olarak tanımlar. Bu bakış açısı, girişimciliğin tek seferlik bir eylem değil, süreklilik taşıyan bir öğrenme ve uyum süreci olduğuna işaret etmektedir.

Girişimcilik yazınında dönüm noktalarından biri, Shane ve Venkataraman’ın (2000) önerdiği “birey–fırsat ilişkisi” yaklaşımıdır. Bu yaklaşıma göre girişimcilik; gelecekteki mal ve hizmetleri üretmeye yönelik fırsatların nasıl, kim tarafından ve hangi sonuçlarla keşfedildiği, değerlendirildiği ve hayata geçirildiğinin incelenmesidir. Bu çerçeve, girişimciliği yalnızca “girişimci kişi”ye indirgemekten ziyade, bireysel özellikler ile çevresel fırsatların etkileşimini merkeze alır.

Schlichte ve Junge’nin (2024) yürüttüğü sistematik derleme çalışması da, girişimcilik araştırmalarının artık daha çok bu fırsat kavramı etrafında şekillendiğini; fırsatın keşfi, değerlendirilmesi ve kullanımı süreçlerinin ayrı ayrı incelendiğini göstermektedir. Fırsat temelli bu yaklaşım, girişimciliğin risk ve belirsizlik boyutunu da görünür kılar. Girişimci, belirsiz bir geleceğe dönük öngörülerde bulunarak kaynak tahsis eder; bu süreçte hem nesnel risklerle hem de öngörülemeyen belirsizliklerle karşı karşıyadır (Schlichte ve Junge, 2024;

Shane ve Venkataraman, 2000). Dolayısıyla girişimcilik, sadece iyi bir fikir bulmaktan ibaret değil; aynı zamanda belirsiz koşullar altında karar alma, kaynakları yeniden düzenleme ve ortaya çıkan sonuçlardan öğrenme sürecidir. Güncel çalışmalar, girişimciliğin ekonomik boyutu yanında sosyal ve çevresel boyutlarını da tanımlara dâhil etmektedir. Sosyal girişimcilik literatürü, girişimciliğin yalnızca kâr maksimizasyonu değil, toplumsal sorunlara yenilikçi çözümler üretme amacı taşıyabileceğini vurgulamaktadır.

Ancak bu alanda dahi kavramın nasıl tanımlanacağı konusunda tam bir uzlaşa sağlanamadığı; sosyal girişimciliğin “özünde tartışmalı” bir kavram olarak kaldığı belirtilmektedir (Choi ve Majumdar, 2014; Glasbeek, Wickert ve Schad, 2024). Benzer şekilde, sürdürülebilir yenilik ve girişimcilik yazını da girişimcinin ekonomik, sosyal ve çevresel hedefleri birlikte gözetten bir değer yaratma sürecinin aktörü olduğunu ortaya koyar (Akanbi, 2024). Böylece girişimcilik tanımları, giderek daha fazla sürdürülebilirlik, sosyal etki ve uzun vadeli değer yaratma unsurlarını içermeye başlamıştır.

Türkiye bağlamında yapılan çalışmalar ise, girişimcilik kavramının çoğunlukla girişimci bireyin özellikleri ve girişimcilik eğilimi üzerinden ele alındığını göstermektedir. Eser ve Yıldız’ın (2015) Türkçe yazını inceleyen derleme çalışması, ulusal araştırmaların önemli bir bölümünün girişimcilik algısı, girişimcilik kişilik özellikleri ve girişimcilik eğilimi gibi birey merkezli değişkenlere odaklandığını ortaya koymuştur. Bununla birlikte, Tunalı ve Şener’in (2019) Türkiye’de girişimcilik faaliyetlerinin belirleyicilerini incelediği çalışmada, demografik özellikler, eğitim ve gelir düzeyi gibi bireysel faktörlerin yanı sıra kurumsal ve ekonomik koşulların da girişimcilik üzerinde etkili olduğu gösterilmiştir. Bu bulgu, Türkiye’de girişimciliğin yalnızca bireysel motivasyonlara değil, aynı zamanda daha geniş bir kurumsal ve ekonomik bağlama da bağlı olduğunu göstermektedir.

Bütün bu tartışmalar ışığında, girişimcilik kavramı için dar ve tek boyutlu bir tanımdan kaçınmak yerinde olacaktır. Bunun yerine, literatürle uyumlu, bütüncül bir tanım şu şekilde önerilebilir: Girişimcilik; ekonomik, sosyal veya çevresel değer yaratma amacıyla, belirsizlik koşullarında ortaya çıkan veya oluşturulan fırsatların keşfedildiği, bu fırsatların uygulanabilirliğinin test edildiği ve kaynakların yenilikçi biçimlerde bir araya getirilerek hayata geçirildiği dinamik bir süreçtir. Bu tanım hem fırsat temelli yaklaşımı hem de yenilik, değer yaratma ve belirsizlik altında karar alma boyutlarını kapsarken; geleneksel işletme kurma odaklı tanımları aşan, güncel ve çok boyutlu bir çerçeve sunmaktadır.

2.7. Girişimcilik Eğilimi ve Boyutları

Girişimcilik eğilimi, bireyin girişimci faaliyetlere yönelik tutumlarını, niyetlerini ve davranışsal yatkınlıklarını yansıtan çok boyutlu bir psikolojik yapı olarak tanımlanabilmektedir. Bu kavram, bireyin fırsatları algılama, risk üstlenme ve yenilikçi çözümler üretme konusundaki istekliliğini içermektedir (Lumpkin & Dess, 1996). Girişimcilik eğilimi, bireyin girişimci kimlikle özdeşleşme derecesini, yeni iş kurma arzusunu ve girişimci faaliyetlere ilişkin genel tutumunu kapsar şeklinde de tanımlanmaktadır (Liñán & Chen, 2009). Girişimcilik eğilimi, yalnızca fiilî girişimci davranışları değil, bu davranışlara zemin hazırlayan bilişsel ve duyuşsal süreçleri de kapsamı bakımından girişimcilik literatüründe merkezi bir konuma sahip olduğu gözlemlenmektedir.

Literatürde girişimcilik eğiliminin boyutları konusunda farklı sınıflandırmalar bulunmakla birlikte, yaygın olarak risk alma, yenilikçilik, proaktiflik, başarı ihtiyacı, belirsizliğe tolerans ve kontrol odağı gibi alt boyutlar öne çıkmaktadır (Koh, 1996; Rauch ve diğerleri, 2009). Risk alma boyutu, bireyin belirsizlik ve potansiyel kayıp içeren kararları alma istekliliğini ifade ederken; yenilikçilik, yeni fikirler geliştirme, yeni ürün ve süreçler yaratma ve mevcut uygulamaları sorgulama eğilimini temsil etmektedir (Covin & Slevin, 1989; Lumpkin & Dess, 1996). Proaktiflik ise bireyin çevresel değişimleri öngörerek fırsatları erkenden değerlendirme eğilimini ifade etmektedir (Lumpkin & Dess, 2001).

Girişimci birey, belirsizlik ortamında karar almayı, mevcut kaynakları riske etmeyi ve olası başarısızlıkla yüzleşmeyi göze alabilen kişi olarak tanımlanmaktadır (Erdem, 2001). (Miller, 1983) risk almayı girişimcilik yöneliminin kurucu unsurlarından biri olarak belirlemiş; (Lumpkin ve Dess, 1996) ise risk almayı, belirsizlik koşullarında elde edilecek yüksek getiri umuduyla kaynak taahhüt etme eğilimi olarak tanımlamıştır. Proaktiflik, bireyin çevresel fırsatlar ve tehditler karşısında reaktif bir tutum benimsemek yerine inisiyatif olarak öncü davranışlar sergileme eğilimini tanımlar (Lumpkin & Dess, 1996). Üniversite öğrencileri üzerinde yürütölen araştırmalar, proaktiflik puanlarının yüksek olduğu öğrencilerin girişimcilik niyetlerinin de belirgin biçimde daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Karabulut, 2016).

Bu boyutların ortak özelliğı olarak bireyin algıladığı yetkinlik ve kontrol düzeyi ile yakından ilişkili olmalarıdır denilebilir. Nitekim öz-yeterlilik algısı yüksek bireylerin, girişimcilik eğiliminin tüm alt boyutlarında daha yüksek puanlar sergilediğı birçok ampirik çalışmada ortaya konmuştur (Zhao ve diğerleri, 2005; Newman ve diğerleri, 2018). Bu durum, girişimcilik eğiliminin salt kişilik özelliğı olmaktan ziyade, öğrenilebilir ve geliştirilebilir bir yapı olduğunu gösterebilmektedir.

Sonuç olarak, girişimcilik eğiliminin boyutları birbirinden bağımsız değil, iç içe geçmiş ve birbirini pekiştiren bir yapı oluşturmaktadır. Risk alma olmaksızın yenilikçi fikirleri hayata geçirmek, proaktiflik olmaksızın fırsatları değerlendirmek ya da özerklik ihtiyacı duymaksızın bağımsız girişimci kimliğini benimsemek güçtür denilebilir. Bu nedenle söz konusu boyutların bütüncül bir girişimcilik eğilimi profili oluşturduğu ve her boyutun bireysel girişimcilik davranışına giden yolda bağımsız fakat tamamlayıcı katkılar sunduğu kabul görebilmektedir.

2.8. Üniversite Öğrencilerinde Girişimcilik Eğilimi

Üniversite öğrencileri, potansiyel girişimciler olarak girişimcilik eğilimi araştırmalarında önemli bir örneklem grubunu oluşturmaktadır. Bu grubun tercih edilmesinin temel nedeni, öğrencilerin kariyer tercihleri aşamasında olmaları ve girişimcilik niyetlerinin henüz şekillenme sürecinde bulunmasıdır (Liñán & Chen, 2009). Üniversite öğrencilerinde girişimcilik eğilimi, bireysel özelliklerin yanı sıra eğitimsel ve çevresel faktörlerin etkisiyle dinamik biçimde değişebilmektedir.

Literatür, üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin; aldıkları girişimcilik eğitimi, rol modellerle etkileşimleri ve algıladıkları öz-yeterlilik düzeyi ile anlamlı biçimde ilişkili olduğunu göstermektedir (Souitaris ve diğerleri, 2007; Nabi ve diğerleri, 2017). (Bae ve diğerleri, 2014), 73 çalışmayı kapsayan meta-analitik bir incelemede girişimcilik eğitimi ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu saptamıştır; ancak bu ilişkinin büyüklüğünün eğitimin içeriği, yöntemi ve hedef kitleye göre önemli ölçüde değiştiğini de belirtmiştir. Özellikle uygulamalı girişimcilik dersleri ve proje temelli öğrenme yaklaşımlarının, öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini ve girişimci öz-yeterlilik algılarını güçlendirdiği ortaya konulmuştur (Martin ve diğerleri, 2013).

Üniversite ortamındaki inovasyon kültürü; açık iletişim normları, deneme-yanılma toleransı, disiplinlerarası işbirliği ve yaratıcılığı ödüllendiren kurumsal pratikler aracılığıyla öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini besleyebilmektedir. Mevcut araştırmalar, üniversite ortamının girişimcilik kültürüne ilişkin öğrenci algısının niyetle anlamlı biçimde ilişkili olduğuna işaret etmektedir (Autio ve diğerleri, 2001).

Kuluçka merkezleri ve teknoparklar, üniversite tabanlı girişimcilik ekosisteminin somut kurumsal bileşenleridir denebilir. Bu yapılar; ortak çalışma alanı, mentorluk, finansmana erişim, yasal danışmanlık ve ağ oluşturma imkânı sunarak öğrencilerin fikir aşamasından iş kurma aşamasına geçişini kolaylaştırabilmektedir. Ancak literatürdeki karşılaştırmalı çalışmalar, kuluçka merkezlerinin ve teknoparkların girişimcilik niyetine katkısının yalnızca fiziksel altyapının varlığından değil, bu yapıların programsal içeriğinden, mentorluk kalitesinden ve girişimcilik ağına entegrasyon düzeyinden kaynaklandığını vurgulamaktadır

(Israr & Saleem, 2018). Yalnızca altyapı yatırımlarına odaklanıp girişimcilik kültürünü ve mentor ağını ihmal eden üniversitelerde bu etkinin oldukça sınırlı kaldığı gözlemlenmektedir.

Son yıllarda yapılan çalışmalar, dijital dönüşüm süreçlerinin ve çevresel belirsizlik algılarının üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini ve kariyer tercihlerini önemli ölçüde etkilediğini ve yeniden şekillendirdiğini ortaya koymaktadır (Lesinskis ve diğerleri, 2023). 2020 sonrası araştırmalar, pandemi süreciyle birlikte öğrencilerin dijital girişimcilik, serbest çalışma ve sosyal girişimcilik gibi alanlara daha fazla yöneldiğini göstermektedir (Ratten & Jones, 2021). Bu bağlamda üniversite öğrencilerinde girişimcilik eğilimi, klasik kâr odaklı girişimcilikten ziyade esneklik, sosyal etki ve sürdürülebilirlik gibi değerlerle bütünleşebilmektedir.

2.9. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörler

Girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler, bireysel, sosyal, demografik, eğitimsel, çevresel ve kurumsal düzeylerde ele alınmaktadır.

Bireysel düzeyde kişilik özellikleri, motivasyon, risk algısı ve öz-yeterlilik en sık incelenen değişkenler arasında yer almaktadır. Büyük Beşli Kişilik Modeli çerçevesinde yapılan çalışmalar, dışadönüklük, deneyime açıklık ve sorumluluk boyutlarının girişimcilik niyetiyle pozitif ilişkili olduğunu göstermektedir (Zhao ve diğerleri, 2005). Bununla birlikte kişilik özelliklerinin girişimcilik davranışını doğrudan değil, tutum ve öz yeterlilik gibi aracı değişkenler aracılığıyla etkilediği ileri sürülmekte; bu durum kişilik-niyet ilişkisinin dolaylı ve koşullu bir nitelik taşıdığına işaret etmektedir. Öz-yeterlilik, bireyin girişimcilik eğilimini etkileyen en güçlü bilişsel belirleyicilerden biri olarak kabul edilmektedir; çünkü bireyin girişimci davranışları sergileyip sergilemeyeceğine dair algıladığı kapasiteyi doğrudan şekillendirmektedir (Bandura, 1997; Zhao ve diğerleri, 2005).

Sosyal faktörler arasında aile desteği, sosyal sermaye ve rol modeller önemli bir yer tutmaktadır. Girişimci aile üyelerine veya çevreye sahip bireylerin, girişimciliği daha ulaşılabilir ve uygulanabilir bir kariyer seçeneği olarak algıladıkları belirtilmektedir (Carr & Sequeira, 2007). Girişimci ebeveynlere ya da yakın aile üyelerine sahip bireyler, girişimcilik davranışını normatif bir kariyer seçeneği olarak içselleştirmekte; girişimsel süreçlere erken yaşlarda maruz kalmak yoluyla sektörel bilgi, sosyal ağ ve öz yeterlilik birikimi edinmektedir (Nowiński & Haddoud, 2019). (Nowiński ve Haddoud, 2019), ilham verici rol modellerin girişimcilik niyetini hem doğrudan hem de girişimsel öz yeterlilik üzerinden dolaylı yollarla güçlendirdiğini ortaya koymuştur; bu bulgu, üniversite ortamında başarılı girişimcilerin rol model olarak konumlandırılmasının program tasarımı açısından önemini ön plana çıkarmaktadır. Bununla birlikte sosyal normların etkisi evrensel değildir; bireyin kişisel

bağımsızlık ihtiyacı ve öz yeterliliği yükseldikçe öznel normların girişimcilik niyeti üzerindeki belirleyiciliğinin azaldığı görülmektedir (Kolvereid, 1996).

Cinsiyet, girişimcilik araştırmalarında en sık incelenen demografik değişkenlerden biridir. Genel olarak erkek öğrencilerin girişimcilik niyetinin kadın öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu bulgusu yaygın biçimde raporlanmaktadır (Shinnar, Pruett & Toney, 2009). Ancak bu farkın biyolojik bir temelden değil; sosyalleşme süreçleri, cinsiyet rollerine ilişkin toplumsal beklentiler, öz yeterlilik ve algılanan sosyal normlar gibi yapısal faktörlerden kaynaklandığı ileri sürülmektedir. Nitekim bazı çalışmalar, girişimcilik eğitime katılımın ardından cinsiyet farklarının belirgin ölçüde azaldığını ortaya koymakta; bu durum eğitimin eşitleyici bir işlev üstlenebileceğini göstermektedir (Bae ve diğerleri, 2014).

Girişimcilik dersleri, özellikle teorik içeriğin uygulamalı öğrenmeyle bütünleştirildiği durumlarda, girişimcilik öz yeterliliğini ve tutumunu anlamlı ölçüde güçlendirmektedir (Entrialgo & Iglesias, 2016). Uygulamalı programlar, iş planı geliştirme atölyeleri, girişimcilik kulüpleri ve akademik danışmanlık hizmetleri, girişimcilik niyetinin gelişimini destekleyen üniversite ortamı bileşenleri arasında sayılabilir. Ayrıca üniversitelerin sağladığı girişimcilik bursları, proje finansmanı ve mezun girişimci ağlarına erişim gibi destekler de öğrencilerin algılanan uygulanabilirliğini artırarak niyeti pekiştirmektedir (Nabi ve diğerleri, 2017).

Çevresel ve kurumsal faktörler ise girişimcilik ekosistemi, eğitim sistemi ve ekonomik koşulları kapsamaktadır. Üniversitelerin sunduğu girişimcilik destekleri, kuluçka merkezleri ve mentorluk programları, bireylerin girişimcilik eğilimlerini güçlendiren yapısal unsurlar olarak öne çıkmaktadır (Fayolle & Gailly, 2015). Türkiye bağlamında TÜBİTAK, KOSGEB ve üniversite teknoloji transfer ofisleri (TTO) aracılığıyla sunulan destek programlarının öğrenci girişimciliğini teşvik etmeye yönelik kapsamlı araçlar içerdiği görülmekle birlikte, bu programların girişimcilik niyeti ve fiili girişimsel çıktılar üzerindeki etkisini sistematik olarak ölçen çalışmaların sayısının yetersiz kaldığı ve bu alanın önemli bir araştırma boşluğu oluşturduğu söylenebilir.

Özetle, girişimcilik eğilimi çok boyutlu ve çok düzeyli bir yapı olup; bireyin öz-yeterlilik algısı, eğitimsel deneyimleri ve içinde bulunduğu sosyal çevre tarafından birlikte şekillendirilmektedir. Yüksek öz yeterliliğe sahip bir öğrencinin aynı zamanda girişimci bir aile geçmişine ve nitelikli bir üniversite ekosistemine erişim imkânına sahip olması, girişimcilik niyetini katlamalı biçimde güçlendirebilmektedir. Öte yandan olumsuz kültürel normlar ya da finansman yetersizliği gibi kurumsal engeller, bireysel ve sosyal faktörlerin olumlu katkılarını etkisiz kılabilir. Bu bütüncül bakış açısı, girişimcilik eğiliminin geliştirilmesine yönelik politika ve eğitim uygulamalarının tasarlanmasında kuramsal bir temel sunmaktadır.

2.10. Öz-Yeterlilik Kavramı, Bireysel ve Davranışsal Sonuçları

Bandura öz-yeterlilik kavramını, bireyin belirli bir performansı göstermek için gerekli eylemleri organize etme ve gerçekleştirme kapasitesine duyduğu inanç olarak tanımlamaktadır (Bandura, 1977). Öz-yeterlilik, genel bir kişilik özelliğinden ziyade, bireyin karşılaştığı zorluklar karşısında ne kadar çaba harcayacağını, zorluklara karşı ne kadar direneceğini ve düşünce biçimlerinin nasıl şekilleneceğini belirleyen merkezi bir mekanizma olarak kabul edilmektedir (Maddux, 1995).

Bandura'ya (1986) göre insan davranışı; bilişsel ve duygusal gibi bireysel faktörler, çevresel olaylar ve davranışın kendisi arasındaki sürekli etkileşimin bir sonucudur. Bu üçlü etkileşimde öz-yeterlilik inancı, bireyin çevresini nasıl algıladığını ve ona nasıl tepki verdiğini düzenleyen temel bilişsel faktördür. Kuramsal temeller, öz-yeterliliğin dört ana kaynaktan beslendiğini öne sürer: doğrudan yaşantılar, dolaylı yaşantılar, sözel ikna ve fizyolojik/duygusal durumlar (Bandura, 1997).

Öz-yeterliliğin bireysel sonuçları incelendiğinde; motivasyon, performans, öğrenme ve psikolojik dayanıklılık üzerinde doğrudan ve güçlü etkileri olduğu düşünülmektedir. Yüksek öz-yeterliliğe sahip bireylerin, kendilerine daha zorlayıcı hedefler belirledikleri ve bu hedeflere ulaşmak için daha yüksek içsel motivasyon sergiledikleri saptanmıştır (Locke & Latham, 2002). Performans bağlamında yapılan meta-analiz çalışmaları, öz-yeterlilik ile iş performansı arasında pozitif ve anlamlı bir korelasyon olduğunu ortaya koymuştur (Stajkovic & Luthans, 1998). Ayrıca, öğrenme süreçlerinde yüksek yeterlilik algısı, bireyin bilişsel stratejileri daha etkin kullanmasını sağlarken; psikolojik dayanıklılık açısından bakıldığında, bu bireylerin stres ve kaygı durumlarıyla daha başarılı bir şekilde başa çıktıkları ve tükenmişlik sendromuna karşı daha dirençli oldukları gözlemlenmiştir (Schwarzer & Warner, 2013).

Davranışsal sonuçlar açısından değerlendirildiğinde, öz-yeterlilik inancı; risk alma, sebat etme ve yenilikçilik gibi kritik davranışların belirleyicisi olduğu düşünülmektedir. (Krueger & Dickson, 1994), yüksek öz-yeterliliğin bireylerin risk algısını değiştirdiğini; bu bireylerin riskleri tehdit yerine fırsat olarak görme eğiliminde olduklarını belirtmiştir. Zorluklarla karşılaşıldığında sebat etme kapasitesi, yeterlilik inancı ile doğru orantılıdır; inancı yüksek bireyler engeller karşısında çabalarını artırırken, düşük olanlar eylemi sonlandırma eğilimi gösterirler (Bandura, 1997). Benzer şekilde, yenilikçi davranışların sergilenmesi, belirsizlik altında karar verebilme yetisine dayandığından, öz-yeterlilik bireyin statükoyu sorgulama ve yeni çözümler üretme cesaretini destekleyen itici bir güçtür (Ahlin ve diğerleri, 2014).

2.11. Girişimcilik ve z-Yeterlilik İlişkisi

Girişimcilik literatüründe öz-yeterlilik, girişimci niyetin eyleme dönüşmesindeki "bilişsel köprü" olarak nitelendirilmektedir (Boyd & Vozikis, 1994). Ajzen'in (1991) Planlanmış Davranış Teorisi ve Shapero ve Sokol'un (1982) Girişimci Olay Modeli, algılanan davranışsal kontrol veya uygulanabilirlik algısının -ki bu kavramlar öz-yeterlilik ile büyük ölçüde örtüşmektedir-, girişimcilik eēiliminin en güçlü yordayıcılarından biri olduēunu savunur.

Araştırmalar, potansiyel bir girişimcinin gerekli becerilere sahip olsa dahi, bu becerileri başarılı bir girişime dnřtrebileceēine dair inancı öz-yeterliliēi dahilinde yoksa, girişimcilik davranışını sergilemekten kaınacaēını göstermektedir (Boyd & Vozikis, 1994). Girişimci performans açısından ise, yüksek öz-yeterlilik, kaynakların daha etkin yönetilmesini ve kriz dönemlerinde işletmenin hayatta kalma şansını artırmaktadır (Hmieleski & Baron, 2008). Bu baēlamda geliştirilen "Girişimci z-Yeterlilik" (Entrepreneurial Self-Efficacy- ESE) kavramı, genel öz-yeterlilikten ayrılarak, girişimcilik sürecine özgü görevleri yerine getirme inancını ifade eder. (Chen, Greene ve Crick, 1998), ESE'nin genel öz-yeterlilikten farklı olduēunu kanıtlamış ve bu yapıyı; pazarlama, yenilikçilik, yönetim, risk alma ve finansal kontrol olmak üzere beş temel boyutta ele almıştır.

Daha sonraki çalışmalarda bu boyutlar, fırsatları tanıma, ilişki aēları kurma ve yatırımcı ikna etme gibi alt yetkinliklerle genişletilmiştir (McGee ve diēerleri, 2009). ESE, girişimcileri girişimci olmayanlardan rneēin yöneticilerden ayıran ayırt edici bir özellik olarak kabul edilmektedir.

z-yeterliliēin gelişimi; çevresel faktörler, eēitim ve deneyim ile genellikle yakından ilişkili kabul edilir. Girişimcilik eēitimi programlarının temel hedeflerinden biri, teknik bilgi aktarımının ötesinde, ērencilerin girişimci öz-yeterliliklerini artırmaktır. (Wilson, Kickul ve Marlino, 2007), uygulamalı eēitimin ve rol modellerle etkileşimin, özellikle kadın girişimci adaylarında öz-yeterlilik algısını önemli ölçüde artırdıēını saptamıştır.

Çevresel faktörler baēlamında, destekleyici ekosistemler ve mentorluk mekanizmaları, "sözel ikna" ve "dolaylı yaşantılar" yoluyla yeterlilik inancını beslemektedir. Ayrıca, nceki başarısız girişim deneyimlerinin dahi, doēru analiz edildiēinde bir ērenme aracı olarak kullanılarak, uzun vadede girişimci dayanıklılıēı ve yeterlilik algısını glendirdiēi belirtilmektedir (Politis, 2005).

Bireysel başarı ve örgütsel çıktılar üzerindeki etkileri incelendiēinde, liderin veya girişimcinin öz-yeterlilik düzeyinin, örgütün stratejik yönelimini ve büyüme hızını etkilediēi

kabul edilebilir. Yüksek ESE'ye sahip girişimcilerin kurduğu firmaların, gelir artışı ve istihdam yaratma konusunda daha başarılı oldukları saptanmıştır (Baum & Locke, 2004).

Örgütsel düzeyde, liderin yüksek yeterlilik algısı, çalışanlara da rol model oluşturarak kolektif yeterlilik inancının yükselmesine ve dolayısıyla örgütsel performansın artmasına katkı sağladığı düşünülmektedir. Ancak bazı çalışmalar, aşırı yüksek öz-yeterliliğin, risklerin hafife alınmasına ve hatalı stratejik kararlara yol açabileceği konusunda uyarıda bulunmaktadır (Hayward ve diğerleri, 2006).

Son yıllarda, özellikle 2020 sonrası yapılan güncel çalışmalar, öz-yeterliliğin değişen dünya koşullarındaki rolüne odaklanmaktadır. COVID-19 pandemisi ve dijital dönüşüm süreçleri, "Dijital Girişimci Öz-Yeterliliği" gibi yeni kavramların ön plana çıkmasına neden olmuştur. 2020 sonrası literatürde, belirsizlik ve kriz dönemlerinde işletmelerin sürdürülebilirliği için girişimci öz-yeterliliğin kritik bir tampon görevi gördüğü vurgulanmaktadır (Newman ve diğerleri, 2019; Hernandez & Santos, 2023).

Ayrıca, sürdürülebilir girişimcilik alanında yapılan son araştırmalar, çevreye duyarlı girişimlerin başlatılmasında etik ve sosyal öz-yeterlilik boyutlarının, ekonomik öz-yeterlilik kadar belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır.

3. BÖLÜM: YÖNTEM

3.1. Araştırma Hipotezleri

Bu araştırmada, bireylerin katıldıkları aktivite deneyimlerinin (estetik, eğlenceli, geliştirici, heyecanlı, rahatlatıcı, etkileyici ortama sahip, sosyalleştirici ve üretici) öz yeterlilik ve girişimcilik eğilimi üzerindeki etkileri ile öz yeterliliğin girişimcilik eğilimine etkisi ve ilgili aracılık ilişkileri açıklanmakta; bu kapsamda aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir. (Ajzen, 1991; Bandura, 1997).

Girişimcilik, planlı ve amaçlı bir davranış olarak ele alındığında, girişimcilik eğilimi bireyin girişimci davranışa yönelmesinde temel bir öncül değişkendir. (Ajzen, 1991). Planlı Davranış Teorisi, niyetin özellikle tutumlar ve algılanan davranışsal kontrol gibi bilişsel değerlendirmelerle güçlendiğini; bu yönüyle kişinin “yapabilirim” algısının niyet oluşumunda kritik olduğunu vurgular. (Ajzen, 1991).

Öz yeterlilik ise bireyin belirli bir görevi başarabileceğine dair inancı olarak tanımlanır ve davranışa dönük motivasyonu, sebatı ve hedef yönelimini şekillendirir. (Bandura, 1997). Girişimcilik alanında da öz yeterliliğin (özellikle girişimcilik öz yeterliliğinin) girişimcilik eğilimini anlamlı biçimde açıkladığı ve çeşitli öncüller ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkide aracılık rolü üstlendiği bulgulanmıştır. (Zhao ve diğerleri, 2005; Newman ve diğerleri, 2018). Bu nedenle araştırma modelinde öz yeterlilik hem doğrudan bir yordayıcı hem de deneyim temelli aktivite özellikleri ile girişimcilik eğilimi arasındaki mekanizmayı açıklayan kilit bir değişken olarak konumlandırılmaktadır (Bandura, 1997; Newman ve diğerleri, 2018). Bireylerin günlük yaşamda ve boş zamanlarında deneyimlediği aktiviteler, yalnızca haz/rahatlama sağlamaz; aynı zamanda bilişsel, duygusal ve sosyal kaynakları artırarak uzun vadeli psikolojik sermayeyi güçlendirebilir (Fredrickson, 2001).

Genişlet ve İnşa Et Kuramına göre pozitif duygular, bireyin düşünce–eylem repertuarını genişletir ve zaman içinde kalıcı kişisel kaynaklar (özgüven, esneklik, sosyal bağlar) inşa eder (Fredrickson, 2001). Bu çerçevede estetik haz uyandıran, eğlenceli, heyecan verici ya da rahatlatıcı özellikteki aktiviteler; merak, neşe, ilgi ve dinginlik gibi duygular üzerinden öğrenmeyi, yaratıcılığı ve girişimci fırsat algısını besleyebilir (Fredrickson, 2001).

Deneyim Ekonomisi yaklaşımı da bireylerin deneyimleri “eğlence” ve “estetik” gibi boyutlarda algıladıklarında daha yoğun katılım, hatırlanırılık ve değer üretimi oluştuğunu; bu değer algısının davranışsal niyetlere yansıyabileceğini ileri sürer. (Pine & Gilmore, 1998; Pine & Gilmore, 1999). Benzer biçimde, akış (flow) yaşantıları bireyin etkinliğe tam odaklanmasını, yetenek–zorluk dengesini ve “yapabilirim” hissini artırarak yetkinlik algısını güçlendirebilir (Csikszentmihalyi, 1990). Dolayısıyla estetik ve eğlenceli aktivitelerin hem doğrudan

girişimcilik eğilimini tetiklemesi hem de öz yeterliliği besleyerek dolaylı etki üretmesi kuramsal olarak beklenmektedir (Fredrickson, 2001; Csikszentmihalyi, 1990).

Geliştirici ve üretici aktiviteler (öğrenme, beceri geliştirme, somut çıktı üretme) ise öz yeterliliğin en güçlü kaynaklarından olan “ustalık deneyimleri”ni çoğaltarak bireyin yetkinlik algısını artırır (Bandura, 1997). Öz yeterlilik düzeyi yükselen bireylerin belirsizliğe toleransı ve hedefe yönelik eyleme geçme isteği artacağından, girişimcilik eğiliminin de güçlenmesi beklenir (Ajzen, 1991; Zhao ve diğerleri, 2005). Ayrıca ciddi/amaçlı boş zaman faaliyetlerinin (serious leisure) bireyin kimlik gelişimi, beceri birikimi ve kariyer uyarlanabilirliği üzerinden girişimci niyetlerle ilişkilenebildiğine dair güncel bulgular, geliştirici/üretici aktivite–girişimcilik bağlantısını destekler. (Donald ve diğerleri, 2025).

Bu çerçevede geliştirici ve üretici aktivitelerin hem girişimcilik eğilimini doğrudan olumlu etkilemesi hem de öz yeterlilik üzerinden dolaylı bir yol oluşturması beklenmektedir. (Bandura, 1997; Newman ve diğerleri, 2018). Heyecanlı ve rahatlatıcı aktiviteler iki farklı psikolojik mekanizmaya işaret eder: Heyecanlı aktiviteler yenilik, risk ve uyarılma üzerinden keşif davranışını ve fırsat arayışını tetikleyebilirken, rahatlatıcı aktiviteler bilişsel yükü azaltıp psikolojik yenilenme sağlayarak öz düzenleme kapasitesini destekleyebilir. (Fredrickson, 2001; Kaplan & Kaplan, 1995).

Dikkat Yenilenmesi Kuramı, özellikle restoratif çevrelerin/deneyimlerin zihinsel yorgunluğu azalttığını ve bilişsel kaynakların toparlanmasına yardımcı olduğunu belirtir. (Kaplan & Kaplan, 1995). Bilişsel kaynakları yenilenen bireylerin problem çözme ve hedefe odaklanma kapasitesi artacağından, öz yeterlilik değerlendirmeleri ve girişimcilik eğilimleri de güçlenebilir. (Bandura, 1997; Ajzen, 1991).

Bu nedenle heyecanlı ve rahatlatıcı aktivitelerin hem öz yeterliliği hem girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkilemesi beklenmektedir. (Csikszentmihalyi, 1990; Kaplan & Kaplan, 1995). Aktivitenin “etkileyici ortama sahip olması” deneyimin yoğunluğunu ve anlamını artırarak bireyin katılımını derinleştirebilir. (Pine & Gilmore, 1999).

Estetik ve sürükleyicilik yükseldikçe kişinin deneyimden elde ettiği psikolojik tatmin ve “ben bunu başarabilirim” algısı pekişebilir. (Pine & Gilmore, 1999; Bandura, 1997). Bu durum, ortam etkisinin öz yeterlilik–girişimcilik eğilimi ilişkisinde bir “taşıyıcı veya pekiştirici” mekanizma olarak aracılık rolü oynayabileceğini düşündürür. (Zhao ve diğerleri, 2005; Newman ve diğerleri, 2018).

Sosyalleştirici aktiviteler ise bağ kurma, karşılıklı destek ve bilgi paylaşımı yoluyla sosyal sermayeyi artırır; sosyal sermayenin girişimci niyet ve davranışlarla ilişkisini inceleyen çalışmalar bu bağlantıyı desteklemektedir. (Dohse & Walter, 2012; Gupta ve diğerleri, 2021).

Sosyal çevreden alınan geri bildirim ve model alma süreçleri, öz yeterliliğin gelişiminde de önemli olduğundan, sosyalleştirici aktivitenin öz yeterlilik üzerinden girişimcilik eğilimini güçlendirmesi beklenmektedir. (Bandura, 1997; Gupta ve diğerleri, 2021).

Sonuç olarak, modelde öngörülen doğrudan etkilerin yanı sıra; etkileyici ortam, sosyalleştirme, üreticilik ve diğer deneyim boyutlarının öz yeterlilik–girişimcilik eğilimi ilişkisinde aracılık etkileri göstermesi kuramsal ve ampirik literatürle uyumludur. (Zhao ve diğerleri, 2005; Donald ve diğerleri, 2025). Bu literatür ışığında aşağıda yer alan hipotezler oluşturulmuştur.

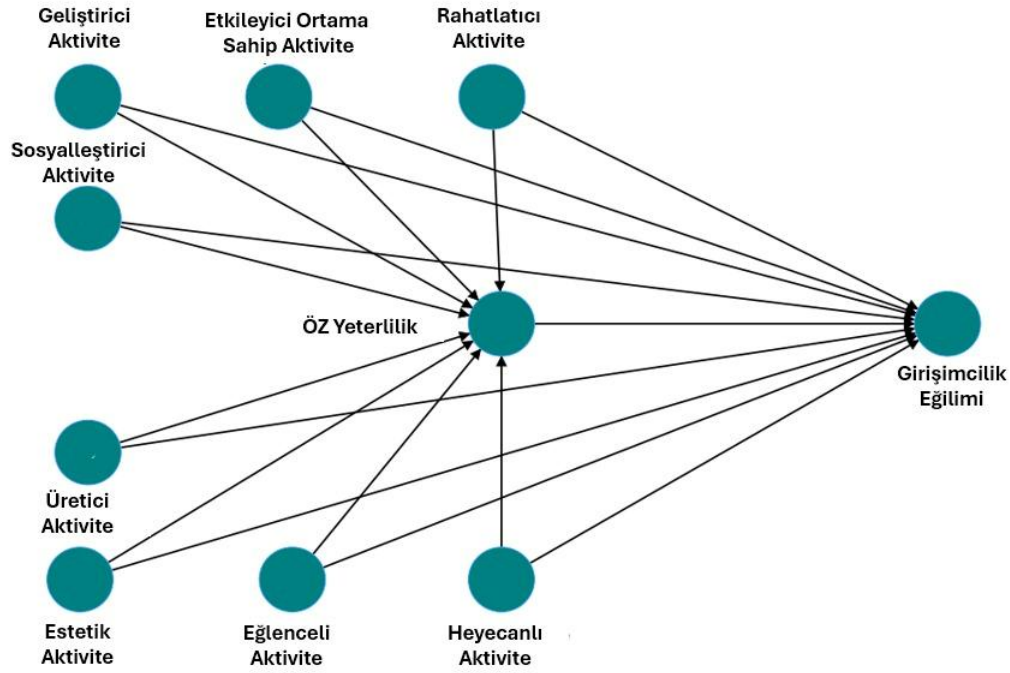
- H1: Estetik Aktivite, Girişimcilik Eğilimini ve Öz yeterliliği pozitif yönde etkiler.
- H2: Eğlenceli Aktivite, Girişimcilik Eğilimini ve Öz Yeterliliği pozitif yönde etkiler.
- H3: Geliştirici Aktivite, Girişimcilik Eğilimini ve Öz Yeterliliği pozitif yönde etkiler.
- H4: Heyecanlı Aktivite, Girişimcilik Eğilimini ve Öz Yeterliliği pozitif yönde etkiler.
- H5: Rahatlatıcı Aktivite, Girişimcilik Eğilimini ve Öz Yeterliliği pozitif yönde etkiler.
- H6: Etkileyici Ortama Sahip Aktivite, Girişimcilik Eğilimini ve Öz Yeterliliği pozitif yönde etkiler.
- H7: Sosyalleştirici Aktivite, Girişimcilik Eğilimini ve Öz Yeterliliği pozitif yönde etkiler.
- H8: Öz yeterlik, Girişimcilik Eğilimini pozitif yönde etkiler.
- H9: Üretici Aktivite, Girişimcilik Eğilimini ve Öz Yeterliliği pozitif yönde etkiler.
- H10: Etkileyici Ortama Sahip Aktivite, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı etkiye sahiptir.
- H11: Sosyalleştirici Aktivite, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı etkiye sahiptir.
- H12: Üretici Aktivite, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı etkiye sahiptir.
- H13: Estetik Aktivite, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı etkiye sahiptir.

- H14: Eğlenceli Aktivitenin, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı etkiye sahiptir.
- H15: Geliştirici Aktivitenin, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı etkiye sahiptir.
- H16: Heyecanlı Aktivitenin, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı etkiye sahiptir.
- H17: Rahatlatıcı Aktivitenin, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı etkiye sahiptir.

3.2. Araştırma Modeli

Araştırmanın evrenini, üniversitede öğrenim gören üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Bu bağlamda çalışma; farklı bölgelerde yer alan üniversitelerde, örgün öğretim programlarına kayıtlı lisans öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılım düzeyleri, öz-yeterlik algıları ve girişimcilik eğilimlerine odaklanmaktadır. Evrenin tamamına ulaşmanın zaman, maliyet ve erişilebilirlik açısından güç olması nedeniyle, araştırmada olasılıksız örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yaklaşımı benimsenmiştir. Veri toplama aracı, çevrim içi anket formu aracılığıyla gönüllü katılımcılara ulaştırılmış; formun bağlantısı üniversite öğrencilerinin yoğun olarak bulunduğu dijital ortamlarda (öğrenci toplulukları, bölüm grupları, e-posta listeleri vb.) paylaşılmıştır. Bu şekilde, Türkiye'nin farklı illerinde ve farklı üniversitelerinde öğrenim gören öğrencilerden oluşan heterojen bir örneklem oluşturulması amaçlanmıştır.

Araştırmanın korelasyonel ve çok faktörlü bir desene sahip olması nedeniyle, örneklem büyüklüğü belirlenirken alinyazındaki “değişken sayısının en az 10–20 katı büyüklüğünde örnekleme ulaşılması” ve 400 üzeri örneklemelerin korelasyonel çalışmalarda genellikle yeterli ve iyi kabul edildiği yönündeki öneriler dikkate alınmıştır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2020; Karasar, 2020). Bu doğrultuda, araştırmada en az 400 üniversite öğrencisine ulaşılması hedeflenmiş ancak 603 veri elde edilerek çalışmaya dahil edilmiştir.

Şekil 3.1. Araştırma Modeli

3.3. Araştırma Grubu

Araştırmanın evrenini üniversitede eğitim gören ön lisans, lisans ve yüksek lisans öğrencilerinden oluşturmaktadır. Araştırmada kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolayda örnekleme; “araştırmacının evren içinden ulaşılması en kolay, en hızlı ve ekonomik olan birimlerden veri toplaması esasına dayanan olasılıklı olmayan bir örnekleme yöntemidir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2020; Karasar, 2020). Araştırmanın evrenini temsil edebilecek Asunakutlu (2002) buna göre araştırmanın evrenini temsil edebilecek asgari örneklem büyüklüğü %95 güven aralığı ve %5 hata payı baz alınarak 400 öğrenci olarak belirlenmiştir. Araştırma kapsamında toplam 603 öğrenciye ulaşılmıştır.

Tablo 3.1. Araştırma Grubuna İlişkin Tanımlayıcı Bulgular

Cinsiyet	N	%
Kadın	273	45,3
Erkek	330	54,7
Yaş	N	%
18-20	358	59,40
21-23	183	30,30
24 ve üzeri	62	10,30
Eğitim Düzeyi	N	%
Ön lisans	131	21,7

Lisans	445	73.8
Yüksek Lisans	27	4.5
Toplam	603	100

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri anket yöntemiyle elde edilmiştir. Verilerin toplanması doğrultusunda ilk aşamada araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu; ikinci aşamada ise sekiz boyuttan oluşan Boş Zaman Katılım Ölçeği, Girişimcilik eğilimi Ölçeği ve Öz yeterlik Ölçeği kullanılmıştır.

Tablo 3.2. Araştırmada Kullanılan Ölçme Araçları

ÖLÇEĞİN ADI	İFADE SAYISI
Boş Zaman Aktivitesine Katılım Ölçeği	34
Rahatlatıcı/Dinlendirici Aktivite	5
Geliştirici Aktivite	5
Sosyalleştirici Aktivite	5
Etkileyici Ortama Sahip Aktivite	4
Üretici Aktivite	4
Estetik Aktivite	4
Eğlenceli Aktivite	4
Heyecanlı Aktivite	3
Girişimcilik eğilimi	6
Öz yeterlik	11
TOPLAM	51

3.4.1 Araştırmada Kullanılan Ölçekler

Araştırma kapsamında veri toplamak amacıyla üç ölçekten yararlanılmıştır. Boş zaman aktivitelerine katılım düzeyini ölçmek için Kerem Yıldırım Şimşek ve Hüseyin Çevik (2020) tarafından geliştirilen Boş Zaman Aktivitesine Katılım Ölçeği kullanılmış olup bu ölçek toplam 34 ifadeden oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları; Rahatlatıcı/Dinlendirici Aktivite (5 ifade), Geliştirici Aktivite (5 ifade), Sosyalleştirici Aktivite (5 ifade), Etkileyici Ortama Sahip Aktivite (4 ifade), Üretici Aktivite (4 ifade), Estetik Aktivite (4 ifade), Eğlenceli Aktivite (4 ifade) ve Heyecanlı Aktivite (3 ifade) şeklindedir. Katılımcıların öz yeterlik düzeylerini belirlemek amacıyla Schwarzer ve Jerusalem (1995) tarafından geliştirilen Genel Öz yeterlik Ölçeği (GSE) kullanılmış ve bu ölçek 11 ifadeden oluşmuştur. Girişimciliğe yönelik niyet/eğilimi ölçmek için ise Bolton ve Lane (2012) ile Martins, Perez ve Novoa (2022) çalışmalarından yararlanılarak oluşturulan Girişimcilik eğilimi/Eğilimi ölçeği tercih edilmiş ve bu ölçek toplam 6 ifadeden

meydana gelmiştir. Bu bağlamda araştırmada kullanılan tüm ölçeklerde yer alan ifade sayısı toplam 51’dir.

3.4.2 Araştırma Örneklemi

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) verileri göre 2024 yılında Türkiye nüfusu 85 milyon 372 bin 377 (85.372.377) kişidir. Yöntemlere göre 100.000’den fazla nüfus temsil etmek için 400 kişilik bir örneklem yeterli görülmüştür. Bu kapsamda Krejcie ve Morgan (1970)’e göre;

$$n = \frac{N \cdot t^2 \cdot p \cdot q}{d^2(N - 1) + t^2 \cdot p \cdot q}$$

Değişkenler:

N: Türkiye

t: Güven düzeyi katsayısı (Genellikle %95 güven için 1.96)

p: Başarı olasılığı (bilinmiyorsa 0.5 alınır – maksimum varyans)

q: 1 – p (başarısızlık olasılığı)

d: Hata payı (genellikle %5 → 0.05)

$$n = \frac{85.000.000 \cdot 1.96^2 \cdot 0.5 \cdot 0.5}{0.05^2(85.000.000 - 1) + 1.96^2 \cdot 0.5 \cdot 0.5}$$

$$n = \frac{85.000.000 \cdot 3.8416 \cdot 0.25}{0.0025(84.999.999) + 3.8416 \cdot 0.25}$$

$$n = \frac{81.352.000}{212.499.997.5 + 0.9604}$$

$$n = \frac{81.352.000}{212.500.958}$$
$$n \approx 384$$

85.372.377 kişilik bir nüfusta, %5 hata payı ve %95 güven düzeyi ile yapılan hesaplamaya göre, nüfusu doğru bir şekilde temsil etmek için en az 384 kişilik bir örneklem gerekmektedir. %5 hata payı sonuçların %95 doğrulukla belirtilen aralıkta olacağını gösterirken, %95 güven düzeyi anketin tekrarlanması halinde sonuçların %95 oranında aynı aralıkta olacağını göstermektedir. Sonuç olarak bu çalışmada Türkiye’den 603 eksiksiz veri toplanmış ve analizlere dâhil edilmiştir.

Bu araştırmada, çok sayıda bilimsel makale ve kitaptan yararlanılarak değişkenler kavramsal olarak açıklanmış; ayrıca değişkenler arasındaki ilişkiler ampirik olarak incelenmiştir. Literatür taraması, Google Akademik, Web of Science (WoS), ResearchGate ve ScienceDirect gibi akademik veri tabanları üzerinden ulaşılan önceki çalışmalar temel alınarak oluşturulmuştur. Çalışmada nicel araştırma yaklaşımı benimsenmiş; verilerin analizi ise SmartPLS ve SPSS paket programları aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.

3.4.3 Araştırmanın Veri Toplama Yöntemi

Konuya ilişkin literatür taraması yapılmış olup veri toplaması için anketler niversite öğrencilerine uygulanmıştır. Veriler, evrimii ve basılı anket formları aracılığıyla toplanacaktır. Anket dört bölümden oluşmaktadır.

- Katılımcıların demografik bilgileri (yaş, cinsiyet, bölüm, sınıf vb.),
- Rekreasyonel Etkinliklere Katılım lği (Boş Zaman Aktivitesine Katılım lği)
- Genel z-Yeterlik lği
- Girişimcilik Yönelimi (Eğilimi) lği

Tüm lekler 5’li Likert tipi (1=Kesinlikle Katılmıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum) olarak derecelendirilmiştir. Ölçeklerin Türkçe uyarlamaları geçerlik ve güvenirliği sağlanmış çalışmalardan elde edilmiştir. Elde edilen verilere tekrar geçerlilik ve güvenirlilik testleri uygulanmıştır. Anketlerde elde edilen verilerin analizi Yapısal Eşitlik Modelleme Programı (YEM) ile yapılmıştır.

3.5. Veri Analizi

Araştırma verilerinin analizi için IBM SPSS ve Smart PLS programları kullanılmıştır. Verilerin analizi doğrultusunda ilk aşamada olarak araştırmaya katılan bireylere yönelik tanımlayıcı bilgilerin ortaya konması için frekans analizi yapılmış, sonrasında araştırma kapsamında kullanılan lme araçlarının geçerlilik güvenirlilik ve çoklu normallik analizleri yapılmıştır.

4. BÖLÜM: BULGULAR

4.1. Açıklayıcı İstatistikler, Faktör ve Güvenilirlik Analizleri

Çalışma kapsamında elde edilen 603 gözlem üzerinde faktör analizine geçilmeden önce, veri setinin faktör analizine elverişli olup olmadığını belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett küresellik testleri uygulanmış; ayrıca faktör yükleri incelenerek gerekli kontroller yapılmıştır. KMO değerinin 0,50'nin üzerinde olması beklenirken (Sharma, 1996; akt. Alakaş, 2022), Bartlett testinin de istatistiksel olarak anlamlı sonuç vermesi ($p < 0,001$) gerekmektedir (Hair ve diğerleri, 1998; akt. Alakaş, 2022:22). Analizler sonucunda KMO değerlerinin 0,72 ile 0,95 arasında değiştiği ve tamamının 0,50 eşik değerinin üzerinde olduğu görülmüştür. Bartlett testi sonuçları da anlamlı bulunmuştur. Her ne kadar faktör yüklerinin 0,30–0,40 aralığında olması kabul edilebilir olarak değerlendirilebilse de daha güçlü ve anlamlı bulgular elde edebilmek için 0,50'nin altında kalan maddelerin ölçekten çıkarılması gerektiği ifade edilmektedir (Hair ve diğerleri, 2014:116).

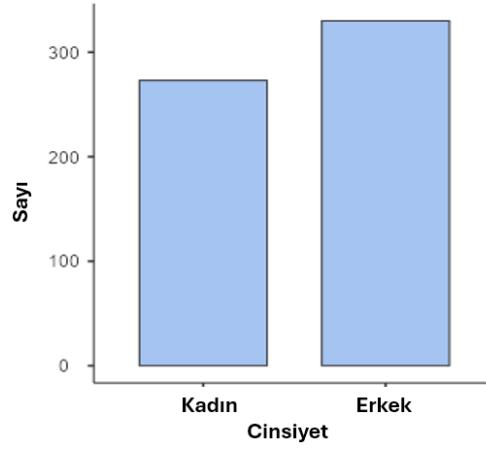
Bu doğrultuda, çalışmada faktör yükleri için alt sınır 0,50 olarak belirlenmiştir (Churchill, 1979). Bu bağlamda girişimcilik eğilimine ait 3'üncü ve 5'inci maddenin, boş zaman aktivitesine katılım ölçeğine ait rahatlatıcı aktivite boyutunun 3. Maddesi eğlenceli aktivite boyutunun 2. üretici aktivite boyutunun 3'üncü maddesinin örgüt performansı ölçeğinin 12'inci maddesinin 0,40'ın altında olması, geri besleme ölçeğine ait 1'inci maddenin ise kabul edilen 0,50 alt değerinin altında yer alması sebebiyle ana çalışmaya dahil edilmemiştir.

Bu maddeler dışında araştırmada elde edilen ölçek ifadelerine ait faktör yük değerlerinin 0,50-0,77 aralığında yer alarak verilen referans değer şartını sağlamaktadır. Verilerin analizine ait sonuçlar Tablo 4.5.'de yer almaktadır. Araştırmada yer verilen her ölçeğe ait her bir alt boyut için ayrı faktör analizi gerçekleştirilerek, tümünden tek faktörlü yapılar elde edilmiştir. Analiz kapsamında yer verilen diğer bir değer de ortak varyans değeridir. Ortak varyans değeri, bir değişken ile diğer değişken arasında paylaşılan varyans miktarını ifade eden ve faktör yüklerinin kareleri toplamına eşit kabul edilen değer olarak tanımlanmaktadır. (Hair ve diğerleri, 1998; akt. Alakaş, 2022,107). 0,40'ın üzerinde olması beklenen ortak varyans değeri yapılan çalışmada 0,49-0,86 arasında yer almaktadır.

Ölçeğin güvenirliliği konusunda yaygın olarak kullanılan Cronbach's Alpha katsayısının 0,60 ile 0,80'nin arasında yer alması ise ölçeğin oldukça güvenilir, katsayısının 0,80-1.00 arasında yer alması ise ölçeğin yüksek oranda güvenirliğe sahip olduğunu göstermektedir (Kalaycı, 2010:405). Araştırmada yer verilen ölçeklerin 0,80-0,93 arasında yer aldığı görülmekte olup (Tablo 4.5.), bu değer aralığı ölçeklerin yüksek güvenirlilik düzeyine sahip olduğunu göstermektedir.

Ölçek maddelerinin değerleri ile tüm ölçek değerleri arasındaki ilişkiyi başka bir ifadeyle bir değişken ile tüm değişkenler arasındaki korelasyon değeri madde – toplam korelasyonu (corrected item – total correlation) ile açıklanmaktadır. 0,30'un üzerinde olması beklenen madde – toplam korelasyon değeri (Nurosis, 1994) yapılan çalışmada 0,46 – 0, 78 aralığında yer almaktadır.

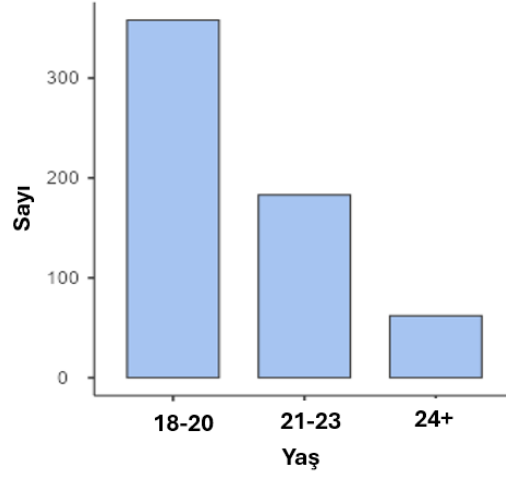
Demografik Verilerin Dağılımı

Şekil 4.1 Cinsiyet Dağılımı

Uygulanan ankete toplam katılımcı sayısı 603 kişi olup cinsiyet bazlı sayılar ve yüzdeleri grafikte ve aşağıda belirtilmiştir.

- Erkek: 330 kişi
- Kadın: 273 kişi

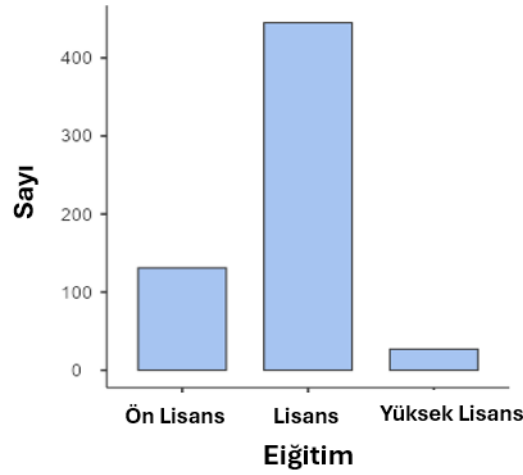

Şekil 4.2 Yaş Dağılımı

Uygulanan ankete toplam katılımcı sayısı 603 kişi olup yaş bazlı sayılar ve yüzdeleri grafikte ve aşağıda belirtilmiştir.

- 18–20 yaş: 358 kişi
- 21–23 yaş: 183 kişi
- 24+ yaş: 62 kişi

Şekil 4.3 Eğitim Durumu

Uygulanan ankete toplam katılımcı sayısı 603 kişi olup Ön lisans, lisans, yüksek lisans sayılar ve yüzdeleri grafikte ve aşağıda belirtilmiştir.

- Ön Lisans: 131kişi
- Lisans: 445 kişi
- Yüksek Lisans: 27 kişi

4.2 VIF Analizi

Tablo 4.1 Rekreatyonel Etkinliklere Katılım (Boş Zaman Aktivitesine Katılım) Ölçeği VIF Değerleri

Rahatlatıcı/Dinlendirici Aktivite		Geliştirici Aktivite		Sosyalleştirici Aktivite		Etkileyici Ortama Sahip Aktivite	
Rda 1	3,460	Ga 1	2,655	Sa 1	3,598	Eoa 1	2,864
Rda 2	3,641	Ga 2	2,998	Sa 2	4,025	Eoa 2	3,100
Rda 3		Ga 3	3,125	Sa 3	3,038	Eoa 3	3,579
Rda 4	2,825	Ga 4	3,630	Sa 4	3,188	Eoa 4	2,658
Rda 5	2,546	Ga 5	3,183	Sa 5	2,706		
Üretici Aktivite		Estetik Aktivite		Eğlenceli Aktivite		Heyecanlı Aktivite	
Üa 1	2,457	Ea 1	2,616	Eğa 1	3,726	Ha 1	2,923
Üa 2	1,947	Ea 2		Eğa 2	3,796	Ha 2	3,166
Üa 3		Ea 3	3,104	Eğa 3	4,812	Ha 3	3,203
Üa 4	2,498	Ea 4	2,936	Eğa 4	4,030		

Tablo 4.1. 'de yer alan Rekreatyonel Etkinliklere Katılım ölçeğinde yer alan ifadelerle ilişkin VIF sonuçları Ölçüm modelinde çoklu doğrusal bağlantı probleminin varlığını incelemek amacıyla VIF değerleri değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda tüm göstergelere ilişkin VIF değerlerinin 5 eşik değerinin altında kaldığı tespit edilmiştir. En yüksek VIF değeri 4,812 ile Eğlenceli Aktivite boyutunun üçüncü göstergesinde gözlenmiştir. Ancak bu değer de kabul edilebilir sınırlar içinde yer alması, modelde çoklu doğrusal bağlantı sorununun bulunmadığını göstermektedir. Dolayısıyla, modele dahil edilen göstergelerin birbirlerinden aşırı düzeyde etkilenmediği ve yapısal model analizinin bu açıdan uygun olduğu söylenebilir.

Tablo 4.2 Girişimcilik Eğilimi ve Öz Yeterlik Ölçeği VIF Değerleri

Öz Yeterlilik		Girişimcilik eğilimi	
Öy 1	3,297	Gn 1	2,795
Öy 2	3,996	Gn 2	2,307
Öy 3	2,907	Gn 3	
Öy 4	3,084	Gn 4	1,661
Öy 5	2,816	Gn 5	
Öy 6	3,644	Gn 6	3,023
Öy 7	3,022	Gn 7	3,105
Öy 8	3,137	Gn 8	1,990

Öy 9	3,253		
Öy 10	4,083		
Öy 11	3,055		

Tablo 4.2.’de yer alan Öz Yeterlik ve Girişimcilik eğilimi göstergeleri için hesaplanan VIF değerleri incelendiğinde, tüm maddelerin kabul edilebilir sınırlar içerisinde yer aldığı belirlenmiştir. Öz Yeterlik boyutunda en yüksek VIF değeri 4,083 ile ÖY10 maddesinde, Girişimcilik eğilimi boyutunda ise 3,105 ile GN7 maddesinde gözlenmiştir. Bununla birlikte, söz konusu değerlerin 5’in altında olması nedeniyle modelde çoklu doğrusal bağlantı sorununun bulunmadığı değerlendirilmiştir.”

4.3 Girişimcilik Eğilim ve Öz yeterlilik Ölçeği Faktör Yükleri

Tablo 4.3 Girişimcilik Eğilimi ve Öz Yeterlik Ölçeği Faktör Yükleri

	Madde	Faktör Yüğü		Madde	Faktör Yüğü
Girişimcilik Eğilimi	Gn1	0,906	Öz Yeterlik	Öy1	0,886
	Gn2	0,913		Öy2	0,887
	Gn3			Öy3	0,888
	Gn4	0,914		Öy4	0,890
	Gn5			Öy5	0,891
	Gn6	0,917		Öy6	0,898
	Gn7	0,918		Öy7	0,901
	Gn8	0,919		Öy8	0,901
				Öy9	0,901
				Öy10	0,902
				Öy11	0,905

Tablo 4.3’te Girişimcilik Eğilimi (GE) ve Öz yeterlik (ÖY) ölçeklerine ait maddelerin faktör yükleri yer almaktadır. Buna göre Girişimcilik eğilimi ölçeğinde GE1 (0,906), GE2 (0,913), GE4 (0,914), GE6 (0,917), GE7 (0,918) ve GE8 (0,919) maddelerinin faktör yükleri 0,90’ın üzerinde olup oldukça yüksektir. Öz yeterlik ölçeğinde İse Öy1 (0,886), Öy2 (0,887), Öy3 (0,888), Öy4 (0,890), Öy5 (0,891), Öy6 (0,898), Öy7 (0,901), Öy8 (0,901), Öy9 (0,901), Öy10 (0,902) Ve Öy11 (0,905) maddelerinin faktör yüklerinin 0,886–0,905 aralığında değiştiği görülmektedir. Bu değerlerin tamamının 0,70 eşik değerinin oldukça üzerinde olması, her iki ölçekteki maddelerin ilgili yapıları güçlü biçimde temsil ettiğini, göstergelerin güvenilir olduğunu ve yakınsak geçerliliğin yüksek düzeyde sağlandığını

göstermektedir. Öte yandan tabloda Ge3 ve Ge5 maddelerine ait faktör yüklerinin yer almaması, bu maddelerin analiz dışında bırakılmış olabileceğini veya raporlama sırasında eksik gösterilmiş olabileceğini düşündürmekte; bu nedenle söz konusu maddelerin durumunun ayrıca kontrol edilmesi önerilmektedir. Faktör yüklerin değerlendirilmesi, PLS-SEM'deki ölçüm modelinde gösterge güvenilirliğinin belirlenmesinde kritik bir adımdır. Hair ve diğerlerine (2021) göre, 0,70 veya üzeri bir dış yük değeri, gözlenen değişkendeki varyansın %50'sinden fazlasının altta yatan gizil yapı tarafından açıklandığını gösterir ve bu nedenle genellikle kabul edilebilir olarak değerlendirilir.

Girişimcilik Eğilimi: Girişimcilik Eğilimi yapısı altı yansıtıcı gösterge (Ge1-Ge6) aracılığıyla incelenmiştir. Bu veri setindeki tüm göstergeler, önerilen 0,70 eşliğini açıkça aşarak güçlü gösterge güvenilirliğini ortaya koymaktadır. Bu değerler yapının sağlam bir şekilde ölçüldüğünü göstermektedir. Tüm göstergelerin minimum yükleme değeri olan 0,70'i aşması (Hair vd., 2021), varyansın önemli bir kısmının Girişimcilik Eğilimi yapısı tarafından açıklandığını teyit etmektedir. Özellikle, Ge4 (0,885) ve Ge5 (0,857) çok yüksek yükler sergilemektedir ve yapının temel göstergeleri olarak kabul edilebilir.

Öz yeterlik: Öz yeterlik ölçeğine ait maddelerin faktör yükleri incelendiğinde, Öy1–Öy11 maddelerinin tamamının 0,886 ile 0,905 aralığında yer aldığı görülmektedir. Bu değerlerin hepsinin 0,70 eşik değerinin belirgin şekilde üzerinde olması, ölçek maddelerinin “Öz yeterlik” yapısını çok güçlü biçimde temsil ettiğini ve her bir ifadenin ilgili faktöre yüksek düzeyde katkı sağladığını göstermektedir. En düşük yük değeri Öy1 (0,886) iken en yüksek yük değeri Öy11 (0,905) olup, maddeler arasındaki yüklerin birbirine yakın seyretmesi ölçeğin tutarlı bir yapıda olduğunu da desteklemektedir. Sonuç olarak, Öz yeterlik ölçeği göstergelerinin yükleri yüksek olduğu için ölçüm modelinde gösterge güvenilirliği ve yakınsak geçerlilik açısından güçlü bir yapı sergilediği söylenebilir.

4.4 Rekreatif Etkinliklere Katılım (Boş Zaman Aktivitesine Katılım) Ölçeği

Faktör Yükleri

Tablo 4.4. Rekreatif Etkinliklere Katılım (Boş Zaman Aktivitesine Katılım) Ölçeği Faktör Yükleri

Boyut	Madde	Faktör Yüğü	Boyut	Madde	Faktör Yüğü	Boyut	Madde	Faktör Yüğü	Boyut	Madde	Faktör Yüğü
Rahatlık	Rda1	0,731	Geliş	Ga1	0,921	Sosyal	Sa1	0,808	Etkil	Ea1	0,836

	Rda2	0,846		Ga2	0,924		Sa2	0,819		Ea2	0,839
	Rda3			Ga3	0,925		Sa3	0,823		Ea3	0,845
	Rda4	0,893		Ga4	0,937		Sa4	0,833		Ea4	0,846
	Rda5	0,917		Ga5	0,794		Sa5	0,834			

Boyut	Madde	Faktör Yüğü	Boyut	Madde	Faktör Yüğü	Boyut	Madde	Faktör Yüğü	Boyut	Madde	Faktör Yüğü
Üretici Aktivite	Üa1	0,848	Estetik Aktivite	Ea1	0,858	Eğlenceli Aktivite	Eğa1	0,864	Heyecanlı Aktivite	Ha1	0,880
	Üa2	0,852		Ea2			Eğa2	0,865		Ha2	0,881
	Üa3			Ea3	0,858		Eğa3	0,877		Ha3	0,881
	Üa4	0,853		Ea4	0,861		Eğa4	0,879			

Bu çalışma, yansıtıcı göstergeler kullanarak boş zaman aktivitesi türlerini ve sonuç değişkenlerini değerlendirmektedir. Bu kapsamda boş zaman aktivitesi boyutları; Rahatlatıcı/Dinlendirici Aktivite (Rda), Geliştirici Aktivite (Ga), Sosyalleştirici Aktivite (Sa), Etkileyici Ortama Sahip Aktivite (Eoa), Üretici Aktivite (Üa), Estetik Aktivite (Esa), Eğlenceli Aktivite (Eğa) ve Heyecanlı Aktivite (Ha) olarak ele alınmıştır. Ayrıca çalışmada Öz yeterlik (Öy) ve Girişimcilik Eğilimi (Ge) değişkenleri de yansıtıcı ölçüm yaklaşımıyla ölçülmüştür. Dış yüklerin değerlendirilmesi, PLS-SEM ölçüm modelinde gösterge güvenilirliğini belirlemek açısından kritik bir adımdır. Hair ve diğerlerine (2021) göre, dış yüklerin 0,70 ve üzerinde olması genellikle kabul edilebilir düzey olarak değerlendirilmekte ve bu durum, göstergedeki varyansın %50'den fazlasının ilgili gizil değişken tarafından açıklandığını göstermektedir.

Rahatlatıcı/Dinlendirici Aktivite (RDA): Rahatlatıcı/Dinlendirici Aktivite boyutunda maddelerin faktör yükleri Rda1=0,731, Rda2=0,846, Rda4=0,893 ve Rda5=0,917 olarak görülmektedir. Bu değerlerin tamamı 0,70 eşik değerinin üzerindedir ve maddelerin boyutu yeterli düzeyde temsil ettiğini göstermektedir. Özellikle Rda4 ve Rda5 maddeleri oldukça yüksek yük değerleriyle bu boyutu güçlü biçimde açıklamaktadır. Tabloda Rda3 değerinin yer

almaması, bu maddenin analizden çıkarılmış olabileceğini veya tabloda eksik gösterilmiş olabileceğini düşündürmektedir.

Geliştirici Aktivite (GA): Geliştirici Aktivite boyutunda faktör yükleri $Ga1=0,921$, $Ga2=0,924$, $Ga3=0,925$, $Ga4=0,937$ ve $Ga5=0,794$ şeklindedir. Özellikle $Ga1-Ga4$ maddelerinin yükleri çok yüksek düzeydedir ve bu boyutun ölçümünün oldukça güçlü olduğunu göstermektedir. GA5 maddesi diğerlerine göre daha düşük olsa da 0,70'in üzerinde olduğu için kabul edilebilir düzeydedir.

Sosyalleştirici Aktivite (SA): Sosyalleştirici Aktivite boyutunda maddelerin faktör yükleri $Sa1=0,808$, $Sa2=0,819$, $Sa3=0,823$, $Sa4=0,833$ ve $Sa5=0,834$ olarak belirlenmiştir. Tüm yüklerin 0,80 civarında ve birbirine yakın olması, maddelerin tutarlı biçimde aynı yapıyı ölçtüğünü ve boyutun güvenilir şekilde temsil edildiğini göstermektedir.

Etkileyici Ortama Sahip Aktivite (Eoa): Etkileyici Ortama Sahip Aktivite boyutunda maddelerin faktör yükleri $Ea1=0,836$, $Ea2=0,839$, $Ea3=0,845$ ve $Ea4=0,846$ şeklindedir. Yüklerin tamamının 0,83–0,85 bandında olması, bu boyutun göstergelerinin güçlü olduğunu ve ilgili faktörü iyi açıkladığını ortaya koymaktadır.

Üretici Aktivite (Üa): Üretici Aktivite boyutunda faktör yükleri $Üa1=0,848$, $Üa2=0,852$ ve $Üa4=0,853$ olarak görülmektedir. Bu değerler yüksek düzeydedir ve maddelerin ilgili boyutu güçlü biçimde temsil ettiğini göstermektedir. Ancak tabloda $Üa3$ maddesine ait yük değerinin yer almaması, bu maddenin analiz dışı bırakılmış olabileceğini veya tabloda eksik gösterildiğini düşündürmektedir.

Estetik Aktivite (Ea): Estetik Aktivite boyutunda görünen faktör yükleri $EA1=0,858$, $EA3=0,858$ ve $EA4=0,861$ şeklindedir. Bu değerlerin tamamı 0,85'in üzerinde olup oldukça yüksektir ve maddelerin estetik aktivite boyutunu güçlü biçimde ölçtüğünü göstermektedir. Tabloda EA2 maddesinin yük değerinin bulunmaması, bu maddenin çıkarılmış olabileceğini veya raporlama sırasında eksik kalmış olabileceğini işaret eder.

Eğlenceli Aktivite (Eġa): Eğlenceli Aktivite boyutunda maddelerin faktör yükleri $EġA1=0,864$, $EġA2=0,865$, $EġA3=0,877$ ve $EġA4=0,879$ şeklindedir. Tüm değerlerin 0,86–0,88 aralığında olması, bu boyutun çok güçlü ölçüldüğünü ve göstergelerin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir.

Heyecanlı Aktivite (Ha): Heyecanlı Aktivite boyutunda faktör yükleri $HA1=0,880$, $HA2=0,881$ ve $HA3=0,881$ olarak belirlenmiştir. Maddelerin tamamının 0,88 civarında ve birbirine çok yakın olması hem tutarlılığı hem de boyutun güçlü bir şekilde temsil edildiğini desteklemektedir.

Birçok faktörün 0,70 üzerinde olması kabul edilebilir değerde yer aldığı görülmektedir.

Bileşik Güvenilirlik ($CR > 0,70$) ve Ortalama Varyans Çıkartımı ($AVE > 0,50$) tatmin edici ise, tüm göstergeler makul bir şekilde muhafaza edilebilir. Orta derecede yüklü maddelerin çıkarılması Çoklu Zekâ çerçevesinin kavramsal kapsamını azaltabilir.

4.5 Cronbach's Alpha ile Güvenirlik Değerlendirmesi

Yapıların içsel tutarlılığını ve güvenilirliğini ölçmek amacıyla yapılan analizlerden biri de Cronbach's Alpha katsayısıdır. Bu katsayı, bir yapıyı ölçmek için kullanılan tüm göstergelerin ne kadar tutarlı ölçümler sağladığını ortaya koyar. Hair vd. (2021)'ye göre, Cronbach's Alpha değerlerinin 0.70'in üzerinde olması, yapıların kabul edilebilir düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu; 0.90 ve üzeri değerlerin ise yüksek düzeyde güvenilirlik gösterdiğini ifade etmektedir.

4.6 Cronbach's Alpha Değerlerinin İncelenmesi

Standart Sapma (STDEV) Değerleri

Tabloda yer alan STDEV değerleri oldukça düşüktür (0.009–0.021 aralığında). Bu durum, güvenilirlik tahminlerinin: bootstrap örneklemeleri arasında kararlı olduğunu, ölçüm modelinin tekrarlı örnekleme koşullarında bile stabil sonuçlar verdiğini, varyansın çok düşük olmasının modelin güvenilirliğini güçlendirdiğini göstermektedir.

t-istatistiklerinin Değerlendirilmesi

t-istatistikleri tüm yapılar için 42,137 ile 98,947 arasında değişmektedir. Bu değerler, güvenilirlik katsayılarının istatistiksel olarak son derece güçlü olduğunu göstermektedir. Bu değerler, ilgili yapıların Cronbach's Alpha katsayılarının güvenilirliğinin tesadüfi olma ihtimalinin son derece düşük olduğunu ifade etmektedir.

p-değerlerinin Değerlendirilmesi

Tüm yapılar için p-değerleri 0.000 olarak raporlanmıştır. Bu sonuç güvenilirlik katsayılarının istatistiksel olarak anlamlı olduğunu, ölçüm modelinin her bir yapısının yüksek anlamlılık düzeyinde iç tutarlılık gösterdiğini, elde edilen Alpha katsayılarının rastlantısal olmadığı anlamına gelir.

4.7 Açıklayıcılık Gücü: R-Square Değerlerinin Değerlendirilmesi

Yapısal modelin genel geçerliliğini ve tahmin gücünü değerlendirmek amacıyla, modelde yer alan bağımlı değişkenler için R-square (R^2) ve Adjusted R-square (düzeltilmiş R^2) değerleri analiz edilmiştir. R^2 değeri, bir bağımlı değişkenin varyansının modeldeki bağımsız değişkenler tarafından ne ölçüde açıklandığını gösterir. Adjusted R^2 ise modele dahil edilen değişken sayısına göre R^2 değerini düzelterek daha doğru bir açıklık sağlar. Bu iki gösterge, modelin tahmin gücünü değerlendirmek için temel kriterler arasında yer alır (Hair ve diğerleri, 2021).

Tablo 4.5 R – kare ve Düzeltilmiş R – kare

D	R-kare	Düzeltilmiş R-kare
Girişimcilik Eğilimi	0,774	0,771
Öz yeterlik	0,515	0,509

Modelin açıklayıcılık düzeyi oldukça güçlüdür. Girişimcilik eğilimi için $R^2=0,774$ değeri, modele dâhil edilen değişkenlerin girişimcilik eğilimindeki değişimin yaklaşık %77'sini açıkladığını göstermekte; bu da sosyal bilimler bağlamında çok yüksek bir açıklama gücüne işaret etmektedir. Ayrıca düzeltilmiş $R^2=0,771$ değerinin R^2 'ye neredeyse eşit olması, modelin iyi kurulduğunu ve değişken sayısından kaynaklı yapay bir uyum artışı (aşırı uyum/overfitting) olmadığını düşündürmektedir. Öz yeterlik açısından elde edilen $R^2=0,515$, modelin öz yeterlikteki varyansın yaklaşık %52'sini açıkladığını ve orta-yüksek düzeyde tatmin edici bir açıklayıcılığa sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Burada da düzeltilmiş $R^2=0,509$ değerinin R^2 'ye çok yakın olması, modelin istikrarlı ve genellenebilir bir yapıda olduğuna dair olumlu bir göstergedir. Sonuç olarak model, girişimcilik eğilimini çok güçlü biçimde açıklarken, öz yeterliliği de anlamlı ve kayda değer bir düzeyde açıklamakta; her iki değişkende de R^2 ile düzeltilmiş R^2 arasındaki düşük fark, modelin sağlamlığını desteklemektedir.

4.8 Normal Dağılım Varsayımının Test Edilmesi

Araştırmada kullanılan değişkenlerin dağılım özelliklerini belirlemek amacıyla Shapiro-Wilk, testi uygulanmıştır. Elde edilen p-değerleri, değişkenlerin istatistiksel olarak normal dağılıma uygun olup olmadığını belirlemek için değerlendirilmiştir.

Tablo 4.6 Normal Dağılım Varsayımının Test Edilmesi Sonuçları

		Çarpıklık	Basıklık
Girişimcilik Eğilimi	Kolmogorov-Smirnov	-1,078	2,176
Heyecanlı Aktivite	Kolmogorov-Smirnov	-0,893	1,126
Eğlenceli Aktivite	Kolmogorov-Smirnov	-1,033	1,415
Estetik Aktivite	Kolmogorov-Smirnov	-0,860	1,019
Üretici Aktivite	Kolmogorov-Smirnov	-0,831	1,208
Etkileyici Aktivite	Kolmogorov-Smirnov	-0,948	1,308
Sosyal Aktivite	Kolmogorov-Smirnov	-0,985	1,335
Geliştirici Aktivite	Kolmogorov-Smirnov	-0,923	1,425
Rahatlatıcı Aktivite	Kolmogorov-Smirnov	-0,661	0,816
Öz yeterlilik Aktivite	Kolmogorov-Smirnov	-1,156	0,099

Tablo 4.6’da yer alan normallik testi sonuçları değerlendirildiğinde, tüm değişkenler için Kolmogorov–Smirnov testine ait anlamlılık düzeylerinin 0,05’in altında olduğu görülmektedir ($p=0,000$). Bu sonuç, istatistiksel olarak değişkenlerin normal dağılım göstermediğine işaret etmektedir. Bununla birlikte, normallik varsayımının değerlendirilmesinde yalnızca Kolmogorov–Smirnov testine dayanmak yeterli değildir. Kline (2011), yapısal eşitlik modellemesi kapsamında normallik değerlendirmesinde çarpıklık ve basıklık değerlerinin birlikte ele alınması gerektiğini, bu değerlerin ± 3 sınırları içinde olmasının kabul edilebilir bir dağılıma işaret ettiğini belirtmektedir. Bu çerçevede tablo incelendiğinde, değişkenlere ait çarpıklık değerlerinin -0,661 ile -1,078 arasında, basıklık değerlerinin ise 0,816 ile 2,176 arasında değiştiği görülmektedir. Elde edilen bu değerlerin tamamı Kline’in (2011) önerdiği +3 ile -3 sınırları içinde yer almaktadır. Dolayısıyla, Kolmogorov–Smirnov testi anlamlı sonuç vermiş olsa da çarpıklık ve basıklık katsayıları bakımından verilerin normallikten aşırı bir sapma göstermediği söylenebilir. Ayrıca tüm çarpıklık değerlerinin negatif olması, dağılımların sola çarpık bir yapı sergilediğini göstermektedir. Bu durum, katılımcı yanıtlarının görece yüksek puanlar etrafında yoğunlaştığı şeklinde yorumlanabilir. Basıklık değerlerinin tüm değişkenlerde pozitif olması ise dağılımların normal dağılıma kıyasla daha sivri bir özellik taşıdığını göstermektedir. Özellikle girişimcilik eğilimi değişkeninin basıklık değerinin (2,176) diğer değişkenlere göre daha yüksek olması, bu değişkende gözlemlerin ortalama çevresinde daha yoğun toplandığını düşündürmektedir. Sonuç olarak, Kolmogorov–Smirnov testi değişkenlerin normal dağılımdan sapma gösterdiğini ortaya koysa da Kline’in (2011) önerdiği çarpıklık ve basıklık ölçütleri esas alındığında verilerin kabul edilebilir normallik sınırları içinde olduğu değerlendirilebilir. Bu doğrultuda, araştırma verilerinin sonraki analizler açısından kullanılabilir nitelikte olduğu söylenebilir.

4.9 Toplam Etkilerin Değerlendirilmesi: Yapısal Modelde (Total Effects)

Yapısal modeldeki varsayılan ilişkilerin test edilmesi amacıyla 5000 örneklemeli bootstrap analizi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda özetlenmiştir. Analiz kapsamında her bir yol katsayısı için orijinal örneklem değeri (O), standart hata (STDEV), t-istatistiği (T-statistics) ve anlamlılık düzeyi (p-değeri) hesaplanmıştır.

H1, H2, H3 ve H4 Hipotezlerinin Test Edilmesi

Tablo 4.7 H1, H2, H3 ve H4 Hipotezlerinin Sonuçları

	Orijinal Örneklem (β)	Standart sapma (STDEV)	T istatistiği ($ O/STDEV $)	P değerleri

H1: Aktiviteler-> Genel Öz Yeterlilik	0,703	0,035	20,206	0,000
H2: Aktiviteler-> Girişimcilik Eğilimi	0,166	0,033	4,978	0,000
H3: Genel Öz Yeterlilik-> Girişimcilik Eğilimi	0,765	0,03	25,777	0,000
H4: Aktiviteler-> Genel Öz Yeterlilik-> Girişimcilik Eğilimi	0,538	0,033	16,433	0,000

Tablo 4.7.'e göre H1, H2, H3 ve H4 hipotezleri test edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre aktivitelerin genel öz yeterlilik üzerindeki etkisi pozitif ve güçlüdür ($\beta=0,703$; $t=20,206$; $p<0,001$). Bu sonuç, bireylerin aktivitelere katılım düzeyi arttıkça genel öz yeterlilik algılarının da anlamlı biçimde yükseldiğini göstermektedir. Buna göre H1 hipotezi desteklenmiştir. Benzer şekilde aktivitelerin girişimcilik eğilimi üzerindeki doğrudan etkisinin de pozitif ve anlamlı olduğu saptanmıştır ($\beta=0,166$; $t=4,978$; $p<0,001$). Ancak bu etkinin, modelde yer alan diğer ilişkilerle karşılaştırıldığında daha düşük düzeyde olduğu dikkat çekmektedir. Bu bulgu doğrultusunda H2 hipotezi de kabul edilmiştir. Araştırma modelinde en güçlü etkilerden birinin genel öz yeterliliğin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisi olduğu belirlenmiştir ($\beta=0,765$; $t=25,777$; $p<0,001$). Bu sonuç, bireylerin kendilerine yönelik yeterlilik inançları arttıkça girişimcilik eğilimlerinin de önemli ölçüde arttığını ortaya koymaktadır. Bu nedenle H3 hipotezi desteklenmiştir. Ayrıca aktivitelerin girişimcilik eğilimi üzerindeki dolaylı etkisinin, genel öz yeterlilik aracılığıyla anlamlı olduğu belirlenmiştir ($\beta=0,538$; $t=16,433$; $p<0,001$). Söz konusu dolaylı etkinin, aktivitelerin girişimcilik eğilimi üzerindeki doğrudan etkisinden daha yüksek olması, genel öz yeterliliğin bu ilişkide güçlü bir aracı değişken rolü üstlendiğini göstermektedir. Buna göre H4 hipotezi de desteklenmiştir.

H1, H2, H3 ve H4 Hipotezlerine Ait Alt Hipotezlerin Test Edilmesi

Tablo 4.8. H1: Estetik Aktivite, Girişimcilik Eğilimini ve Öz Yeterliliği pozitif yönde etkiler.

	Orijinal Örneklem (β)	Standart sapma (STDEV)	T istatistiği ($O/STDEV$)	P değerleri
Estetik Aktivite-> Girişimcilik Eğilimi	0,123	0,048	2,542	0,011
Estetik Aktivite-> Öz yeterlik	-0,065	0,067	0,962	0,336

Tablo 4.8 (H1). Analiz sonuçlarına göre Estetik Aktivite'nin Girişimcilik Eğilimi üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkisi vardır ($\beta=0,123$; $t=2,542$; $p=0,011<0,05$). Bu bulgu, estetik aktivite düzeyi arttıkça girişimcilik eğiliminin de arttığını göstermekte ve desteklenmektedir. Öz yeterlik üzerinde ise anlamlı bir etkisi yoktur ($\beta=-0,065$; $t=0,962$; $p=0,336>0,05$). İlişki ayrıca negatif yönlü çıktığı için hipotezle uyumlu değildir, desteklenmemektedir.

Tablo 4.9. H2: Eğlenceli Aktivite, Girişimcilik Eğilimini ve Öz Yeterliliği pozitif yönde etkiler.

	Orijinal Örneklem (β)	Standart sapma (STDEV)	T istatistiği (O/STDEV)	P değerleri
Eğlenceli Aktivite-> Girişimcilik Eğilimi	-0,002	0,054	0,029	0,977
Eğlenceli Aktivite-> Öz yeterlik	0,109	0,083	1,317	0,188

Tablo 4.9.'da Yapısal model analizinde Eğlenceli Aktivitenin Girişimcilik Eğilimi yoluna ilişkin katsayı $\beta=-0,002$ olarak bulunmuştur. Bu değer, ilişkinin yönünün negatif olmakla birlikte etkinin oldukça düşük olduğunu göstermektedir. Ayrıca $t=0,029$ ve $p=0,977$ ($p>0,05$) değerleri, söz konusu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, eğlenceli aktivitenin girişimcilik eğilimi üzerinde anlamlı bir etkisi tespit edilememiştir; hipotezin bu yönü desteklenmemektedir.

Eğlenceli Aktivite değişkeninin Öz yeterlik üzerindeki etkisi incelendiğinde ise, yol katsayısının pozitif yönlü olduğu görülmektedir ($\beta = 0,109$). Ancak bu etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($t = 1,317$; $p = 0,188 > 0,05$). Bu bulgu doğrultusunda, Eğlenceli Aktivite'nin Öz yeterlik üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda H2 hipotezinin bu yönü desteklenmemektedir.

Tablo 4.10 H3: Geliştirici Aktivite, Girişimcilik Eğilimini ve Öz Yeterliliği pozitif etkiler.

	Orijinal Örneklem (β)	Standart sapma (STDEV)	T istatistiği (O/STDEV)	P değerleri
Geliştirici Aktivite-> Girişimcilik Eğilimi	-0,034	0,05	0,676	0,499
Geliştirici Aktivite-> Öz yeterlik	0,143	0,075	1,908	0,056

Tablo 4.10. (H3). Geliştirici Aktivite değişkeninin Girişimcilik Eğilimi üzerindeki etkisi incelendiğinde, yol katsayısının negatif yönlü olduğu görülmektedir ($\beta = -0,034$). Bununla birlikte, t istatistiğinin 1,96'nın altında ($t = 0,676$) ve p değerinin 0,05'ten büyük olması ($p = 0,499$) nedeniyle söz konusu etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Bu bulgu doğrultusunda, Geliştirici Aktivite'nin Girişimcilik Eğilimi üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığı ve H3 hipotezinin bu yönünün desteklenmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Geliştirici Aktivite'nin Öz Yeterlik üzerindeki etkisi incelendiğinde, yol katsayısının pozitif yönlü olduğu görülmektedir ($\beta = 0,143$). Ancak t istatistiğinin 1,96'nın altında kalması ve p değerinin 0,05'ten büyük olması nedeniyle bu etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($t = 1,908$; $p = 0,056$). Bu doğrultuda H3 hipotezinin bu yönü desteklenmemiştir.

Tablo 4.11 H4: Heyecanlı Aktivite, Girişimcilik Eğilimini ve Öz- Yeterliliği pozitif yönde etkiler.

	Orijinal Örneklem (β)	Standart sapma (STDEV)	T istatistiği (O/STDEV)	P değerleri
Heyecanlı Aktivite-> Girişimcilik Eğilimi	0,027	0,063	0,42	0,675
Heyecanlı Aktivite-> Öz yeterlik	0,152	0,081	1,882	0,06

Tablo 4.11 (H4). Heyecanlı Aktivite'nin Girişimcilik Eğilimi üzerindeki etkisinin pozitif yönlü olduğu saptanmıştır ($\beta = 0,027$). Bununla birlikte, ilgili etkinin istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı anlaşılmıştır ($t = 0,420$; $p = 0,675$). Dolayısıyla H4 hipotezinin bu yönü desteklenmemiştir.

Heyecanlı Aktivite'nin Öz Yeterlik üzerindeki etkisinin pozitif yönlü olduğu görülmektedir ($\beta = 0,152$). Ancak t istatistiğinin kritik değerin altında kalması ve p değerinin 0,05'in üzerinde olması sebebiyle bu etki istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t = 1,882$; $p = 0,060$). Bu nedenle H4 hipotezinin bu yönü desteklenmemiştir.

Tablo 4.12 H5: Rahatlatıcı Aktivite, Girişimcilik Eğilimini ve Öz-Yeterliliği pozitif yönde etkiler.

	Orijinal Örneklem (β)	Standart sapma (STDEV)	T istatistiği (O/STDEV)	P değerleri
Rahatlatıcı Aktivite-> Girişimcilik Eğilimi	-0,01	0,04	0,258	0,797

Rahatlatıcı Aktivite-> Öz yeterlik	0,018	0,057	0,327	0,744

Tablo 4.12 (H5). Rahatlatıcı Aktivite'nin Girişimcilik Eğilimi üzerindeki etkisi incelendiğinde, yol katsayısının negatif yönlü olduğu görülmektedir ($\beta = -0,010$). Ancak bu etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($t = 0,258$; $p = 0,797$). Bu bulguya göre H5 hipotezinin bu yönü desteklenmemiştir.

Rahatlatıcı Aktivite'nin Öz Yeterlik üzerindeki etkisinin pozitif yönlü olduğu tespit edilmiştir ($\beta = 0,018$). Bununla birlikte, t ve p değerleri dikkate alındığında bu ilişkinin istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı anlaşılmıştır ($t = 0,327$; $p = 0,744$). Dolayısıyla H5 hipotezinin bu yönü desteklenmemiştir.

Tablo 4.13 H6: Etkileyici Ortama Sahip Aktivite, Girişimcilik Eğilimini ve Öz Yeterliliği pozitif yönde etkiler.

	Orijinal Örneklem (β)	Standart sapma (STDEV)	T istatistiği (O/STDEV)	P değerleri
Etkileyici Ortama Sahip Aktivite-> Girişimcilik Eğilimi	0,053	0,058	0,928	0,353
Etkileyici Ortama Sahip Aktivite-> Öz yeterlik	0,003	0,071	0,047	0,962

Tablo 4.13 (H6). Etkileyici Ortama Sahip Aktivite'nin Girişimcilik Eğilimi üzerindeki etkisinin pozitif yönlü olduğu görülmektedir ($\beta = 0,053$). Ancak söz konusu etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($t = 0,928$; $p = 0,353$). Bu nedenle H6 hipotezinin bu yönü desteklenmemiştir.

Etkileyici Ortama Sahip Aktivite'nin Öz Yeterlik üzerindeki etkisi incelendiğinde, etkinin pozitif yönlü ancak oldukça düşük düzeyde olduğu saptanmıştır ($\beta = 0,003$). T istatistiği ve p değeri bu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermektedir ($t = 0,047$; $p = 0,962$). Bu doğrultuda H6 hipotezinin bu yönü desteklenmemiştir.

Tablo 4.14 H7: Sosyalleştirici Aktivite, Girişimcilik Eğilimini ve Öz Yeterliliği pozitif yönde etkiler.

	Orijinal Örneklem (β)	Standart sapma (STDEV)	T istatistiği (O/STDEV)	P değerleri
Sosyalleştirici Aktivite-> Girişimcilik Eğilimi	-0,071	0,045	1,605	0,109

Sosyalleştirici Aktivite-> Öz yeterlik	0,187	0,061	3,081	0,002

Tablo 4.14 (H7). Sosyalleştirici Aktivite'nin Girişimcilik Eğilimi üzerindeki etkisinin negatif yönlü olduğu belirlenmiştir ($\beta = -0,071$). Ancak bu etkinin istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir ($t = 1,605$; $p = 0,109$). Bu nedenle H7 hipotezini bu yönü desteklenmemiştir.

Sosyalleştirici Aktivite'nin Öz Yeterlik üzerindeki etkisinin pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($\beta = 0,187$; $t = 3,081$; $p = 0,002$). Buna göre Sosyalleştirici Aktivite, Öz Yeterlik üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir. Dolayısıyla H7 hipotezinin bu yönü desteklenmiştir.

Tablo 4.15 H8: Öz yeterlik, Girişimcilik Eğilimini pozitif yönde etkiler.

	Orijinal Örneklem (β)	Standart sapma (STDEV)	T istatistiği (O/STDEV)	P değerleri
Öz yeterlik-> Girişimcilik Eğilimi	0,756	0,032	23,974	0

Tablo 4.15 (H8). Öz Yeterlik'in Girişimcilik Eğilimi üzerindeki etkisinin pozitif yönlü ve oldukça güçlü olduğu belirlenmiştir ($\beta = 0,756$). Ayrıca bu etkinin yüksek düzeyde istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir ($t = 23,974$; $p < 0,001$). Bu bulgu doğrultusunda H8 hipotezi desteklenmiştir.

Tablo 4.16 H9: Üretici Aktivite, Girişimcilik Eğilimini ve Öz Yeterliliği pozitif yönde etkiler.

	Orijinal Örneklem (β)	Standart sapma (STDEV)	T istatistiği (O/STDEV)	P değerleri
Üretici Aktivite-> Girişimcilik Eğilimi	0,092	0,048	1,908	0,056
Üretici Aktivite-> Öz yeterlik	0,232	0,061	3,81	0

Tablo 4.16 (H9). Üretici Aktivite'nin Girişimcilik Eğilimi üzerindeki etkisinin pozitif yönlü olduğu saptanmıştır ($\beta = 0,092$). Ancak t istatistiğinin 1,96'nın altında kalması ve p değerinin 0,05'ten büyük olması nedeniyle bu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı anlaşılmıştır ($t = 1,908$; $p = 0,056$). Bu nedenle H9 hipotezinin bu yönü desteklenmemiştir.

Üretici Aktivite'nin Öz Yeterlik üzerindeki etkisinin pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($\beta = 0,232$; $t = 3,810$; $p < 0,001$). Buna göre Üretici Aktivite, Öz

Yeterlik üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir. Dolayısıyla H9 hipotezinin bu yönü desteklenmiştir.

Tablo 4.17 H10: Etkileyici Ortama Sahip Aktivite, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı etkiye sahiptir.

	Orijinal Örneklem (β)	Standart sapma (STDEV)	T istatistiği (O/STDEV)	P değerleri
Etkileyici Ortama Sahip Aktivite-> Öz yeterlik-> Girişimcilik Eğilimi	0,003	0,053	0,047	0,962

Tablo 4.17 (H10). Etkileyici Ortama Sahip Aktivite'nin Girişimcilik Eğilimi ile Öz Yeterlik arasındaki ilişkide aracı etkiye sahip olup olmadığı incelendiğinde, dolaylı etkinin çok düşük düzeyde ve anlamsız olduğu görülmektedir ($\beta = 0,003$; $t = 0,047$; $p = 0,962$). Bu doğrultuda H10 hipotezi desteklenmemiştir.

Tablo 4.18 H11: Sosyalleştirici Aktivite, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı etkiye sahiptir.

	Orijinal Örneklem (β)	Standart sapma (STDEV)	T istatistiği (O/STDEV)	P değerleri
Sosyalleştirici Aktivite-> Öz yeterlik-> Girişimcilik Eğilimi	0,142	0,046	3,097	0,002

Tablo 4.18 (H11). Sosyalleştirici Aktivite'nin Girişimcilik Eğilimi ile Öz Yeterlik arasındaki ilişkide dolaylı etkisinin pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($\beta = 0,142$; $t = 3,097$; $p = 0,002$). Bu bulgu, Öz Yeterlik'in söz konusu ilişkide aracı role sahip olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla H11 hipotezi desteklenmiştir.

Tablo 4.19 H12: Üretici Aktivite, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı etkiye sahiptir.

	Orijinal Örneklem (β)	Standart sapma (STDEV)	T istatistiği (O/STDEV)	P değerleri
Üretici Aktivite -> Öz yeterlik -> Girişimcilik Eğilimi	0,175	0,047	3,752	0

Tablo 4.19 (H12). Üretici Aktivite'nin Girişimcilik Eğilimi ile Öz Yeterlik arasındaki ilişkide dolaylı etkisinin pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($\beta =$

0,175; $t = 3,752$; $p < 0,001$). Bu sonuca göre Öz Yeterlik, Üretici Aktivite ile Girişimcilik Eğilimi arasındaki ilişkide aracı etkiye sahiptir. Bu nedenle H12 hipotezi desteklenmiştir.

Tablo 4.20 H13: Estetik Aktivite, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı etkiye sahiptir.

	Orijinal Örneklem (β)	Standart sapma (STDEV)	T istatistiği ($ O/STDEV $)	P değerleri
Estetik Aktivite -> Öz Yeterlilik -> Girişimcilik Eğilimi	-0,049	0,051	0,957	0,339

Tablo 4.20 (H13). Estetik Aktivite'nin Girişimcilik Eğilimi ile Öz Yeterlik arasındaki ilişkide aracı etkiye sahip olup olmadığı incelenmiş; dolaylı etkinin negatif yönlü ancak istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($\beta = -0,049$; $t = 0,957$; $p = 0,339$). Bu nedenle H13 hipotezi desteklenmemiştir.

Tablo 4.21 H14: Eğlenceli Aktivite, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı etkiye sahiptir.

	Orijinal Örneklem (β)	Standart sapma (STDEV)	T istatistiği ($ O/STDEV $)	P değerleri
Eğlenceli Aktivite -> Öz yeterlik -> Girişimcilik Eğilimi	0,083	0,063	1,306	0,192

Tablo 4.21 (H14). Eğlenceli Aktivite'nin Girişimcilik Eğilimi ile Öz Yeterlik arasındaki ilişkide dolaylı etkisinin pozitif yönlü olduğu görülmektedir ($\beta = 0,083$). Ancak bu etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($t = 1,306$; $p = 0,192$). Dolayısıyla H14 hipotezi desteklenmemiştir.

Tablo 4.22 H15: Geliştirici Aktivite, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı etkiye sahiptir.

	Orijinal Örneklem (β)	Standart sapma (STDEV)	T istatistiği ($ O/STDEV $)	P değerleri
Geliştirici Aktivite -> Öz Yeterlilik - > Girişimcilik Eğilimi	0,108	0,057	1,907	0,057

Tablo 4.22 (H15). Geliştirici Aktivite'nin Girişimcilik Eğilimi ile Öz Yeterlik arasındaki ilişkide dolaylı etkisinin pozitif yönlü olduğu belirlenmiştir ($\beta = 0,108$). Bununla

birlikte, p değerinin 0,05'ten büyük olması nedeniyle bu aracılık etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t = 1,907$; $p = 0,057$). Bu doğrultuda H15 hipotezi desteklenmemiştir.

Tablo 4.23 H16: Heyecanlı Aktivitenin, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı etkiye sahiptir.

	Orijinal Örneklem (β)	Standart sapma (STDEV)	T istatistiği ($ O/STDEV $)	P değerleri
Heyecanlı Aktivite -> Öz Yeterlilik - > Girişimcilik Eğilimi	0,115	0,061	1,882	0,06

Tablo 4.23 (H16). Heyecanlı Aktivite'nin Girişimcilik Eğilimi ile Öz Yeterlik arasındaki ilişkide dolaylı etkisinin pozitif yönlü olduğu saptanmıştır ($\beta = 0,115$). Ancak t istatistiği ve p değeri, bu etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermektedir ($t = 1,882$; $p = 0,060$). Bu nedenle H16 hipotezi desteklenmemiştir.

Tablo 4.24 H17: Rahatlatıcı Aktivite, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı etkiye sahiptir.

	Orijinal Örneklem (β)	Standart sapma (STDEV)	T istatistiği ($ O/STDEV $)	P değerleri
Rahatlatıcı Aktivite -> Öz Aktivite-> Girişimcilik Eğilimi	0,014	0,043	0,326	0,744

Tablo 4.24 (H17). Rahatlatıcı Aktivite'nin Girişimcilik Eğilimi ile Öz Yeterlik arasındaki ilişkide dolaylı etkisinin pozitif yönlü ancak oldukça düşük olduğu görülmektedir ($\beta = 0,014$). Bununla birlikte, bu aracılık etkisinin istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($t = 0,326$; $p = 0,744$). Dolayısıyla H17 hipotezi desteklenmemiştir.

Yapısal Modelin Ölçüm Modelinde Değişken Güvenilirliği ve Geçerliliğin Değerlendirilmesi

PLS-SEM analizinde, değişkenlerin yapıyı ölçme konusundaki yeterlilikleri, yani ölçüm modelinin güvenilirliği ve geçerliliği, çeşitli istatistiksel kriterlerle değerlendirilir. Bu bağlamda kullanılan başlıca ölçütler şunlardır: Cronbach's Alpha, Bileşik Güvenilirlik (Composite Reliability) ve Ortalama Açıklanan Varyans (Average Variance Extracted - AVE). Aşağıdaki tabloda bu değerler özetlenmiştir.

Tablo 4.25 Değişken Güvenilirliği ve Geçerliliği: Yapısal Modelin Ölçüm Modeli Değerlendirmesi

	Cronbach's alpha	Composite reliability (rho_a))	Composite reliability (rho_c)	Average variance extracted (AVE)
Girişimcilik Eğilimi	0,902	0,903	0,939	0,836
Özyeterlik	0,941	0,941	0,957	0,849
Estetik Aktivite	0,93	0,93	0,947	0,782
Eğlenceli Aktivite	0,896	0,898	0,921	0,661
Geliştirici Aktivite	0,911	0,912	0,944	0,85
Heyecanlı Aktivite	0,896	0,901	0,928	0,762
Rahatlatıcı Aktivite	0,919	0,92	0,943	0,805
Etkileyici Aktivite	0,93	0,931	0,947	0,782
Sosyalleştirici Aktivite	0,961	0,961	0,966	0,718
Üretici Aktivite	0,864	0,869	0,917	0,787

Cronbach's Alpha

Cronbach's Alpha , ölçeklerin iç tutarlılığını değerlendirmek amacıyla kullanılan temel güvenilirlik göstergelerinden biridir. Literatürde genel kabul, α değerinin 0,70 ve üzerinde olmasının yeterli güvenilirliğe işaret ettiği yönündedir (Nunnally & Bernstein, 1994). Bu çalışmada Cronbach's Alpha değerleri 0,864 ile 0,961 aralığında değişmektedir. Buna göre Girişimcilik Eğilimi ($\alpha=0,902$) ve Öz yeterlik ($\alpha=0,941$) yüksek iç tutarlılık sergilemekte; aktivite boyutlarının tamamı da 0,70'in üzerinde değerlere sahip olduğundan ölçümlerin güvenilir olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca Sosyalleştirici Aktivite boyutunda $\alpha=0,961$ ile oldukça yüksek bir değer elde edilmesi, boyutun güvenilirliğinin güçlü olduğuna işaret etmekle birlikte maddelerin içerik bakımından birbirine oldukça benzer olabileceği ihtimalini de düşündürebilmektedir (Hair ve diğerleri, 2021).

Bileşik Güvenilirlik (rho_a ve rho_c)

Hem rho_a hem de rho_c skorları 0,883 ile 0,933 arasındadır ve önerilen 0,70 eşiğini aşmakta ve hatta istisnai güvenilirlikle ilişkilendirilen 0,90 kriterini aşmaktadır (Hair vd., 2021). PLS-SEM yaklaşımda güvenilirlik değerlendirmesinde Cronbach's Alpha'ya ek olarak bileşik güvenilirlik göstergeleri olan rho_a ve rho_c değerleri de raporlanmaktadır. Hair ve arkadaşlarına (2021) göre rho_a ve rho_c değerlerinin 0,70'in üzerinde olması kabul edilebilir, 0,80–0,95 aralığında olması ise yüksek güvenilirliği göstermektedir. Bu çalışmada rho_a değerleri 0,869–0,961, rho_c değerleri ise 0,917–0,966 aralığında yer almakta olup, tüm

değişkenlerde bileşik güvenilirliğin yüksek düzeyde sağlandığını göstermektedir. Özellikle Girişimcilik Eğilimi ($\rho_c=0,939$) ve Öz yeterlik ($\rho_c=0,957$) değişkenlerinde bileşik güvenilirlik düzeylerinin oldukça yüksek olduğu görülmekte; benzer biçimde aktivite boyutlarında da ρ_c değerlerinin 0,90'ın üzerinde seyretmesi, ölçüm modelinin güvenilirlik bakımından güçlü olduğunu desteklemektedir.

Açıklanan Ortalama Varyans (AVE)

AVE değerleri, ölçüm hatasına göre bir yapı tarafından yakalanan varyans oranını gösterir. 0.50 veya daha yüksek bir değer yeterli yakınsak geçerliliği ifade eder. Açıklanan Ortalama Varyans (AVE), ölçüm modelinde yakınsak geçerliliğin değerlendirilmesinde kullanılan temel göstergelerden biridir. Fornell ve Larcker'a (1981) göre AVE'nin 0,50 ve üzerinde olması, ilgili yapının göstergelerdeki varyansın en az %50'sini açıkladığını ve yakınsak geçerliliğin sağlandığını göstermektedir. Bu çalışmada AVE değerleri 0,661 ile 0,849 aralığında değişmekte olup tüm değişkenlerde 0,50 eşik değerinin belirgin biçimde üzerindedir. Bu sonuç, Girişimcilik Eğilimi (AVE=0,836) ve Öz yeterlik (AVE=0,849) başta olmak üzere tüm aktivite boyutlarında göstergelerin ilgili yapıları güçlü biçimde temsil ettiğini ve ölçüm modelinde yakınsak geçerliliğin sağlandığını ortaya koymaktadır.

4.10 Fornier Lacker Matrisi

Fornell–Larcker matrisi, ölçüm modelinde ayırt edici geçerliliği değerlendirmek için kullanılan klasik bir yöntemdir. Bu kritere göre her bir gizil değişken için diyagonal üzerinde yer alan değer (AVE), ilgili değişkenin diğer değişkenlerle olan korelasyon katsayılarından daha büyük olmalıdır. Başka bir ifadeyle, bir yapının kendi göstergeleriyle açıklanma gücü (AVE), diğer yapılarla olan ilişkilerinden yüksekse, yapının diğerlerinden yeterince ayrıştığı kabul edilir (Fornell & Larcker, 1981; Hair ve diğerleri, 2022).

Tablo 4.26 Fornier Lacker Matrisi

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Estetik Aktivite	0,915									
Eğlenceli Aktivite	0,826	0,921								
Geliştirici Aktivite	0,775	0,783	0,884							
Girişimcilik Eğilimi	0,635	0,641	0,619	0,813						
Heyecanlı Aktivite	0,827	0,875	0,791	0,652	0,922					

Rahatlatıcı Aktivite	0,721	0,748	0,822	0,569	0,751	0,873				
Rtkiliyici Ortama Sahip Aktivite	0,811	0,829	0,82	0,641	0,824	0,76	0,897			
Sosyallaştırıcı Aktivite	0,775	0,809	0,798	0,626	0,78	0,729	0,819	0,884		
Öz Yeterlilik	0,611	0,652	0,646	0,868	0,657	0,589	0,642	0,66	0,847	
Üretici Aktivite	0,81	0,789	0,776	0,668	0,807	0,71	0,82	0,801	0,665	0,887

Tablo 4.34’te sunulan Fornell–Larcker matrisi, ölçüm modelinde ayırım geçerliliğini (discriminant validity) değerlendirmek amacıyla kullanılmıştır. Fornell ve Larcker (1981) tarafından önerilen kritere göre, her bir gizil değişkenin diyagonal üzerindeki değeri (yani $\sqrt{AVE}$), o değişkenin diğer değişkenlerle olan korelasyon katsayılarından daha büyük olmalıdır. Bu koşulun sağlanması, ilgili yapının göstergeleriyle yeterince açıklanabildiğini ve aynı zamanda diğer yapılardan kavramsal olarak ayrıştığını ifade eder (Fornell & Larcker, 1981; Hair vd., 2021). Bu çalışmada elde edilen sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde, Estetik Aktivite (0,915), Eğlenceli Aktivite (0,921), Geliştirici Aktivite (0,884), Heyecanlı Aktivite (0,922), Rahatlatıcı Aktivite (0,873), Etkileyici Ortama Sahip Aktivite (0,897), Sosyallaştırıcı Aktivite (0,884) ve Üretici Aktivite (0,887) değişkenlerine ait $\sqrt{AVE}$ değerlerinin, bu değişkenlerin diğer yapılarla olan korelasyonlarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgu, söz konusu boş zaman aktivitesi boyutlarının birbirinden ayrıştığını ve ayırım geçerliliğinin bu yapılar bakımından büyük ölçüde sağlandığını göstermektedir (Fornell & Larcker, 1981; Hair vd., 2021). Benzer biçimde, Girişimcilik Eğilimi için diyagonal değer 0,813 olması ve çoğu korelasyonun bunun altında kalması, girişimcilik eğilimi yapısının da genel olarak diğer değişkenlerden ayrıştığını işaret etmektedir. Bununla birlikte matriste dikkat çeken kritik bulgu, Öz yeterlik ($\sqrt{AVE}=0,847$) ile Girişimcilik Eğilimi arasındaki korelasyonun 0,868 olmasıdır. Bu durumda, Öz yeterlik yapısının AVE değeri ilgili korelasyondan daha düşük kaldığı için Fornell–Larcker kriterine göre bu iki yapı arasında ayırım geçerliliğinin zayıfladığı değerlendirilebilir (Fornell & Larcker, 1981). Literatürde, Fornell–Larcker kriterinin özellikle bazı durumlarda ayırım geçerliliği problemlerini yakalamada sınırlı kalabildiği; bu nedenle ayırım geçerliliği konusunda şüpheli bulgularda ek kontrollerin yapılmasının uygun olduğu belirtilmektedir (Henseler, Ringle & Sarstedt, 2015; Hair vd., 2021). Öz yeterlik ile Girişimcilik Eğilimi arasındaki yüksek ilişkinin, kavramsal yakınlıktan kaynaklanması mümkündür: girişimcilik eğilimi çoğu zaman “başarabilirim/üstesinden

gelebilirim” gibi yeterlik temelli bilişlerle birlikte hareket edebildiğinden, iki yapının ölçüm düzeyinde örtüşmesi beklenebilir. Bu nedenle, söz konusu iki yapı için maddelerin içerik benzerliği (örn. başarı, yeterlik, başarma inancı vurgusu) ve olası çapraz yüklemeler açısından tekrar gözden geçirilmesi önerilmektedir (Kline, 2016; Hair vd., 2021).

Bu doğrultuda tez kapsamında ayırım geçerliliğine ilişkin yorum şu şekilde netleştirilebilir: Modeldeki boş zaman aktivitesi boyutları açısından ayırım geçerliliği genel olarak sağlanmakta; ancak Öz yeterlik–Girişimcilik Eğilimi ikilisi için ayırışma zayıfladığı için bulgunun HTMT gibi daha duyarlı bir ölçütle doğrulanması ve ölçüm modelinin bu iki yapı açısından detaylı biçimde değerlendirilmesi yerinde olacaktır (Henseler vd., 2015; Hair vd., 2021). HTMT değerinin eşiklerin altında kalması (yaygın olarak 0,85 ya da daha gevşek yaklaşımda 0,90) durumunda ayırım geçerliliğinin desteklenebileceği; aksi durumda ise ölçüm modelinde madde revizyonu/çıkarma ya da yapıların kuramsal gerekçeyle yeniden ele alınmasının gündeme gelebileceği ifade edilmektedir (Henseler vd., 2015; Hair vd., 2021).

4.11 Korelasyon Analizi Değerlendirilmesi

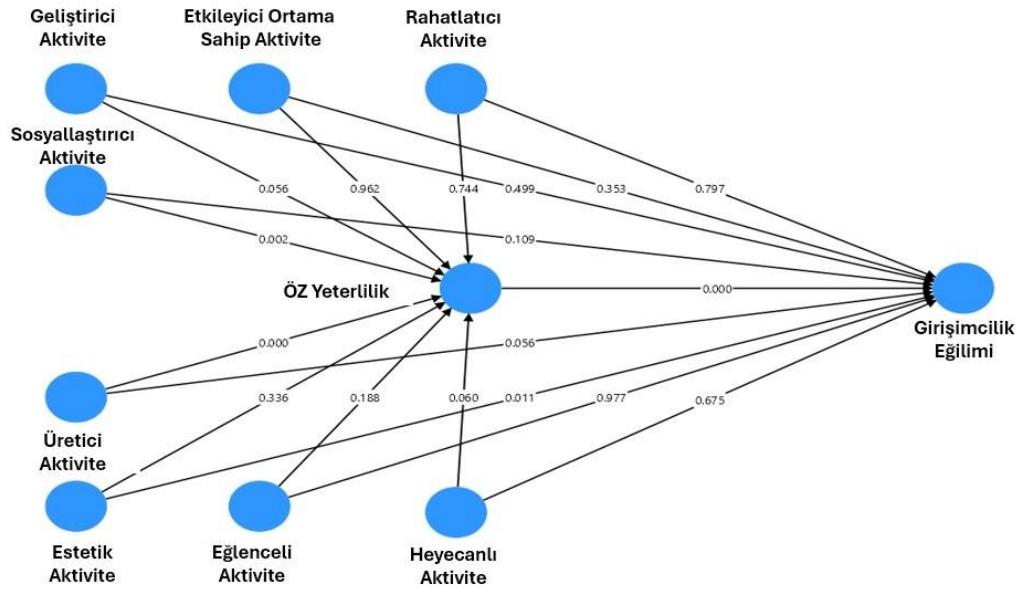
Korelasyon analizi, araştırmadaki değişkenler arasındaki ilişkinin yönünü ve gücünü belirlemek, hipotezleri desteklemek, regresyon ve yapısal eşitlik modelleri için ön inceleme yapmak ve veri yapısını anlamak amacıyla yapılır. Bu analiz, çalışmanın metodolojik sağlamlığını artırır ve değişkenlerin birbirleriyle nasıl etkileşim içinde olduğunu istatistiksel olarak ortaya koyar (Hair ve diğerleri, 2021; Field, 2018).

Tablo 4.27 Korelasyon Analizi

	A-AVG	GSE-AVG	GE-AVG	AVG- Heyecanlı A	AVG- Eğlenceli A	AVG- Estetik A	AVG- Üretici A	AVG- Etkileyici A	AVG- Sosyal A	AVG- Geliştirici A	AVG- Rahatlatıcı A
A-AVG	—										
GSE-AVG	0.704***	—									
GE-AVG	0.716***	0.900***	—								
AVG- Heyecanlı A	0,062	-0,04	- 0,052	—							
AVG- Eğlenceli A	0,051	-0,03	- 0,047	0.874***	—						
AVG- Estetik A	0,025	-0,046	- 0,043	0.835***	0.833***	—					
AVG- Üretici A	0,013	-0,044	-0,05	0.828***	0.805***	0.840***	—				
AVG- Etkileyici A	0,021	-0,034	- 0,046	0.824***	0.829***	0.826***	0.840***	—			
AVG- Sosyal A	0,046	-0,017	- 0,035	0.778***	0.808***	0.782***	0.808***	0.818***	—		

AVG-Geliştirici A	0,021	-0,037	-0,041	0.790***	0.782***	0.791***	0.790***	0.819***	0.797***	—	
AVG-Rahatlatıcı A	0,052	-0,035	-0,046	0.762***	0.761***	0.749***	0.740***	0.774***	0.741***	0.837***	—

4.12 Hipotez Testleri

Şekil 4.4 Yapısal Eşitlik Modellemesi (YEM) Grafiksel Çıktısı

Tablo 4.28 Hipotez Test Sonuçları

Hipotez	Hipotez	Durumu
H ₁	Estetik Aktivite, Girişimcilik Eğilimini pozitif yönde etkiler	Kabul
	Estetik Aktivite, Öz Yeterliliği pozitif yönde etkiler.	Red
H ₂	Eğlenceli Aktivite, Girişimcilik Eğilimini pozitif yönde etkiler.	Red
	Eğlenceli Aktivite, Öz Yeterliliği pozitif yönde etkiler.	Red
H ₃	Geliştirici Aktivite, Girişimcilik Eğilimini pozitif etkiler.	Red
	Geliştirici Aktivite, Öz Yeterliliği pozitif yönde etkiler.	Red
H ₄	Heyecanlı Aktivite, Girişimcilik Eğilimini pozitif yönde etkiler.	Red
	Heyecanlı Aktivite, Öz Yeterliliği pozitif yönde etkiler.	Red
H ₅	Rahatlatıcı Aktivite, Girişimcilik Eğilimini pozitif yönde etkiler.	Red
	Rahatlatıcı Aktivite, Öz Yeterliliği pozitif yönde etkiler.	Red
H ₆	Etkileyici Ortama Sahip Aktivite, Girişimcilik Eğilimini pozitif yönde etkiler.	Red

	Etkileyici Ortama Sahip Aktivite, Öz Yeterliliği pozitif yönde etkiler.	Red
H7	Sosyalleştirici Aktivite, Girişimcilik Eğilimini pozitif yönde etkiler.	Red
	Sosyalleştirici Aktivite, Öz Yeterliliği pozitif yönde etkiler.	Kabul
H8	Öz yeterlik, Girişimcilik Eğilimini pozitif yönde etkiler.	Kabul
H9	Üretici Aktivite, Girişimcilik Eğilimini pozitif yönde etkiler.	Red
	Üretici Aktivite, Öz Yeterliliği pozitif yönde etkiler.	Kabul
H ₁₀	Etkileyici Ortama Sahip Aktivite, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı etkiye sahiptir.	Red
H ₁₁	Sosyalleştirici Aktivite, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı etkiye sahiptir.	Kabul
H ₁₂	Üretici Aktivite, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı etkiye sahiptir.	Kabul
H ₁₃	Estetik Aktivite, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı etkiye sahiptir.	Red
H ₁₄	Eğlenceli Aktivitenin, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı etkiye sahiptir.	Red
H ₁₅	Geliştirici Aktivitenin, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı etkiye sahiptir.	Red
H ₁₆	Heyecanlı Aktivitenin, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı etkiye sahiptir.	Red
H ₁₇	Rahatlatıcı Aktivitenin, Girişimcilik Eğilimi ve Öz yeterlik arasındaki ilişkide aracı etkiye sahiptir.	Red

5. BÖLÜM: DEĞERLENDİRME

5.1. Tartışma

Bu araştırmada elde edilen bulgular, PLS-SEM yapısal modeli çerçevesinde rekreasyonel aktivite boyutlarının girişimcilik eğilimi ve öz yeterlik üzerindeki doğrudan etkilerini ve öz yeterlik aracılığıyla ortaya çıkan dolaylı etkilerini ortaya koymuştur. Bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, öz yeterliğin girişimcilik eğilimini açıklamada merkezi bir değişken olduğu, bazı rekreasyonel aktivite boyutlarının ise girişimcilik eğilimini doğrudan değil daha çok öz yeterlik üzerinden etkilediği anlaşılmaktadır. Bu sonuç, girişimcilik eğiliminin yalnızca etkinliğe katılımın kendisiyle değil, bu katılımın bireyde oluşturduğu psikolojik güçlenme ve “yapabilirim” inancıyla ilişkili olduğunu göstermektedir (Bandura, 1997; Ajzen, 1991).

Araştırmada öz yeterliğin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisinin çok güçlü ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($\beta = 0,756$; $t = 23,974$; $p < 0,001$). Bu bulgu, öz yeterliğin girişimcilik yöneliminin temel belirleyicilerinden biri olduğunu ortaya koyan kuramsal ve ampirik çalışmalarla örtüşmektedir. Bandura’ya göre bireyin belirli bir görevi yerine getirebilme kapasitesine ilişkin inancı, davranışa yönelme, çaba gösterme ve güçlükler karşısında sebat etme düzeyini doğrudan etkilemektedir (Bandura, 1997). Benzer biçimde Planlı Davranış Teorisi de algılanan davranışsal kontrolün ve buna yakın bir yapı olan öz yeterliğin niyet oluşumunda belirleyici olduğunu ileri sürmektedir (Ajzen, 1991). Türkiye’de üniversite öğrencileri üzerinde yürütülen bir çalışmada da öz yeterliğin girişimcilik yönelimini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir (Doğrul, Evcimen ve Çakıcı, 2023). Bu nedenle mevcut çalışmada elde edilen güçlü etki, hem klasik kuramsal yaklaşımları hem de yerli bulguları desteklemektedir (Bandura, 1997; Ajzen, 1991; Doğrul ve diğerleri, 2023).

Rekreasyonel etkinlik boyutları açısından değerlendirildiğinde, estetik aktivitenin girişimcilik eğilimi üzerinde doğrudan ve anlamlı bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir ($\beta = 0,123$; $t = 2,542$; $p = 0,011$). Buna karşılık estetik aktivitenin öz yeterlik üzerindeki etkisinin anlamlı olmaması, bu boyutun girişimcilik eğilimini öz yeterlikten bağımsız biçimde etkileyebileceğini düşündürmektedir. Estetik içerikli etkinlikler bireylerde yaratıcılık, yenilik algısı, duyuşal farkındalık ve farklı düşünme biçimlerini destekleyebilir; bu durum da girişimcilik eğilimine doğrudan katkı sağlayabilir. Yerli literatürde rekreasyonel farkındalığın bireylerin tercih ve davranışları üzerinde anlamlı etkiler oluşturduğu gösterilmiştir. Ayyıldız Durhan, Kayhalak ve Kurtipek’in üniversite öğrencileriyle yürüttüğü araştırmada rekreasyonel farkındalığın çeşitli satın alma tarzlarını anlamlı biçimde etkilediği belirtilmiştir (Ayyıldız Durhan, Kayhalak ve Kurtipek, 2022). Bu sonuç, rekreasyonel deneyimin bireyin davranışsal

yönelimleri üzerinde açıklayıcı güce sahip olduğunu göstermesi bakımından mevcut bulguyla paralel değerlendirilebilir (Ayyıldız Durhan ve diğerleri, 2022).

Buna karşılık eğlenceli, geliştirici, heyecanlı, rahatlatıcı, etkileyici ortama sahip ve sosyalleştirici aktivitelerin girişimcilik eğilimi üzerindeki doğrudan etkilerinin büyük ölçüde anlamlı çıkmaması, girişimcilik eğiliminin doğrudan rekreasyonel katılım ile açıklanmasının sınırlı olabileceğini göstermektedir. Bu sonuç, girişimcilik eğiliminin çok boyutlu bir yapı olduğunu; sosyal çevre, bireysel özellikler, eğitim deneyimleri, algılanan fırsatlar ve psikolojik kaynaklar gibi pek çok değişkenin birlikte etkisiyle şekillendiğini düşündürmektedir (Ajzen, 1991; Bandura, 1997). Yerli çalışmalar da üniversite öğrencilerinin rekreatif faaliyetlere ilişkin tutum ve motivasyonlarının çeşitli bireysel ve çevresel değişkenlerden etkilendiğini göstermektedir. Arguz ve Erdoğan'nun Necmettin Erbakan Üniversitesi öğrencileri üzerinde yürüttüğü çalışmada boş zaman tutumu ve boş zaman motivasyonunun çeşitli değişkenlere göre farklılaştığı ortaya konmuştur (Arguz ve Erdoğan, 2021). Bu yönüyle mevcut bulgular, rekreasyonel etkinliklerin tek başına değil, daha geniş bir psikososyal çerçeve içerisinde değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir (Arguz ve Erdoğan, 2021).

Öz yeterlik üzerindeki etkiler incelendiğinde, özellikle sosyalleştirici aktivitenin ($\beta = 0,187$; $t = 3,081$; $p = 0,002$) ve üretici aktivitenin ($\beta = 0,232$; $t = 3,810$; $p < 0,001$) anlamlı ve pozitif etkiler ortaya koyduğu görülmektedir. Bu sonuç, sosyal etkileşim ve üretkenlik içeren etkinliklerin bireyin kendine güvenini, yeterlik algısını ve beceri kullanma inancını güçlendirdiğini düşündürmektedir. Bandura, öz yeterliğin en güçlü kaynaklarının doğrudan başarı deneyimleri, dolaylı öğrenme, sözel ikna ve duygusal/fizyolojik durumlar olduğunu belirtmektedir (Bandura, 1997). Üretici aktiviteler bireye somut çıktı üretme ve görev tamamlama deneyimi sunarken, sosyalleştirici aktiviteler sosyal destek, geri bildirim ve model alma süreçleri yoluyla öz yeterliği besleyebilir (Bandura, 1997). Yerli literatürde de rekreasyonel fayda ile öz yeterlik arasında pozitif yönlü ilişkiler rapor edilmiştir. Ayhan, Akay, Öçalan ve Orhan'ın üniversite öğrencileri üzerinde yürüttüğü çalışmada rekreasyon fayda düzeyi ile akademik öz yeterlik arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı ilişki bulunduğu belirtilmiştir (Ayhan, Akay, Öçalan ve Orhan, 2022). Bu bulgu, rekreasyonel yaşantıların bireyin yeterlik algısını güçlendirebildiğini göstermesi bakımından mevcut araştırma sonuçlarını desteklemektedir (Ayhan ve diğerleri, 2022).

Araştırmada dolaylı etkilere ilişkin bulgular önem taşımaktadır. Sosyalleştirici aktivitenin öz yeterlik aracılığıyla girişimcilik eğilimi üzerinde anlamlı bir dolaylı etkiye sahip olduğu belirlenmiştir ($\beta = 0,142$; $t = 3,097$; $p = 0,002$). Benzer biçimde üretici aktivitenin de girişimcilik eğilimini öz yeterlik aracılığıyla anlamlı ve pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir

($\beta = 0,175$; $t = 3,752$; $p < 0,001$). Bu sonuçlar, öğrencilerin sosyal etkileşim, iş birliği, üretim, problem çözme ve başarı deneyimi yaşamalarının girişimcilik yönelimlerini doğrudan değil, önce öz yeterliklerini güçlendirerek etkilediğini göstermektedir. Öz yeterliğin girişimcilik yönelimi üzerindeki olumlu etkisi yerli literatürde de açık biçimde rapor edilmiştir (Doğrul ve diğerleri, 2023). Dolayısıyla mevcut çalışmada öz yeterliğin aracılık rolü hem kuramsal hem de ampirik açıdan anlamlı görünmektedir (Bandura, 1997; Doğrul ve diğerleri, 2023).

Buna karşılık estetik, eğlenceli, rahatlatıcı ve etkileyici ortama sahip aktivitelerin öz yeterlik aracılığıyla girişimcilik eğilimi üzerindeki dolaylı etkilerinin anlamlı bulunmaması, her rekreasyonel etkinlik türünün girişimcilik yönelimine aynı mekanizma üzerinden katkı sağlamadığını göstermektedir. Bu durum, rekreasyonel etkinliklerin içeriksel niteliğinin önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle bireyi sosyal etkileşime, sorumluluk almaya, üretmeye ve aktif katılıma yönelten etkinliklerin öz yeterlik oluşturma kapasitesinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Eğlence, rahatlama ya da estetik haz sağlayan etkinlikler bireysel iyi oluş açısından değerli olsa da girişimcilik eğilimi gibi daha hedef yönelimli sonuçlara dönüşebilmek için yeterli psikolojik mekanizmayı her zaman harekete geçirmeyebilir. Yerli araştırmalarda da rekreasyonel etkinliklerin etkilerinin etkinliğin türüne, motivasyonuna ve katılım biçimine göre farklılaştığı görülmektedir (Arguz ve Erdoğan, 2021; Ayyıldız Durhan ve diğerleri, 2022).

Geliştirici aktivite ve heyecanlı aktivite değişkenlerinin hem öz yeterlik hem de dolaylı etkiler bakımından sınırda anlamlılık göstermesi de ayrıca dikkat çekmektedir. Geliştirici aktivitenin öz yeterlik üzerindeki etkisi ($\beta = 0,143$; $p = 0,056$), heyecanlı aktivitenin öz yeterlik üzerindeki etkisi ise ($\beta = 0,152$; $p = 0,060$) %5 anlamlılık düzeyinde desteklenmemiştir; ancak bu değerler, daha büyük örneklemeler veya farklı bağlamsal koşullarda anlamlı hale gelebilecek potansiyel ilişkilerin varlığına işaret edebilir. Benzer durum dolaylı etkilerde de görülmektedir. Bu nedenle geliştirici ve heyecanlı aktivitelerin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisinin tamamen yok sayılmasından ziyade, daha hassas ölçümlerle yeniden sınanması uygun olabilir. Özellikle üniversite öğrencilerinin rekreasyonel deneyimlerinin yalnızca etkinliğe katılım sıklığıyla değil, katılımın niteliği, gönüllülük derecesi, derinliği ve bireysel anlamıyla birlikte değerlendirilmesi, gelecekte daha açıklayıcı sonuçlar sunabilir (Ajzen, 1991; Ayhan ve diğerleri, 2022).

Genel olarak değerlendirildiğinde, bu araştırma üniversite öğrencilerinde rekreasyonel etkinliklere katılım ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkinin doğrudan ve tek yönlü olmadığını; bu ilişkinin özellikle öz yeterlik mekanizması üzerinden anlam kazandığını göstermektedir. Bulgular, sosyalleştirici ve üretici etkinliklerin öğrencilerin öz yeterliklerini artırarak girişimcilik eğilimlerini desteklediğini, estetik etkinliklerin ise girişimcilik eğilimini

daha doğrudan bir yoldan etkileyebildiğini ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar, üniversitelerde girişimcilik potansiyelini desteklemek amacıyla yalnızca girişimcilik dersleri ve eğitim programlarının değil, aynı zamanda sosyal etkileşim ve üretken deneyim sunan rekreasyonel faaliyetlerin de stratejik biçimde planlanması gerektiğini düşündürmektedir. Özellikle öğrenci kulüpleri, proje temelli sosyal etkinlikler, yaratıcı üretim atölyeleri ve katılımcı kampüs faaliyetleri, öğrencilerin hem öz yeterliklerini hem de girişimcilik yönelimlerini destekleyebilecek önemli alanlar olarak değerlendirilebilir (Bandura, 1997; Doğrul ve diğerleri, 2023; Ayhan ve diğerleri, 2022).

5.2. Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılım düzeylerinin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkisi ve bu ilişkide öz yeterliğin aracı rolü incelenmiştir. Elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, rekreasyonel etkinliklerin girişimcilik eğilimi üzerinde her boyutta doğrudan ve anlamlı bir etki yaratmadığı; buna karşılık bazı etkinlik türlerinin öz yeterlik aracılığıyla girişimcilik eğilimini dolaylı olarak etkilediği görülmüştür. Bu sonuç, girişimcilik eğiliminin yalnızca bireyin boş zaman etkinliklerine katılımı ile değil, bu katılımın bireyde oluşturduğu psikolojik güçlenme ile açıklanması gerektiğini göstermektedir. Araştırmanın en dikkat temel bulgusu, öz yeterliğin girişimcilik eğilimi üzerinde çok güçlü, pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olmasıdır. Bu durum, üniversite öğrencilerinin girişimcilik yönelimlerinin oluşumunda kendilerine duydukları güvenin, bir işi başarabileceklerine ilişkin inançlarının ve yeterlik algılarının temel belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla girişimcilik eğiliminin geliştirilmesine yönelik çalışmalarda yalnızca teknik bilgiye, girişimcilik derslerine ya da mesleki planlamaya odaklanılması yeterli görünmemektedir. Öğrencilerin öz yeterlik düzeylerini yükseltecek deneyim alanlarının oluşturulması da en az bunlar kadar önem taşımaktadır.

Rekreasyonel etkinlik boyutları açısından değerlendirildiğinde, özellikle sosyalleştirici ve üretici aktivitelerin öne çıktığı görülmektedir. Sosyalleştirici aktivitenin öz yeterlik üzerindeki pozitif ve anlamlı etkisi ile girişimcilik eğilimi üzerindeki anlamlı dolaylı etkisi, öğrencilerin sosyal etkileşim içeren faaliyetler yoluyla kendilerini daha yetkin hissettiklerini ve bunun girişimcilik eğilimlerine yansıdığını göstermektedir. Benzer biçimde üretici aktivitenin hem öz yeterlik üzerindeki doğrudan etkisinin hem de öz yeterlik aracılığıyla girişimcilik eğilimi üzerindeki dolaylı etkisinin anlamlı olması, öğrencilerin üretim, ortaya bir sonuç koyma, problem çözme ve aktif sorumluluk alma içeren etkinliklerden önemli psikolojik kazanımlar elde ettiğini düşündürmektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin girişimcilik potansiyellerini geliştirmede yalnızca teorik girişimcilik eğitiminin değil, aynı zamanda sosyal

ve üretken rekreasyonel deneyimlerin de önemli olduğu söylenebilir. Estetik aktivitenin girişimcilik eğilimi üzerinde doğrudan anlamlı bir etkiye sahip olması da araştırmanın önemli sonuçları arasında yer almaktadır. Buna karşılık estetik aktivitenin öz yeterlik üzerindeki etkisinin anlamlı olmaması, bu boyutun girişimcilik eğilimini daha çok doğrudan deneyimsel, bilişsel ya da yaratıcı uyarım mekanizmaları üzerinden etkilediğini düşündürmektedir. Bu sonuç, öğrencilerin estetik duyarlılık, farklı bakış açıları geliştirme ve yaratıcı düşünme ile ilişkili deneyimlerinin girişimcilik eğilimi üzerinde destekleyici bir rol oynayabileceğine işaret etmektedir.

Buna karşılık eğlenceli, rahatlatıcı, etkileyici ortama sahip, heyecanlı ve geliştirici aktivitelerin büyük bölümünde doğrudan etkilerin anlamlı bulunmaması, her rekreasyonel etkinliğin girişimcilik eğilimine aynı düzeyde katkı sunmadığını göstermektedir. Özellikle daha çok haz alma, rahatlama ya da kısa süreli deneyim odaklı etkinliklerin, girişimcilik eğilimi gibi daha karmaşık ve davranışa dönük bir yapıyı tek başına açıklamakta yetersiz kalabileceği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte geliştirici ve heyecanlı aktivitelerde bazı ilişkilerin sınırda anlamlılık göstermesi, bu boyutların farklı örneklemelerde, farklı ölçüm araçlarıyla ya da daha ayrıntılı değişkenlerle anlamlı sonuçlar verebileceğini düşündürmektedir. Araştırma sonuçları, girişimcilik eğilimini artırmak için rekreasyonel katılımın niceliğinden çok niteliğinin önemli olabileceğine de işaret etmektedir. Başka bir ifadeyle, öğrencilerin herhangi bir etkinliğe katılıyor olmaları tek başına yeterli görünmemektedir. Etkinliğin sosyal etkileşim, üretkenlik, sorumluluk alma, beceri geliştirme ve öz güven oluşturma kapasitesi belirleyici hale gelmektedir. Bu durum, üniversitelerde sunulan rekreasyonel faaliyetlerin yalnızca çeşitlendirilmesinin değil, aynı zamanda öğrencilerin psikolojik ve davranışsal gelişimlerini destekleyecek biçimde yapılandırılmasının da gerekli olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu çerçevede üniversitelerde öğrencilerin sosyal etkileşime dayalı ve üretkenlik içeren rekreasyonel faaliyetlere katılımı daha fazla teşvik edilmelidir. Öğrenci kulüpleri, takım çalışmasına dayalı sosyal etkinlikler, yaratıcı atölyeler, proje geliştirme temelli kampüs uygulamaları, sosyal sorumluluk faaliyetleri ve üretim odaklı etkinlikler öğrencilerin öz yeterlik düzeylerini güçlendirebilir. Bu nedenle üniversite yönetimlerinin ve öğrenci topluluklarının rekreasyonel etkinlikleri yalnızca boş zaman değerlendirme aracı olarak değil, aynı zamanda kişisel gelişim ve girişimcilik potansiyelini destekleyen alanlar olarak ele alması yararlı olacaktır.

Girişimcilik eğitim programları ile rekreasyonel uygulamalar arasında daha güçlü bir bütünleşme sağlanması da önem taşımaktadır. Girişimcilik dersleri, seminerler ve kariyer programları öğrencilerin aktif katılım gösterecekleri sosyal, kültürel ve üretken uygulamalarla

desteklenebilir. Böylece öğrenciler yalnızca girişimciliğin teorik boyutunu öğrenmekle kalmayacak, aynı zamanda uygulama, deneme, hata yapma, üretme ve kendilerini sınama fırsatı da bulacaktır. Bu tür deneyimlerin öz yeterlik algısını artırarak girişimcilik yönelimini desteklemesi beklenmektedir.

Üniversitelerde öğrencilerin öz yeterlik düzeylerini yükseltmeye yönelik psiko-eğitsel ve gelişimsel programlara yer verilmesi de önemli görülmektedir. Özellikle iletişim becerileri, problem çözme, liderlik, yaratıcılık, takım çalışması ve karar verme becerilerini geliştirmeye yönelik uygulamalar öğrencilerin hem akademik hem de girişimcilik temelli gelişimlerine katkı sağlayabilir. Araştırma sonuçları, öz yeterliğin girişimcilik eğiliminin en güçlü belirleyicilerinden biri olduğunu gösterdiği için, bu alana yapılacak her yatırım dolaylı olarak girişimcilik potansiyelini de destekleyecektir.

Bundan sonra yapılacak çalışmalarda rekreasyonel etkinliklere katılımın daha ayrıntılı değişkenlerle ele alınması önerilebilir. Etkinliğe katılım sıklığı, katılım süresi, gönüllülük düzeyi, bireysel anlamı, motivasyon kaynakları ve etkinliğin sosyal bağlamı gibi unsurların modele dahil edilmesi, daha açıklayıcı sonuçlara ulaşılmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca bu çalışmada anlamlı bulunmayan bazı aktivite türlerinin farklı alt gruplarda ya da farklı bağlamlarda etkili olup olmadığının incelenmesi de literatüre katkı sunabilir.

Benzer şekilde, farklı üniversitelerden, farklı bölgelerden ve farklı yaş gruplarından örneklerle araştırmanın tekrarlanması bulguların genellenebilirliğini güçlendirebilir. Boylamsal araştırma desenlerinin kullanılması ise rekreasyonel katılım, öz yeterlik ve girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkilerin zaman içerisindeki değişimini daha sağlıklı biçimde izlemeye olanak tanıyacaktır.

Sonuç olarak bu araştırma, üniversite öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılımı ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkinin doğrudan, basit ve tek yönlü bir yapı göstermediğini; öz yeterliğin bu ilişkide kritik bir psikolojik mekanizma olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle sosyalleştirici ve üretici aktivitelere katılımın öz yeterliği artırarak girişimcilik eğilimini desteklediği, estetik aktivitenin ise girişimcilik eğilimine doğrudan katkı sunduğu belirlenmiştir. Bu yönüyle çalışma, üniversite öğrencilerinin girişimcilik potansiyelinin geliştirilmesinde rekreasyonel etkinliklerin stratejik bir araç olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir. Bu nedenle yükseköğretim kurumlarının öğrencilerin yalnızca akademik gelişimine değil, aynı zamanda sosyal, psikolojik ve rekreatif gelişimine de bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşması önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Ahlin, B., Drnovšek, M., & Hisrich, R. D. (2014). Entrepreneurs' creativity and firm innovation: The moderating role of entrepreneurial self-efficacy. *Small Business Economics*, 43(1), 101–117. <https://doi.org/10.1007/s11187-013-9531-7>
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179–211. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-T](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T)
- Akanbi, T. A. (2024). A literature review on sustainable innovation and entrepreneurship: Encouraging positive change in a dynamic world. *International Journal of Research in Business and Social Science*, 13(9), 33–42. <https://doi.org/10.20525/ijrbs.v13i9.3767>
- Akıncı, A. Y. (2025). A study on university students leisure time management and entrepreneurship levels. *Journal of Young Sport Academy*, 1(2), 109–126. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17071680>
- Aksu, H. S., Kaya, A., & Demirel, M. (2023). Girişimcilik eğiliminin ciddi serbest zaman faaliyetleri ve süre değişkenleri açısından incelenmesi. *Tourism and Recreation*, 5(2), 106–113. <https://doi.org/10.53601/tourismandrecreation.1382501>
- Alakaş, E. Ö. (2022). *Stratejik yönetim uygulanması sürecinde iletişim boyutunun örgütsel performans üzerinde aracılık rolü ve etkisi konusunda çalışan görüşleri: Özel hastanelerde bir araştırma* (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi.
- Arguz, İ., & Erdoğan, M. (2021). Üniversite öğrencilerinin rekreatif faaliyetlere yönelik tutumları ve boş zaman motivasyonlarının incelenmesi. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 1–9. <https://doi.org/10.46385/tsbd.876495>
- Aslan, S., & Karaküçük, S. (1997). Devlet yurtlarında kalan bayan öğrencilerin rekreasyonel sorunları (Ankara örneği). *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(3), 51–71.
- Autio, E., Keeley, R. H., Klofsten, M., Parker, G. G. ve Hay, M. (2001). Entrepreneurial intent among students in Scandinavia and in the USA. *Journal of Business Venturing*, 16(2), 145–160.
- Ayhan, R., Akay, B., Öçalan, M., & Orhan, R. (2022). Üniversite öğrencilerinin rekreasyon fayda düzeyleri ile akademik öz-yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 7(3), 258–276. <https://doi.org/10.31680/gaunjss.1146884>
- Ayyıldız Durhan, T., Kayhalak, F., & Kurtipek, S. (2022). Rekreasyon farkındalığının rekreasyonel satın alma tarzları üzerine etkisi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 460–477.
- Bae, T. J., Qian, S., Miao, C., & Fiet, J. O. (2014). The relationship between entrepreneurship education and entrepreneurial intentions: A meta-analytic review. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 38(2), 217–254. <https://doi.org/10.1111/etap.12095>

- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191–215. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.84.2.191>
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. W. H. Freeman.
- Baum, J. R., & Locke, E. A. (2004). The relationship of entrepreneurial traits, skill, and motivation to subsequent venture growth. *Journal of Applied Psychology*, 89(4), 587–598. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.89.4.587>
- Boyd, N. G., & Vozikis, G. S. (1994). The influence of self-efficacy on the development of entrepreneurial intentions and actions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 18(4), 63–77.
- Carr, J. C., & Sequeira, J. M. (2007). Prior family business exposure as intergenerational influence and entrepreneurial intent: A theory of planned behavior approach. *Journal of Business Research*, 60(10), 1090–1098. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2006.12.016>
- Chen, C. C., Greene, P. G., & Crick, A. (1998). Does entrepreneurial self-efficacy distinguish entrepreneurs from managers? *Journal of Business Venturing*, 13(4), 295–316. [https://doi.org/10.1016/S0883-9026\(97\)00029-3](https://doi.org/10.1016/S0883-9026(97)00029-3)
- Choi, N., & Majumdar, S. (2014). Social entrepreneurship as an essentially contested concept: Opening a new avenue for systematic future research. *Journal of Business Venturing*, 29(3), 363–376. <https://doi.org/10.1016/j.jbusvent.2013.05.001>
- Covin, J. G., & Slevin, D. P. (1989). Strategic management of small firms in hostile and benign environments. *Strategic Management Journal*, 10(1), 75–87. <https://doi.org/10.1002/smj.4250100107>
- Csikszentmihalyi, M. (1990). *Flow: The psychology of optimal experience*. Harper & Row.
- Diandra, D., & Azmy, A. (2020). Understanding definition of entrepreneurship. *International Journal of Management, Accounting and Economics*, 7(5), 235–241.
- Doğrul, B. Ş., Evcimen, C., & Çakıcı, A. (2023). Öz yeterlik, istihdam edilebilirlik algısı ve girişimcilik yönelimi ilişkisi: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 60–77.
- Dohse, D., & Walter, S. G. (2012). *Why mode and regional context matter for entrepreneurship education*. *Entrepreneurship and Regional Development*, 24(9–10), 807–835. <https://doi.org/10.1080/08985626.2012.721009>
- Dumazedier, J. (1974). *Sociology of leisure*. Elsevier.
- Driver, B. L. (2009). *Managing to optimize the beneficial outcomes of recreation*. Venture Publishing.

- Edginton, C. R., Hudson, S. D., & Lankford, S. V. (2011). *Managing recreation, parks, and leisure services: An introduction* (3rd ed.). Sagamore Publishing.
- Entrialgo, M., & Iglesias, V. (2016). The moderating role of entrepreneurship education on the antecedents of entrepreneurial intention. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 12(4), 1209–1232. <https://doi.org/10.1007/s11365-016-0389-4>
- Erdem, F. (2001). Girişimcilerde risk alma eğilimi ve belirsizliğe tolerans ilişkisine kültürel yaklaşım. *Akdeniz Üniversitesi İİBF Dergisi*.
- Eryılmaz, A. (2018). Rekreasyonel etkinliklere katılımın akış deneyimi, öz-yeterlik ve yaşam doyumu üzerindeki etkisi. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 5(1), 12-25.
- Eser, G., & Yıldız, M. (2015). Türkiye’de girişimcilik araştırmalarının odağı nedir? Yazın üzerine bir inceleme. *Öneri Dergisi*, 11(43), 91–117. <https://doi.org/10.14783/od.v11i43.5000070104>
- Fayolle, A., & Gailly, B. (2015). The impact of entrepreneurship education on entrepreneurial attitudes and intention. *Journal of Small Business Management*, 53(1), 75–93. <https://doi.org/10.1111/jsbm.12065>
- Ferreira-Neto, M. S., Castro, J. L. C., Sousa-Filho, J. M. ve Lessa, B. S. (2023). The role of self-efficacy, entrepreneurial passion, and creativity in developing entrepreneurial intentions. *Frontiers in Psychology*, 14, 1-13.
- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39–50. <https://doi.org/10.2307/3151312>
- Fredrickson, B. L. (2001). The role of positive emotions in positive psychology: The broaden-and-build theory of positive emotions. *American Psychologist*, 56(3), 218–226. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.56.3.218>
- Glasbeek, L., Wickert, C., & Schad, J. (2024). Evaluating definitions of social entrepreneurship: A rulebook from the philosophy of science. *International Journal of Management Reviews*, 26(3), 384–409. <https://doi.org/10.1111/ijmr.12359>
- Gupta, N., & Kulshreshth, J. (2013). Uses of sociometry in succession planning. *International Journal of Research in Social Sciences*, 3, 393–405.
- Hacıoğlu, M. (2009). *Rekreasyon ve boş zaman değerlendirme*. Detay Yayıncılık.
- Hacıoğlu, N., Gökdeniz, A., & Dinç, Y. (2017). *Boş zaman ve rekreasyon yönetimi: Örnek animasyon uygulamaları* (4. baskı). Detay Yayıncılık.
- Hair, J. F., Hult, G. T. M., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2021). *A primer on partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM)* (3rd ed.). Sage.

- Hayward, M. L. A., Shepherd, D. A., & Griffin, D. (2006). A hubris theory of entrepreneurship. *Management Science*, 52(2), 160–172. <https://doi.org/10.1287/mnsc.1050.0483>
- Henseler, J., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2015). A new criterion for assessing discriminant validity in variance-based SEM. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 43, 115–135. <https://doi.org/10.1007/s11747-014-0403-8>
- Hmieleski, K. M., & Baron, R. A. (2008). When does entrepreneurial self-efficacy enhance versus reduce firm performance? *Strategic Entrepreneurship Journal*, 2(1), 57–72. <https://doi.org/10.1002/sej.42>
- Huang, C. Y., & Carleton, B. (2003). The relationships among leisure participation, leisure satisfaction and life satisfaction of college students in Taiwan. *Journal of Exercise Science and Fitness*, 1(2), 129–132.
- Israr, M., & Saleem, M. (2018). Entrepreneurial intentions among university students in Italy. *Journal of Global Entrepreneurship Research*, 8(1), 1–14. <https://doi.org/10.1186/s40497-018-0107-5>
- Kaplan, R., & Kaplan, S. (1995). *The experience of nature: A psychological perspective*. Cambridge University Press.
- Karaçar, E., & Paslı, M. M. (2014). Turizm ve otel işletmeciliği programı öğrencilerinin rekreasyonel eğilimleri ve rekreasyonel etkinliklere katılımına engel olan faktörler. *Turizm Akademik Dergisi*, 1(1), 29–38.
- Karabulut, A. T. (2016). Personality traits on entrepreneurial intention. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 229, 12–21. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2016.07.109>
- Karaküçük, S. (2014). *Rekreasyon: Boş zamanları değerlendirme*.
- Karaküçük, S. (2018). *Rekreasyon bilimi*. Gazi Kitabevi.
- Kayhalak, F., & Kurtipek, S. (2024). Recreational leadership behaviors of university students and entrepreneurial levels: A relationship analysis. *The Online Journal of Recreation and Sports*, 13(1), 70–76. <https://doi.org/10.22282/tojras.1407466>
- Kim, H. Y. (2013). Statistical notes for clinical researchers: Assessing normal distribution (2) using skewness and kurtosis. *Restorative Dentistry & Endodontics*, 38(1), 52–54. <https://doi.org/10.5395/rde.2013.38.1.52>
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford Press.
- Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling* (4th ed.). Guilford Press.

- Koh, H. C. (1996). Testing hypotheses of entrepreneurial characteristics: A study of Hong Kong MBA students. *Journal of Managerial Psychology*, 11(3), 12–25. <https://doi.org/10.1108/02683949610113566>
- Kolvereid, L. (1996). Prediction of employment status choice intentions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 21(1), 47–57. <https://doi.org/10.1177/104225879602100104>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Krueger, N., Jr., & Dickson, P. R. (1994). How believing in ourselves increases risk taking: Perceived self-efficacy and opportunity recognition. *Decision Sciences*, 25(3), 385–400. <https://doi.org/10.1111/j.1540-5915.1994.tb00810.x>
- Kuratko, D. F. (2016). *Entrepreneurship: Theory, process, and practice* (10th ed.). Cengage Learning.
- Lesinskis, K., Mavlutova, I., Spilbergs, A., & Hermanis, J. (2023). Digital transformation in entrepreneurship education: The use of a digital tool KABADA and entrepreneurial intention of Generation Z. *Sustainability*, 15(13), 10135. <https://doi.org/10.3390/su151310135>
- Liñán, F., & Chen, Y. W. (2009). Development and cross-cultural application of a specific instrument to measure entrepreneurial intentions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(3), 593–617. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6520.2009.00318.x>
- Liu, X., Lin, C., Zhao, G. ve Zhao, D. (2019). Research on the effects of entrepreneurial education and entrepreneurial self-efficacy on college students' entrepreneurial intention. *Frontiers in Psychology*, 10, 869. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00869>
- Locke, E. A., & Latham, G. P. (2002). Building a practically useful theory of goal setting and task motivation: A 35-year odyssey. *American Psychologist*, 57(9), 705–717. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.57.9.705>
- Lumpkin, G. T., & Dess, G. G. (1996). Clarifying the entrepreneurial orientation construct and linking it to performance. *Academy of Management Review*, 21(1), 135–172. <https://doi.org/10.2307/258632>
- Lumpkin, G. T., & Dess, G. G. (2001). Linking two dimensions of entrepreneurial orientation to firm performance. *Journal of Business Venturing*, 16(5), 429–451. [https://doi.org/10.1016/S0883-9026\(00\)00048-3](https://doi.org/10.1016/S0883-9026(00)00048-3)
- Maddux, J. E. (1995). Self-efficacy theory: An introduction. In J. E. Maddux (Ed.), *Self-efficacy, adaptation, and adjustment: Theory, research, and application* (pp. 3–33). Plenum Press. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-6868-5_1

- Martin, B. C., McNally, J. J., & Kay, M. J. (2013). Examining the formation of human capital in entrepreneurship: A meta-analysis of entrepreneurship education outcomes. *Journal of Business Venturing*, 28(2), 211–224. <https://doi.org/10.1016/j.jbusvent.2012.03.002>
- McGee, J. E., Peterson, M., Mueller, S. L., & Sequeira, J. M. (2009). Entrepreneurial self-efficacy: Refining the measure. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(4), 965–988. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6520.2009.00304.x>
- Miller, D. (1983). The correlates of entrepreneurship in three types of firms. *Management Science*, 29(7), 770–791. <https://doi.org/10.1287/mnsc.29.7.770>
- Musluhittinoğlu, N. N., & Adıgüzel, Z. (2019). Analysis regarding impact of self-efficacy and personality traits of university students on their entrepreneurial intentions. *Ekonomi, İşletme ve Maliye Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 156–175.
- Nabi, G., Liñán, F., Fayolle, A., Krueger, N., & Walmsley, A. (2017). The impact of entrepreneurship education in higher education: A systematic review and research agenda. *Academy of Management Learning & Education*, 16(2), 277–299. <https://doi.org/10.5465/amle.2015.0026>
- Neulinger, J. (1981). *The psychology of leisure*. Charles C. Thomas.
- Newman, A., Obschonka, M., Schwarz, S., Cohen, M., & Nielsen, I. (2019). Entrepreneurial self-efficacy: A systematic review of the literature on its theoretical foundations, measurement, antecedents, and outcomes. *Journal of Vocational Behavior*, 110, 403–419. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2018.05.012>
- Nowinski, W., & Haddoud, M. Y. (2019). The role of inspiring role models in enhancing entrepreneurial intention. *Journal of Business Research*, 96, 183–193. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2018.11.005>
- Politis, D. (2005). The process of entrepreneurial learning: A conceptual framework. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 29(4), 399–424. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6520.2005.00091.x>
- Pine, B. J., II, & Gilmore, J. H. (1998). Welcome to the experience economy. *Harvard Business Review*, 76(4), 97–105.
- Pine, B. J., II, & Gilmore, J. H. (1999). *The experience economy: Work is theatre & every business a stage*. Harvard Business School Press.
- Prince, S., Chapman, S., & Cassey, P. (2021). The definition of entrepreneurship: Is it less complex than we think? *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 27(9), 26–47. <https://doi.org/10.1108/IJEBR-11-2019-0634>

- Ratten, V. (2023). Entrepreneurship: Definitions, opportunities, challenges, and future directions. *Global Business and Organizational Excellence*, 42(5), 79–90. <https://doi.org/10.1002/joe.22217>
- Ratten, V., & Jones, P. (2021). COVID-19 and entrepreneurship education: Implications for advancing research and practice. *The International Journal of Management Education*, 19(1), 100432. <https://doi.org/10.1016/j.ijme.2020.100432>
- Rauch, A., Wiklund, J., Lumpkin, G. T., & Frese, M. (2009). Entrepreneurial orientation and business performance: An assessment of past research and suggestions for the future. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(3), 761–787. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6520.2009.00308.x>
- Razali, N. M., & Wah, Y. B. (2011). Power comparisons of Shapiro–Wilk, Kolmogorov–Smirnov, Lilliefors and Anderson–Darling tests. *Journal of Statistical Modeling and Analytics*, 2(1), 21–33.
- Rotter, J. B. (1966). Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement. *Psychological Monographs: General and Applied*, 80(1), 1–28. <https://doi.org/10.1037/h0092976>
- Sanjaya, E. L., Kurniawan, J. E., & Virlia, S. (2019). Adolescents’ entrepreneurial orientation based on leisure time. *Expert Journal of Business and Management*, 7(1), 36–43.
- Schlichte, F., & Junge, S. (2024). The concept of entrepreneurial opportunities: A review and directions for future research. *Management Review Quarterly*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1007/s11301-024-00466-5>
- Schunk, D. H., & Pajares, F. (2001). The development of academic self-efficacy. In A. Wigfield & J. Eccles (Eds.), *Development of achievement motivation* (pp. 15–31). Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-012750053-9/50003-6>
- Schwarzer, R., & Warner, L. M. (2013). Perceived self-efficacy and its relationship to resilience and mental health. In S. Prince-Embury & D. H. Saklofske (Eds.), *Resilience in children, adolescents, and adults: Translating research into practice* (pp. 139–150). Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-4614-4939-3_10
- Sert, E. M., & Onay, B. (2025). Üniversite öğrencilerinin rekreasyonel gereksinimlerinin Kano modeliyle sınıflandırılması. *Kent Akademisi*, 18(2), 735–752. <https://doi.org/10.35674/kent.1444129>
- Setiawan, J. L., Kasim, A., & Ardyan, E. (2022). Understanding the consumers of entrepreneurial education: Self-efficacy and entrepreneurial attitude orientation among youths. *Sustainability*, 14(8), 4790. <https://doi.org/10.3390/su14084790>

- Shane, S., & Venkataraman, S. (2000). The promise of entrepreneurship as a field of research. *Academy of Management Review*, 25(1), 217–226. <https://doi.org/10.2307/259271>
- Shapero, A., & Sokol, L. (1982). The social dimensions of entrepreneurship. In C. A. Kent, D. L. Sexton, & K. H. Vesper (Eds.), *Encyclopedia of entrepreneurship* (pp. 72–90). Prentice-Hall.
- Shinnar, R., Pruett, M., & Toney, B. (2009). Entrepreneurship education: Attitudes across campus. *Journal of Education for Business*, 84(3), 151–159. <https://doi.org/10.3200/JOEB.84.3.151-159>
- Siyahtaş, A., & Çakır, V. O. (2021). The effect of benefits gained from leisure activities on entrepreneurship and academic hopelessness. *Journal of Educational Issues*, 7(2). <https://doi.org/10.5296/jei.v7i2.18848>
- Souitaris, V., Zerbinati, S., & Al-Laham, A. (2007). Do entrepreneurship programmes raise entrepreneurial intention of science and engineering students? *Journal of Business Venturing*, 22(4), 566–591. <https://doi.org/10.1016/j.jbusvent.2006.05.002>
- Stajkovic, A. D., & Luthans, F. (1998). Self-efficacy and work-related performance: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 124(2), 240–261. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.124.2.240>
- Stebbins, R. A. (2007). *Serious leisure: A perspective for our time*. Transaction Publishers.
- Torkildsen, G. (2005). *Leisure and recreation management* (5th ed.). Routledge.
- Tsai, C. T. L. (2019). Research on leisure participation for university students: Perspective of leisure education. *International Leisure Review*, 8(1), 31–48. [https://doi.org/10.6298/ilr.201907_8\(1\).0003](https://doi.org/10.6298/ilr.201907_8(1).0003)
- Tunali, Ç. B., & Şener, S. (2019). The determinants of entrepreneurship in Turkey. *Procedia Computer Science*, 158, 648–652. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2019.09.099>
- Tükel, Y., Akçakese, A., Demirel, M., & Torun, G. (2025). The role of leisure involvement in fostering entrepreneurship orientation among Turkish women: A resource-based view. *Leisure Studies*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1080/02614367.2025.2495260>
- Unguren, E. (2020). Exploring the moderating effect of campus recreation participation on the relationship between education satisfaction and self-esteem. *Polish Journal of Sport and Tourism*, 27(3), 8–14. <https://doi.org/10.2478/pjst-2020-0014>
- Walker, G. J., & Spiers, A. (2009). The effects of ethnicity and leisure satisfaction on happiness, peacefulness, and quality of life. *Leisure Sciences*, 31(2), 112–127. <https://doi.org/10.1080/01490400802558277>

- Wilson, F., Kickul, J., & Marlino, D. (2007). Gender, entrepreneurial self-efficacy, and entrepreneurial career intentions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 31(3), 387–406. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6520.2007.00179.x>
- Yalçın, C., & Erzeybek, M. S. (2023). Examining the relationship between university students' recreation awareness and entrepreneurship levels: A view from the perspective of Turkey. *Synesis*, 15(1), 429–452.
- Yürük Bal, E., & Çetin, H. (2020). Spor yapmanın ergenlerin benlik saygısı ve öz-yeterliliklerine etkisi. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi*, 12(4), 473–484. <https://doi.org/10.5336/nurses.2019-71672>
- Zhang, W., Li, Y., Zeng, Q., Zhang, M., & Lu, X. (2022). Relationship between entrepreneurship education and entrepreneurial intention among college students: A meta-analysis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(19), 12158. <https://doi.org/10.3390/ijerph191912158>
- Zhao, H., Seibert, S. E., & Hills, G. E. (2005). The mediating role of self-efficacy in the development of entrepreneurial intentions. *Journal of Applied Psychology*, 90(6), 1265–1272. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.90.6.1265>

EKLER

EK 1. Etik Kurul Kararı

T.C.
OSTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu

Sayı : E-99650833-100-53829
Konu : Etik Kurul Karar Tebliği (Ali Osman Karcı)

08.11.2025

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : Prof. Dr. Mehmet Demirel 15.10.2025 tarihli ve 35085 kurum sayılı yazısı.

Sorumlu araştırmacısı Prof. Dr. Mehmet Demirel olan “Rekreasyonel Etkinliklere Katılımın Girişimcilik Eğilimleri Üzerindeki Etkisinde Öz-Yeterliğin Aracı Rolü: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma” isimli ilgideki başvuru dosyası Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından değerlendirilmiş ve toplantıya katılanların oy birliği ile etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiştir

EK 2. Veri Toplama Araçları

Değerli Katılımcı,

Bu anket formu, “Rekreasyonel Etkinliklere Katılımın Girişimcilik Eğilimleri Üzerindeki Etkisinde Öz-Yeterliliğin Aracı Rolü: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma” başlıklı bilimsel çalışma kapsamında hazırlanmıştır. Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılım düzeylerinin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkisini belirlemek ve bu ilişkide öz-yeterliliğin aracı rolünü incelemektir. Ankette yer alan sorular yalnızca bilimsel amaçlarla hazırlanmış olup, hiçbir ticari ya da idari amaç taşımamaktadır. Elde edilen veriler kesinlikle gizli tutulacak ve yalnızca araştırma kapsamında analiz edilerek değerlendirilecektir. Ankete katılımınız tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır ve dilediğiniz anda anketi sonlandırma hakkınız bulunmaktadır. Sorulara vereceğiniz doğru, samimi ve içten yanıtlar, araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği açısından büyük önem taşımaktadır.

Katılımınız ve değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Ali Osman Karcı

A) Demografik Özellikler

1) Cinsiyet

Kadın ( ) Erkek ( )

2) Yaşınız

18-20 ( ) 21-23 ( ) 24 ve üzeri ( )

3) Eğitim

Ön lisans ( ) Lisans ( ) Yüksek Lisans ( )

4) Üniversite

Devlet Üniversitesi ( ) Vakıf Üniversitesi ( )

5) Sınıf

Hazırlık ( ) 1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( )

B) Rekreatyonel Etkinliklere Katılımın Girişimcilik Eğilimleri, Öz Yeterlilik Anketleri

Boş Zaman Aktivitesine Katılım Ölçeği		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Kerem Yıldırım Şimşek & Hüseyin Cevik (2020) Aktivite beni rahatlatı.					
2	Aktivite stresten uzaklaşmama yardımcı oldu.					
3	Aktivite psikolojik olarak pozitif hissetmemi sağladı					
4	Aktivite sonrası zihinsel olarak rahatladım.					
5	Aktivite sonrasındaki yaşadığım duygular hoşuma gitti.					
6	Aktivite fiziksel durumumu olumlu etkiledi.					
7	Aktivite sağlığını korumaya yardımcı oldu.					
8	Aktivite psikolojik durumumu olumlu etkiledi.					
9	Aktivitenin yaşam kalitemi artırması hoşuma gitti.					
10	Aktivite sayesinde becerimin geliştiğini hissettim.					
11	Aktivite sırasında yeni insanlarla tanıştım.					
12	Aktivite sayesinde sosyalleşme fırsatı buldum.					
13	Aktivitedeki sosyal çevrede yeteneklerimi kullanmak hoşuma gitti.					
14	Aktivitede farklı insanlarla bir arada bulundum.					
15	Aktivite grup çalışmalarına katılma fırsatı sundu.					
16	16. Aktivitenin yapıldığı ortamın temiz ve bakımlı olması hoşuma gitti.					
17	17. Aktivite atmosferi keyif vericiydi.					
18	18. Aktivite alanının tasarımından etkilendim.					
19	Ders arkadaşlarımla dijital ortamda iş birliği yaparak görevlerimi yerine getirdim.					
20	Aktivite üretici yönümü güçlendirdi.					
21	Aktivite sonunda bir şey ürettim.					
22	Aktivite sayesinde çevreme ya da kendime faydalı olduğumu hissettim.					
23	Aktivite sayesinde üretici olmak hoşuma gitti.					
24	Aktivite estetik duygularıma hitap etti.					
25	Aktivite katılımcılarının ortaya koyduğu performans estetikti.					
26	Aktivite estetik özelliğe sahipti.					
27	Aktivitenin estetik yönüyle kendimi ifade etme fırsatı buldum.					
28	Aktivite sayesinde eğlenerek zaman geçirdim.					
29	Aktivitenin eğlence kalitesi iyiydi.					
30	Aktivitenin eğlenceli olması zevk verdi.					
31	Aktivitede eğlenerek elde ettiğim pozitif duygular yaşadım.					
32	Aktivitede eğlenmek için farklı şeyler yapabilme fırsatı buldum.					
33	Aktivitede tahmin edemeyeceğim zevk veren durumlarla karşılaştım.					
34	Aktivitenin heyecan verici özelliğinden etkilendim.					

Genel Öz Yeterlilik Ölçeği (GSE) – (Schwarzer & Jerusalem, 1995)		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Zor bir problemin üstesinden her zaman gelebileceğime inanırım.					
2	Beklenmedik durumlarla başa çıkabileceğime güveniyorum.					
3	Hedeflerime ulaşmak için gerekli çabayı her zaman gösterebilirim.					
4	Karşılaştığım sorunların üstesinden gelmek için yaratıcı yollar bulabilirim.					
5	Planlarımı uygulamaya koymakta başarılı olurum.					
6	Zorluklarla karşılaştığımda, onları çözmenin bir yolunu bulabilirim.					
7	Yeni bir şey öğrenmem gerektiğinde bunu yapabiliyim.					
8	Hedeflerime ulaşmak için gerekli kaynakları harekete geçirebilirim.					
9	Bir problemle karşılaştığımda, çözüm yolları aramaktan vazgeçmem.					
10	Beklenmedik Bir Durumda Uygun Çözümü Bulabileceğime İnanırım.					
Girişimcilik Eğilimi (Yönelimi)						
Bolton, D. L., & Lane, M. D. (2012) ve Martins, I., Perez, J. P., & Novoa, S. (2012)		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Problem çözmede deneysel ve özgün yaklaşımları tercih ederim.					
2	Projelerde benzersiz, türünün tek örneği yaklaşımları kullanmayı tercih ederim.					
3	Yeni şeyler öğrenirken herkesten farklı olarak kendi benzersiz yolunu denemeyi tercih ederim.					
4	Genellikle gelecekteki problemler, ihtiyaçlar veya değişiklikler doğrultusunda hareket ederim.					
5	Çalışmalarımı önceden planlama eğilimindeyim.					
6	Başkalarının yapmasını beklemektense, "adım atmayı" ve kendi yöntemimi oluşturmayı tercih ederim.					
7	Riskin söz konusu olduğu durumlarda "cesur" davranma eğilimindeyim.					
8	Bilinmeyen durumlara girerek cesur adımlar atmayı severim.					
9	Yüksek getiri sağlayabilecek bir şeye çok fazla zaman ve/veya para yatırmaya istekliyim.					